

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
Infotehnoloogia teaduskond

Marge Lepikult IAAM176807

**LIHTSUSTATUD
MAKSUDEKLARATSIOONI
TSD EELANALÜÜS**

Magistritöö

Juhendaja: Nadežda
Furs-Nižnikova
MBA

Tallinn 2020

Autorideklaratsioon

Kinnitan, et olen koostanud antud lõputöö iseseisvalt ning seda ei ole kellegi teise poolt varem kaitsmisele esitatud. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, olulised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on töös viidatud.

Autor: Marge Lepikult

17.05.2020

Annotatsioon

Käesoleva magistritöö teema on „Lihtsustatud maksudeklaratsiooni TSD eelanalüüs“. Töö eesmärk on pakkuda välja Maksu- ja Tolliametile autori visioon lisanduva alternatiivse lihtsustatud TSD versiooni kohta. Lisanduv lahendus võimaldab väikeettevõtjatel deklareerida palga ja dividendi väljamakseid ja ettevõtte kulusid senisest lihtsamalt ja mugavamalt.

Töös käsitletav probleem tuleneb olemasoleva lahenduse keerukusest ja mahukusest, sest deklareerija peab tundma maksuseadusandlust ja olema teadlik kuidas TSD deklaratsiooni täidetakse. Kasutajad on erinevad, deklareerimise vajadused on erinevad, ebaõnnestunud deklareerimisega võib kaasneda ebameeldiv kogemus, mis omakorda võib mõjuda maksukuulekusele.

Eelanalüüs viiakse läbi kasutades disainmõtlemise printsiipe, uuritakse tausta, vaadeldakse naaberriikide analoogseid lahendusi, koostatakse uue kasutajaliidese prototüübid, millega viiakse läbi kasutatavuse testid ja intervjuud. Lihtsustatud versiooniga kaasnevad muudatused protsessides, seetõttu vaadeldakse äriprotsesse, defineeritakse ärinõuded ja funktsionaalsed nõuded, antakse ülevaade kaasnevatest muudatustest arhitektuuris. Analüüsi lähtepunktideks oli olemasolevate funktsionaalsuste taaskasutamise võimalikkus, uue visuaali kasutamine, töötasu väljamaksed netoprintsiibil, lihtsustatud deklaratsiooni versioon ühe vormina ja maksukohustuse tasumise algatamine samalt vormilt.

Analüüsi tulemusel selgus et lihtsustatud deklaratsioon on vajalik väikeettevõtjatele, netoprintsiibil palga väljamaksmine vähendab eksimise riske, lühema ja lihtsama deklaratsiooni vormi täitmine on väikeettevõtjale mugavam. Töö autor kirjeldas järeldused ja ettepanekud lihtsustatud versioonile.

Lõputöö on kirjutatud eesti keeles ning sisaldab teksti 60 leheküljel, 10 peatükki, 18 joonist, 6 tabelit.

Abstract

Preliminary Analysis of the Simplified Tax Declaration TSD

The aim of this master's thesis is to offer the author's vision of an additional simplified version of the tax declaration TSD to the Tax and Custom Board. The alternative solution allows small and medium-sized enterprises to declare salary, dividend payments and company expenses more easily and conveniently than before.

The main problem of an existing solution is the complexity and volume of TSD, as the declarant must be well informed and familiar with tax legislation and be aware of completion of the declaration. There are various users, their needs for declaration can vary, an unsuccessful declaration can lead to an unpleasant experience, which in turn can affect tax compliance.

The simplified TSD version involves changes in processes and in declaratsion form. The principles of design thinking are used in preliminary analysis of TSD by collecting requirements with prototype of new user interface and usability tests, looking at similar solutions in neighbouring countries to ideate, defining business and functional requirements and providing an overview of accompanying changes in architecture. The requirements of the analysis were the possibility of reusing the existing functionalities, the new UI design, the payment of remuneration on a net basis, the simplified version should be in one form and the tax liability payment can be initiated from the same declaration form.

As a result of the analysis, the author described the conclusions and proposals for additional solution. The simplified declaration is necessary as the simplified form reduces unconvenience of small entrepreneurs and payment of wages on a net basis reduces the risk of error.

The thesis is in Estonian and contains 60 pages of text, 10 chapters, 18 figures, 6 tables.

Lühendite ja mõistete sõnastik

Ajax	Ing k <i>Asynchronous JavaScript And XML</i> , kogum omavahel seotud veebiarenduse tehnikaid, mida kasutatakse rakenduse kliendi poolel interaktiivsete veebirakenduste loomisel [1].
Ametnikurakendus	Maksu- ja Tolliameti keskkonnas töötav Java rakendus, mille kaudu saavad maksuametnikud sisestada andmeid, muuta, esitada ja kustutada deklaratsioone ning teostada järelevalvet maksuarvestuse korrektsuse kohta.
ARVESTUS	Maksuarvestuse info ja teenused, Maksu- ja Tolliameti rakendus [2].
Backend	Tagarakendus, mis haldab kogu süsteemi, tegeleb äriloogika ja andmete salvestamisega, ei ole lõppkasutajale nähtav.
BPM	Ing k <i>Business Process Management</i> , äriprotsesside haldamine.
BPMN	Ing k <i>Business Process Modeling and Notation</i> , notatsioon äriprotsesside ja töövoogude kirjeldamiseks.
Brutoprintsiip	Maksustamise aluseks on (palga/töötasu) brutosumma.
Brutosumma	Summa koos kinnipeetavate maksudega (üksikisiku tulumaks, töötaja kogumispensioni ja töötuskindlustusmaksed).
Design Thinking	Disainimõtlemine, kasutaja vajadustest lähtuv probleemilahendamise meetoodika.
Diagrams.net	Vabavaraline diagrammide joonistamise tarkvara (endine Draw.io)
Dividend	Osanikutulu, aktsionäri kasumiosa [3].
EHIS	Eesti Hariduse Infosüsteem, riiklik register, mis koondab haridussüsteemi puudutavaid andmeid.
Erisoodustus	Igasugune kaup, teenus, loonustasu või rahaliselt hinnatav soodustus, mida antakse isikule seoses töö- või teenistussuhtega, juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikmeks olekuga või pikaajalise lepingulise suhtega, olenemata erisoodustuse andmise ajast. Kokkuvõtvalt on erisoodustus osa töötasust, mis on tavaliselt makstud mitterahalises vormis [4].
ERP	Ing k <i>Enterprise resource planning</i> , ettevõtte äriprotsesside juhtimiseks kasutatav majandustarkvara
e-Äriregister	Andmekogu, mis koondab andmed kõigi Eestis registreeritud juriidiliste isikute kohta [5].
FIDEK	Füüsilise isiku tuludeklaratsioon, Maksu- ja Tolliameti rakendus.
Füüsiline isik	Inimene õigussubjektina, õigusvõime ja teovõimega [6].

IRIS	Rahaliste ja mitterahaliste kohustuste eel- ja järelteavituse rakendus Maksu- ja Tolliametis [7].
ISKE	Infosüsteemide turvameetmete süsteem eesmärgiga tagada töödeldavatele andmetele piisava tasemega turvalisus [8].
ISO	<i>International Organization for Standardization.</i>
JSON	Ing k <i>JavaScript Object Notation</i> on andmevahetusformaad, alternatiiv XML'le.
Juriidiline isik	Seaduse alusel loodud õigussubjekt (organisatsioon), võib olla eraõiguslik või avalik-õiguslik (nt Tartu Ülikool jmt) [9].
Kassapõhine printsiip	Majandustehinguid kajastatakse siis, kui raha on tegelikult laekunud või tegelikult tasutud [10].
Kliendirakendus	Maksu- ja Tolliameti keskkonnas töötav Java rakendus, mille kaudu saavad kliendid (nt ettevõtjad) deklareerida tehtud väljamakseid ja kulusid, muuta ja kustutada deklaratsioone.
K2T2S2	Infosüsteemile TSD rakendatud ISKE infoturbe tase (Keskmine).
Maksubaas	Rahaline summa, mis võetakse aluseks maksu arvestamisel.
Maksuintress	Tasumata maksudelt arvestatud intress.
Maksukohustus	Summa, mis tekib kliendil väljamaksete deklareerimisel ja kuulub tasumisele kliendi poolt.
Maksuvaba tulu	Summa, mis ei kuulu maksubaasi ja millelt ei arvestata maksu, (Eestis maksuvaba tulu kuupõhine määr kuni 500€).
Mitteresident	Füüsiline või juriidiline isik, kellel ei ole ajalist kohustust jooksva aasta jooksul Eestis viibimiseks, maksab ainult tulumaksu Eestis teenitud tulult [11].
MKR	Maksukohustuslaste register, Maksu- ja Tolliameti andmekogu, sisaldab üldandmeid [7].
MosCoW	Nõuete prioriseerimistehnika.
MRR	Mitteresidentide register, välismaalastest maksukohustuslaste andmed, Maksu- ja Tolliameti rakenduss [12].
MTA	Maksu- ja Tolliamet.
Netoprintsiip	Maksustamise aluseks on (palga/töötasu) netosumma.
Netosumma	Summa, mis kujuneb välja brutosumma ja kinnipeetavate maksude vahest.
Pencil Project	Vabavaraline prototüüpimise tööriist.
Prioriseerimine	Protsess ärianalüüsi käigus kogutud info olulisuse hindamiseks [13].
Prototüüp	Lõpptoote mudel, mudeli täpsuse järgi jagatakse prototüübid madala ja kõrge täpsusega prototüüpideks (ingl vastavalt <i>low-fidelity, high-fidelity</i>). Madala täpsusega prototüüp visualiseerib üldiselt lahenduse. Kõrge täpsusega prototüüp sisaldab ka

	funktsionaalsusi, kujundust ja stiili.
Rahvastikuregister	Andmekogu, mis koondab Eesti kodanike, Eestis elukoha registreerinud Euroopa Liidu kodanike ja Eestis elamisloa või elamisõiguse saanud välismaalaste peamisi isikuandmed.
React	<i>JavaScripti</i> raamistik kasutajaliideste loomiseks.
Resident	Füüsiline isik elukohaga Eestis, kus viibib 12 järjestikuse kalendrikuu jooksul vähemalt 183 päeva [11].
REST	Ing k <i>Representational State Transfer</i> , tarkvaraarhitektuuri stiil, mis seab veebiteenuste loomisele piirid, keskendub ressurssidele (URL ja tegevused: GET, POST, DELETE, UPDATE) [14].
SPA	Ing k <i>Single-Page-Application</i> , nn üheleherakendus.
SpringMVC	Java raamistik tagarakenduse realiseerimiseks.
TSD	Tulu-, sotsiaalmaksu, kohustusliku kogumispensioni makse ja töötuskindlustusmakse deklaratsioon; Maksu- ja Tolliameti rakendus ja andmekogu.
TuMS	Tulumaksuseadus.
TÖR	Töötamise register, Maksu- ja Tolliameti andmekogu, sisaldab andmeid töötamise fakti kohta.
UI	Ing k <i>User interface</i> , kasutajaliides
UML	Ing k <i>Unified Modeling Language</i> , graafiline modelleerimiskeel tarkvarasüsteemi esemete täpsustamiseks, visualiseerimiseks, konstrueerimiseks ja dokumenteerimiseks [15, p. 1]
VKE	Väike- ja keskmise suurusega ettevõtted, sh mikroettevõtjad.
VÕS leping	Võlaõigusseaduse alusel sõlmitud leping, võlaõiguslik leping.
Väljamakse	Ettevõtte poolt tehtud väljamaksed töötajatele palgamaksetena ja/või välja makstud dividendid füüsilistele ja juriidilistele isikutele.
XML	<i>Extensible Markup Language</i> , standardne üldotstarbeline märgistuskeel, mille eesmärk on struktureeritud info jagamine infosüsteemide vahel [16].
XBRL	<i>eXtensible Business Reporting Language</i> on XML-põhine infoedastusplatvorm, mis on mõeldud äri- ja rahandusinfo edastamiseks, töötlemiseks ning analüüsimiseks [17].
X-TEE	Andmevahetuskiht, tehniline ja organisatsiooniline keskkond turvaliseks internetipõhiseks andmevahetuseks riigiasutuste vahel ja erasektoriga [18].

Sisukord

1 Sissejuhatus	12
2 Valdkonna ülevaade ja probleemi kirjeldus	14
2.1 Ülevaade valdkonnast.....	14
2.2 Tulu- ja sotsiaalmaksu, kohustusliku kogumispensioni makse ja töötuskindlustusmakse deklaratsioon (TSD).....	18
2.3 Ülevaade hetkeolukorrast	20
2.4 Probleemipüstitus ja töö eesmärk	24
2.5 Magistritöö skoop ja autori roll	25
3 Ülevaade kasutatud analüüsi meetoditest	27
3.1 Kirjutuslaua uuring	27
3.2 Vaatlus ja intervjuu.....	27
3.3 Disainmõtlemine.....	29
3.4 Prototüüp ja prototüüpimine	31
3.5 Äriprotsesside haldamine	32
4 Ärianalüüs.....	34
4.1 Huvitatud osapooled	34
4.2 Lõppkasutaja vajadused.....	35
4.2.1 Intervjuud	35
4.2.2 Empaatia kaart	36
4.3 Võrdlus naaberriikide analoogsete lahendustega	39
4.4 Deklaratsiooni olekud.....	43
4.5 Ärinõuded lihtsustatud deklaratsioonile	43
4.6 Ärinõuete prioriseerimine.....	47
5 Äriprotsesside analüüs	49
5.1 Täisversiooni protsessid	49
5.2 Lihtsustatud versiooniga kaasnevad protsesside muudatused	53
6 Funktsionaalsed ja mittefunktsionaalsed nõuded	56
6.1 Funktsionaalsed nõuded	56
6.2 Mittefunktsionaalsed nõuded.....	63

7 Tehniline lahendus.....	64
7.1 Olemasolev lahendus.....	64
7.1.1 Funktsionaalne kirjeldus.....	64
7.1.2 Arhitektuur	64
7.2 Täiendus olemasolevale lahendusele.....	65
7.2.1 Lisanduv funktsionaalsus	65
7.2.2 Tehnilised nõuded	65
8 Prototüüp	67
9 Järeldused	69
10 Kokkuvõte	71
Kasutatud allikad	72
Lisa 1 - TSD deklaratsiooni lisad ja nende jaotus	77
Lisa 2 - Ülevaade maksudeklaratsiooni üldistest printsiipidest.....	79
Lisa 3 - Statistika esitatud TSD-de kohta 2019. aastal	81
Lisa 4 - Statistika deklaratsiooni lisades 1 ja 2 täidetud ridade kohta 2019. aastal deklaratsiooni esitamise liikide lõikes.....	81
Lisa 5 - ER025: Statistilisse profiili kuuluvad ettevõtted töötajate arvu ja tegevusala (EMTAK 2008) järgi 2019. aastal.....	82
Lisa 6 - RR01: Riigieelarvesse laekunud maksud 2019. aastal (tuhat eurot)	83
Lisa 7 - Intervjuu küsimused	84
Lisa 8 - Intervjuude tulemused	86
Lisa 9 - Täisversiooni alamprotsess 'Deklaratsiooni loomine'	88
Lisa 10 - Täisversiooni alamprotsess 'Deklaratsiooni täitmine ja esitamine'	89
Lisa 11 - Lihtsustatud versiooniga kaasnev alamprotsess 'Deklaratsiooni loomine'	90
Lisa 12 - Lihtsustatud versiooniga kaasnev alamprotsess 'Deklaratsiooni muutmine' ..	91
Lisa 13 - Kasutusmallide tekstilised kirjeldused	92
Lisa 14 - Prototüübid	95

Jooniste loetelu

Joonis 1. TSD rakenduse konteksti diagramm (Allikas: autori koostatud).....	15
Joonis 2. Laekunud maksutulude struktuur 2019. aastal (Allikas: [7]).....	17
Joonis 3. Esitatud TSD-de jagunemine esitamise liikide järgi 2019. aastal (Allikas: [24])	18
Joonis 4. TSD struktuur (Allikas: autori koostatud).....	19
Joonis 5. Rakenduses esitatud deklaratsioonide lisade jagunemine koguseliselt 2019. aastal (Allikas: [24]).....	22
Joonis 6. Keskmise ridade arv TSD lisades 1 ja 2 deklaratsiooni esitamise liikide järgi 2019. aastal (Allikas: [24]).....	22
Joonis 7. Disainmõtlemise erinevad mudelid (Allikas: [30, p. 162]).....	29
Joonis 8. BPM elutsüklil Dumas <i>et al.</i> järgi (Allikas:[41, p. 21])	33
Joonis 9. Protsessi osapoolte diagramm (Allikas: autori koostatud).....	34
Joonis 10. Empaatia kaart (Allikas: autori koostatud).....	38
Joonis 11. Lihtsustatud TSD olekudiagramm (Allikas: autori koostatud)	43
Joonis 12. TSD esitamine (Allikas: autori koostatud).....	51
Joonis 13. Maksukohustuse tasumine (Allikas: autori koostatud)	52
Joonis 14. Lihtsustatud TSD esitamine tasumisega samalt vormilt (Allikas: autori koostatud)	55
Joonis 15. Kasutusmallide diagramm - deklaratsiooni täitmisega seotud tegevused (Allikas: autori koostatud).....	62
Joonis 16. Kasutusmallide diagramm – deklaratsiooniga tehtavad tegevused (Allikas: autori koostatud).....	63
Joonis 17. TSD rakenduse lihtsustatud arhitektuuri konteksti diagramm. (Allikas: [63])	66
Joonis 18. Lihtsustatud deklaratsiooni vormi üldine vaade (Allikas: autori koostatud). 68	

Tabelite loetelu

Tabel 1. Võrdlus naaberriikide analoogsete TSD lahendustega.(Allikas: autori koostatud).	40
Tabel 2. Lihtsustatud deklaratsiooni ärinõuded (Allikas: autori koostatud)	44
Tabel 3. Ärinõuete prioriseerimine (Allikas: autori koostatud)	47
Tabel 4. Kasutusmallide lühikirjeldused (Allikas: autori koostatud).....	57
Tabel 5. Kasutusmalli tekstiline näide UC01 (Allikas :autori koostatud).....	59
Tabel 6. Kasutusmalli tekstiline näide UC02 (Allikas: autori koostatud).....	60

1 Sissejuhatus

Maksude kehtestamine ja kogumine on vajalik riigi majanduse reguleerimiseks. Maksud tagavad vajalikud ressursid ühiste hüvede pakkumiseks ning nende kaudu saab mõjutada riigi majanduspoliitikat [19].

Eesti maksusüsteem, maksuobjektid ja -subjektid, maksustamisega seotud mõisted, registrid (nt maksukohustuslaste register (MKR), maksumenetluse üldsätted, maksudeklaratsioonid ja maksumääramised jmt) on defineeritud Maksukorralduse seadusega, mis muuhulgas sätestab maksukohustuslase kohustuse tasuda makse [20].

Eesti Vabariigis tegeleb riigitulude haldamise, riikliku maksu- ja tollipoliitika rakendamise ning ühiskonna ja seadusliku majandustegevuse kaitsmisega Rahandusministeeriumi haldusalas Maksu- ja Tolliamet (MTA), mille eesmärgiks on pakkuda mugavat ja tõhusat maksukogumist ning majanduskeskkonna kaitset inimestele, ettevõtetele ja Eesti riigile [21].

Vastavalt MTA arengukavale 2019. aastast on amet võtnud oma sihiks, et Eesti oleks kõrgeima vabatahtliku maksukuulekusega riik Euroopas. Eesmärgi saavutamiseks on MTA määratlenud neli strateegilist peasuunda, mille abil on lahti mõtestatud ameti igapäevane operatiivtöö ja juhitakse asutust soovitud sihi suunas. Üks nendest peasuundadest on lihtsate ja mugavate avalike teenuste pakkumine, millega soovitakse tagada kõikidele maksumaksjatele kiireid, lihtsaid ja mugavaid võimalusi oma maksukohustuste täitmiseks. Suurepärasest kliendikogemusest pakuvad e-teenused võimaldavad teha maksukohustuste täitmise lihtsaks ning automatiseeritus vähendab võimalusi eksida, mis läbi toetavad need Eesti inimeste maksukuulekat käitumist [22].

MTA on aegade jooksul loonud elektroonilised võimalused erinevate tegevusvaldkondade väljamaksete ja kulude deklareerimiseks, deklareerimise mooduseid on mitu – alates paberil deklaratsiooni esitamisest lõpetades masin-masin liidese kaudu deklaratsioonide esitamise võimalusega. Üheks olulisemaks deklaratsiooniks Eesti majandusruumis võib lugeda esitatavat tulu- ja sotsiaalmaksu,

töötuskindlustuse ja kogumispensioni maksete (TSD) deklaratsiooni, mille abiga kogutakse kokku Eesti majandusruumis tulu- ja sotsiaalmaks, kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustusmaksed ning ettevõtete tulumaks.

Käesoleva magistritöö peamine eesmärk on läbi viia väikeettevõtjatele ja tööandjatele maksude deklareerimiseks loodava uue alternatiivse lahenduse – lihtsustatud maksudeklaratsiooni TSD eelanalüüs. Töö käigus kogutakse ja prioriseeritakse nõudeid, analüüsitakse huvitatud osapooli ja vaadeldakse naaberriikide lahendusi, modelleeritakse olemasolevad ja uued äriprotsessid, kirjeldatakse funktsionaalsed nõuded, koostatakse uue lahenduse prototüüp ja viiakse läbi prototüübiga kasutatavuse testid eesmärgiga uurida sihtgrupi arvamust ja saada tagasisidet valitud teemal. Töö autor pakub välja oma visiooni alternatiivse lahenduse kohta.

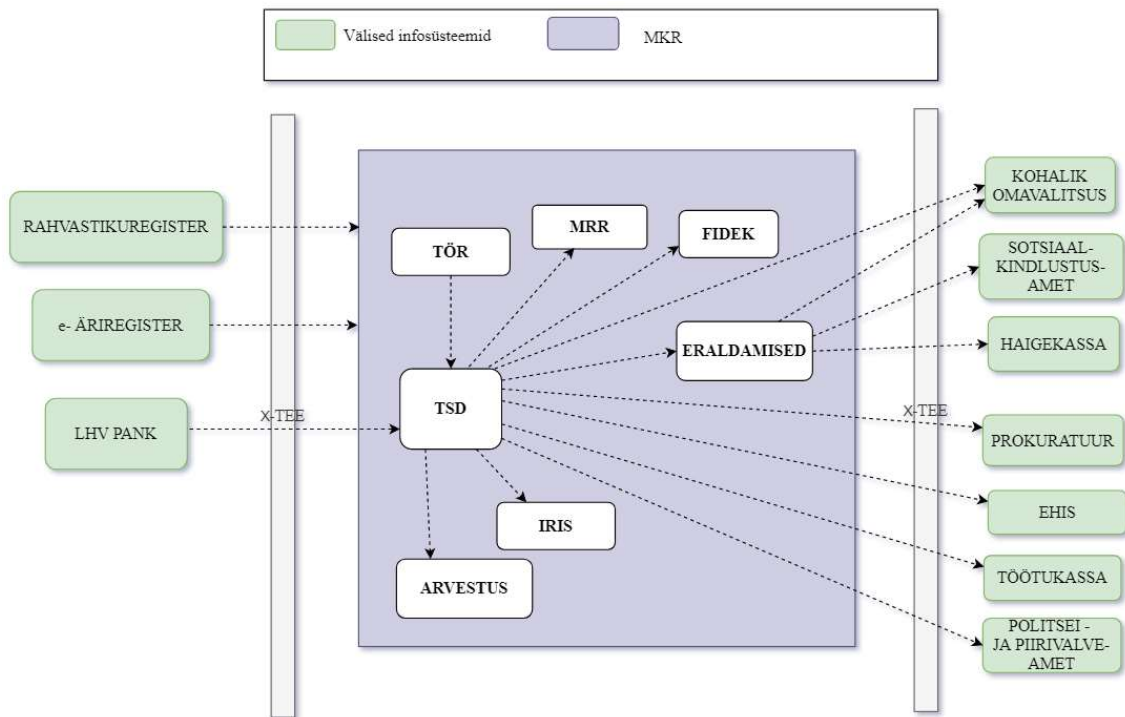
2 Valdkonna ülevaade ja probleemi kirjeldus

Käesolevas peatükis antakse ülevaade valdkonnast, TSD deklaratsioonist ja hetkeolukorrast. Kirjeldatakse käsitledav probleemi ja magistritöö skoop.

2.1 Ülevaade valdkonnast

Vabariigi Valitsuse 07.03.2019 määrusega nr 21 „Maksukohustuslaste registri põhimäärus“ on määratletud riigi infosüsteemi kuuluv infotehnoloogiline andmekogu Maksukohustuslaste register (MKR). MKR koondab MTA hallatavad rakendused, infotehnoloogilised süsteemid ja muud alamregistrid ning koosneb üldandmetest (nt registrikood, aadress, ärinimed, isikukood, nimi jmt) ja alamregistritesse koondatud andmetest. Alamregistreid on ligikaudu 50. Magistritöös vaadeldakse lähemalt nendest ühte - tulu ja sotsiaalmaksudeklaratsiooni, mille ametlik lühend on TSD. Andmekogu on kasutusel aastast 2000 [7]. Infosüsteemi TSD eesmärgiks ja ülesandeks on koguda tulumaksu, sotsiaalmaksu, kohustusliku kogumispensioni makse ja töötuskindlustusmakse arvutamiseks vajalikud algandmed ja arvutada maksukohustus. Rakendus on liidestatud X-teega. Infosüsteemile rakendatakse ISKE infoturbe standardit keskmise turbetasemega (K2T2S2). Seega infosüsteem TSD hõlmab endas tulu- ja sotsiaalmaksu, kohustusliku kogumispensioni makse ja töötuskindlustusmakse deklaratsiooni [23].

TSD infosüsteem kasutab teistes MTA andmekogudes olevaid andmeid ja edastab kogutud andmeid MTA infosüsteemi siseselt erinevatele MTA rakendustele ja maksukohustuslaste registri (MKR) alamregistritele. MTA infosüsteem kasutab välimiste osapoolte andmeid ja välimised osapooled kasutavad MKR-i alamregistrites olevaid andmeid erinevatel põhjustel (vt joonis 1). Väliste osapoolte loetelu joonisel on mittetäielik.

Joonis 1. TSD rakenduse konteksti diagramm (Allikas: autori koostatud).

MTA infosüsteemi sisemise andmevahetuse käigus vahetavad omavahel infot erinevad MTA rakendused:

- TÖR - TSD kontrollib, kas töötamise registris on olemas kirjed deklareeritavate isikute kohta;
- MRR – TSD kontrollib deklareeritavate mitteresidentist isikute üldandmeid Mitteresidentide registrist;
- ARVESTUS - kasutab TSD andmeid deklareeritud maksukohustuste saldode kohta;
- IRIS - TSD edastab andmed rahaliste kohustuste kohta klientidele teavituste edastamiseks;
- FIDEK – kasutab TSD andmeid füüsilistele isikutele tuludeklaratsioonide koostamisel;

- ERALDAMISED - kasutab TSD andmeid deklareeritud maksudest eraldatavate summade välja arvestamiseks.

Andmevahetus väliste infosüsteemidega käib turvalise X-tee kaudu. Välimised osapooled saab jaotada kaheks:

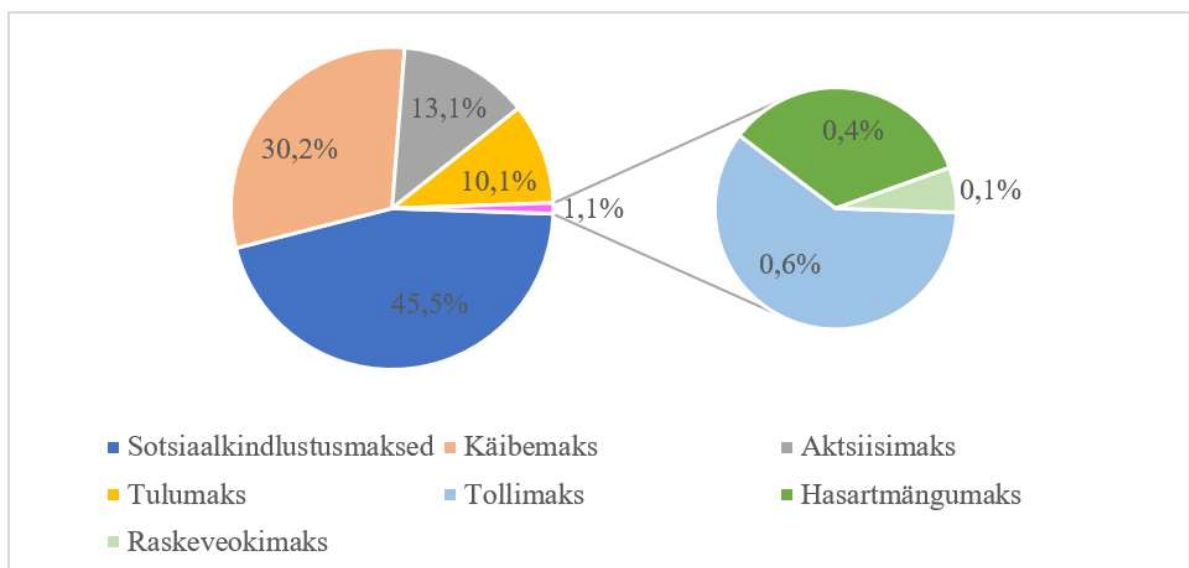
1. Välimised osapooled, kelle andmeid TSD tarbib - Rahvastikuregister, e-Äriregister, LHV pank;
2. Välimised osapooled, kes tarvivad TSD poolt kogutud andmeid - Haigekassa, Politsei- ja Piirivalveamet, Sotsiaalkindlustusamet, EHIS, kohalikud omavalitsused jne (vt joonis 1).

Alljärgnevalt on antud valikuline ülevaade infovahetusest väliste osapooltega:

- Rahvastikuregister - MKR kontrollib oma andmekogus olevate füüsiliste isikute üldandmeid (nimi, isikukood, elukoht jmt) ;
- e-Äriregister - MKR kontrollib oma andmekogus olevate juriidiliste isikute ja füüsilisest isikutest ettevõtjate üldandmeid (ettevõtja ärinimi, registrikood, juriidiline aadress jmt);
- LHV pank - võimaldab koostada maksekorraldusi liigiga 'palgamaksed', mille kasutamisel edastatakse teenuse 'TSD palgaliides' abil andmed tehtud palga väljamaksete kohta (väljamakse brutosumma, palga saaja, palga maksja jmt) TSD deklaratsioonile;
- Sotsiaalkindlustusamet ja Haigekassa - pärivad infot eraldatavate summade kohta sotsiaalmaksu koosseisus oleva pensioni makse 20% ja ravikindlustuse 13% kohta;
- Töötukassa - kasutab andmeid isikupõhiselt deklareeritud töötuskindlustusmaksete kohta töötuskindlustushüvitiste määramisel;
- Kohalik omavalitsus - kasutab infot kinnipeetud tulumaksust laekuva eelarvetulu arvestamiseks;

- Politsei- ja Piirivalveamet – kasutavad saadud andmeid isikutele trahvide määramisel;
- EHIS – küsib andmeid tudengitele vajaduspõhiste toetuste määramisel;
- Kohalik omavalitsus - saab infot omavalitsuses elamiskoha registreerinud töötajate kohta jne.

Joonisel 2 on kujutatud 2019. aastal laekunud maksude struktuuri. Maksudest kõige suurema osakaaluga on sotsiaalkindlustusmaksed 45,5%, mille koosseisu kuuluvad sotsiaalmaks, töötuskindlustus- ja kogumispensioni maksed. Tulumaksu osakaal on 10,1%, mis omakorda moodustub füüsilise isiku kinnipeetud tulumaksust ja ettevõtte tulumaksust. Kokku moodustasid TSD-l deklareeritud maksude laekumised 2019. aastal 55,6% maksude kogulaekumisest.

Joonis 2. Laekunud maksutulude struktuur 2019. aastal (Allikas: [7])

TSD andmekogu on suure osatähtsusega Eesti majandusruumis. Kogutud ja arvestatud maksuandmete alusel koostatakse erinevate tasandite eelarveid, mille alusel saavad teised riigi haldusalad täita oma ülesandeid ja planeerida tegevusi.

2.2 Tulu- ja sotsiaalmaksu, kohustusliku kogumispensioni makse ja töötuskindlustusmakse deklaratsioon (TSD)

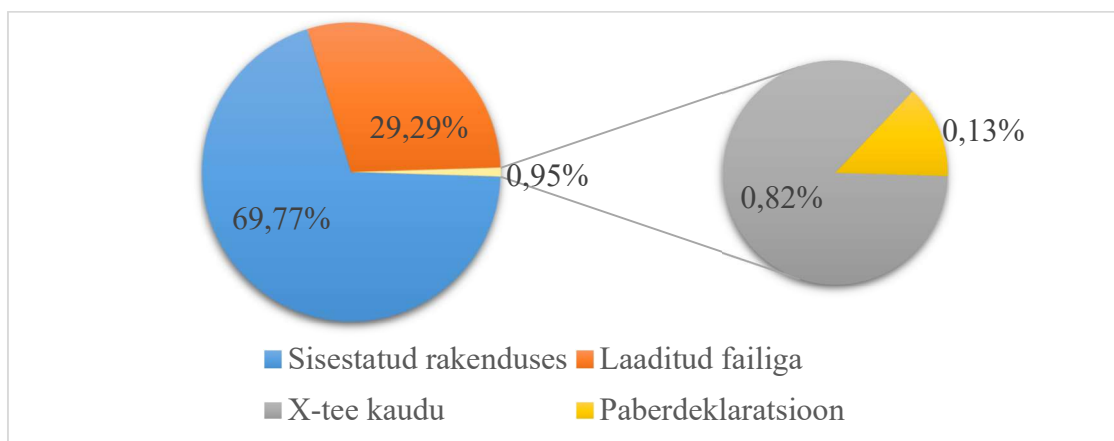
Seadusandlusega on sätestatud ettevõtjale kohustus esitada TSD deklaratsioon juhul kui ta on teinud väljamakseid. Väljamaksete all mõeldakse palga, dividendide ja maksustatavate ettevõtte kuludega seotud väljamakseid.

TSD perioodi (kuu) kohta esitatakse väljamaksete tegemise kuule järgneva kuu 10. kuupäevaks. Näiteks kui ettevõtja maksab töötajatele igakuiselt palka, siis kaasneb sellega kohustus deklareerida väljamakseid igal väljamaksele järgneval kuul.

Deklaratsiooni saab esitada mitmel viisil:

- rakenduse kasutajaliideses andmeid sisestades;
- rakenduse kasutajaliideses kasutades XML-faili laadimist;
- X-tee kaudu andmete edastamine (masin-masin liides);
- allkirjaga kinnitatud pabervormil, MTA-le esitatud deklaratsioonid sisestab maksuametnik TSD ametnikurakenduses.

2019. aasta statistika alusel kasutatakse deklareerimiseks kõige enam rakenduses kasutajaliideses andmete sisestamise võimalust (647 073 deklaratsiooni 927 498 deklaratsioonist, vt lisa 3). Joonisel on 4 näidatud deklaratsioonide esitamise statistika esitamise liikide lõikes 2019. aastal.

Joonis 3. Esitatud TSD-de jagunemine esitamise liikide järgi 2019. aastal (Allikas: [24])

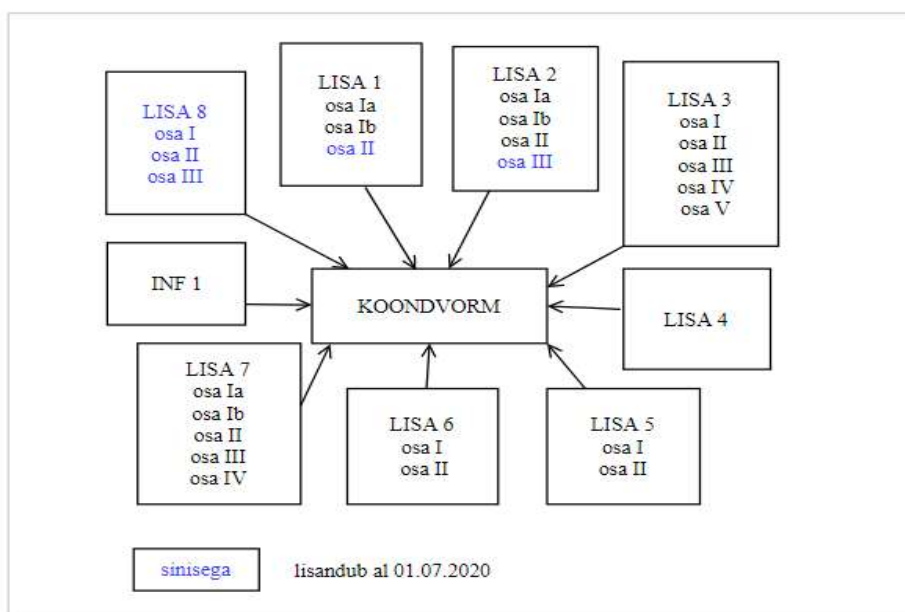
TSD deklaratsiooni täitmise printsiibid tulenevad järgmistest seadusandlikest aktidest:

- Tulumaksuseadus;
- Sotsiaalmaksuseadus;

- Töötuskindlustuse seadus;
- Kogumispensionide seadus.

Maksudeklaratsiooni vorm on kehtestatud rahandusministri 29.11.2010 määrusega nr 60 „Tulumaksuseadusest, sotsiaalmaksuseadusest, kogumispensionide seadusest ja töötuskindlustuse seadusest tulenevate deklaratsioonide ja tõendite vormide kinnitamine ning nende täitmise ja esitamise korrad“. Kehtestatud vormi järgi koosneb deklaratsioon koondvormist, lisadest (seitse lisa, alates 01.07.2020 kaheksa lisa) ja INF1 deklaratsioonist. Sarnaselt pabervormile on ülesehitatud ka TSD rakenduse kasutajaliides, mille kaudu on võimalik deklaratsioone esitada. Ülevaate saamiseks deklaratsiooni vormi mahust on magistritöö lisas 1 ära toodud TSD lisade loetelu ja lisade osad TSD rakenduses.

Joonisel 4 on kujutatud TSD deklaratsiooni struktuuri - koondvormi ja lisade vaheliseid seoseid. Lisadesse sisestatud maksusummad summeeritakse lisades maksuliikide alusel ja koondvormil omakorda summeeritakse lisade koondsummad maksuliikide järgi. Koondvormil näidatud summeritud maksuliikide summeerimisel moodustub maksukohustus (summa, mida ettevõtte peab tasuma) või tagasinõue (summa, mille MTA tagastab ettevõttele).

Joonis 4. TSD struktuur (Allikas: autori koostatud)

Deklaratsiooni lisasid täidetakse vajaduse ja kassapõhiselt (väljamakse perioodi järgi). Lisadel deklareeritakse erinevaid ettevõtluskulude liike – näiteks deklaratsiooni lisa 3 esitamise õigus on ainult teatud nõuetele vastavatel ettevõtetel, lisa 5 täidetakse juhul kui deklareeritakse vastuvõtukulusid, lisa 7 + vorm INF1 esitatakse dividendi väljamaksete korral jne. Lõppkasutaja valib vastava TSD lisa ja täidab selle. TSD lisad on erinevalt täidetavad - deklaratsiooni lisades 1, 2 ja INF1 lisatakse ridu, millel näidatakse ära isikud, kellele on väljamakseid tehtud. Näiteks lisas 1 ja 2 deklareeritakse töötajatele (füüsilistele isikutele) tehtud väljamaksed. Ühele isikule võib olla tehtud mitmeid väljamakseid erinevate väljamakse liikidega (nt palk, haigusraha, VÕS lepingu alusel makstav töö- või teenustasu jmt), väljamaksete liike, mille seast valida on kokku umbes 160. Sellisel juhul deklareeritakse ühele isikule mitu rida erinevate väljamakse liikidega. Igal isiku real on lisaks nimele ja isikukoodile näidatud väljamakse brutosumma, kasutatav maksuvabatulu määr, maksubaasiks olevad summad, maksubaasi alusel väljaarvestatud maksusummad jmt. Seega lisas 1 olevate ridade arv oleneb ettevõtte töötajate arvust ja töötajatele makstavatest väljamakse liikide hulgast. Keskmiselt deklareeritakse rakenduse kaudu sisestades 5 rida. Ülejäänud lisades ridu ei lisata, sisestatakse andmed sisendväljadele, mille tulemusel väljundi arvutab süsteem ja täidab väljundväljad saadud maksusummadega. TSD rakenduses on olenevalt lisast vähem või rohkem andmevälju, mis on kasutaja poolt täidetavad ning süsteemi poolt eeltäidetavad ja arvutatavad. Kokku on deklaratsioonil 600 andmevälja.

2.3 Ülevaade hetkeolukorrast

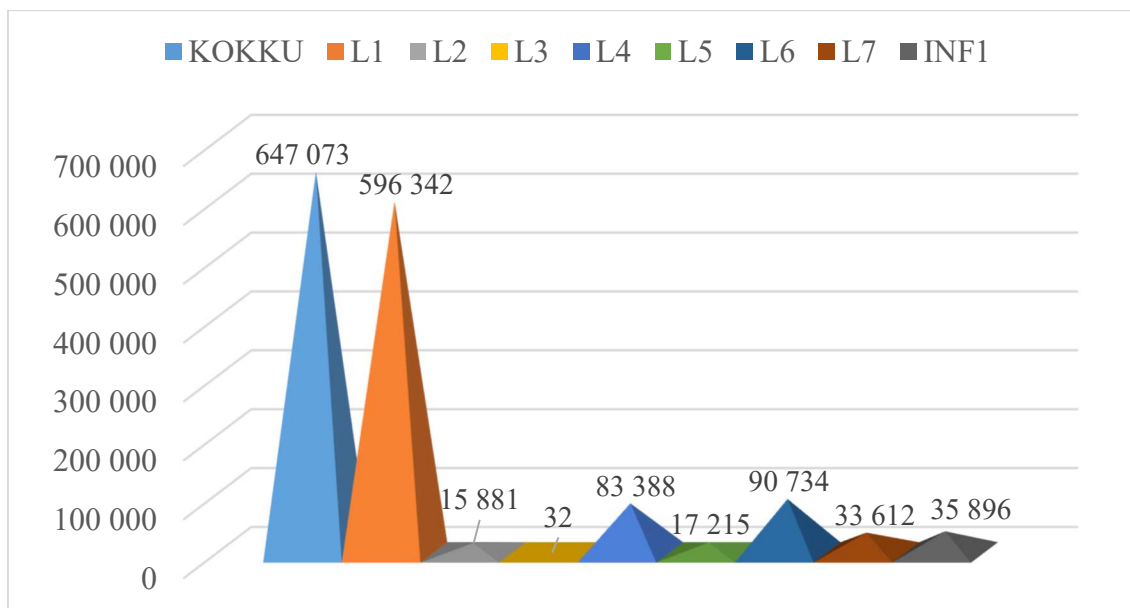
Olemasolev TSD täisversioon on ülesehitatud eesmärgiga katta ära kõikide Eesti majandusruumis tegutsevate erinevate juriidiliste organisatsioonide ja tööandjatele seadusandlusega sätestatud maksustamise aspektid. Näiteks tegevusalast tulenevad erisused (krediidiasutuste maksustamine), erinevad tulumaksumäärad ja nende korrektne kasutamine (milliseid väljamakseid maksustatakse, milliste maksumääradega maksustatakse jne), mitteresidentidele tehtud väljamaksete maksustamine (A1 tõendi olemasolu sotsiaalmaksu deklareerimiseks, füüsilise isiku tulumaksu kinni ei peeta), erinevad dividendide liigid ja maksumäärad (maksumäärad 14/86 ja 20/80 ja nende kasutamine), vastuvõtukulud deklareeritakse koos käibemaksuga, millal on tehtud kulu erisoodustus jmt detailid.

Deklaratsiooni keerukus tuleneb maksuseadusandlusest. Seadused on koostatud juriidilise tekstina ja ei pruugi olla deklareerija poolt tõlgendatud viisil, mis langeb kokku seaduse eesmärkidega, sest lugejal puuduvad spetsiifilised teadmised. TSD deklaratsiooni keerukuse paremaks mõistmiseks on autor koostanud üldistava ülevaade deklaratsiooni täitmise peamistest printsiipidest, tähelepanu nõudvatest detailidest ja milles selgitatakse laiemalt deklaratsiooni lisade olemust. Ülevaade ei ole lõplik ja asub magistritöö lisas 2. Täisversiooni deklaratsiooni korral eeldatakse, et kliendid peavad teadma, milliseid andmeid tuleb deklareerida ja millistel lisadel tuleb neid kajastada.

Kasutusel olev TSD täisversioon on nähtav kogu oma keerukuses kõikidele klientidele ühetaoliselt, sest loodud deklaratsioon koosneb koondvormist ja 8 lisast. Lisad on väga andmemahukad ja detailiderohked. TSD täisversioonis on kokku 600 välja, millest täidetakse, olenevalt esitatava deklaratsiooni täitmise mahust, valikuline osa. Näiteks mikroettevõtja, kes deklareerib palka ühele töölepinguga inimesele ja maksuintressid, kasutab lisasid 1 ja 6 ning sisestab andmed kokku kuuele väljale ja arvutatavaid välju on 15.

Magistritöö skoobis on rakenduse kaudu sisestatavad deklaratsioonid kui kõige suurema osakaaluga deklaratsioonide esitamise viis (vt täpsemalt eelmises alampeatükis), teisi deklaratsiooni esitamise liike magistritöös ei käsitleta.

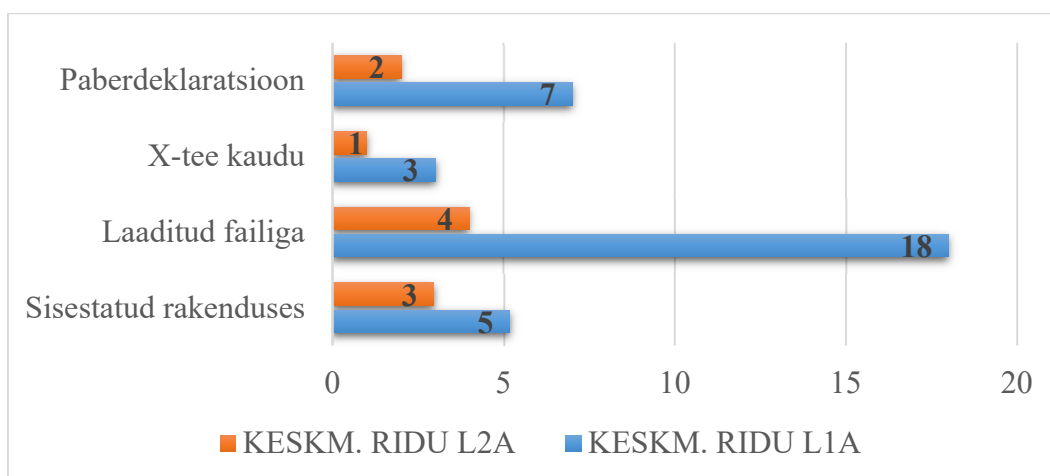
Joonisel 5 on näidatud rakenduse kaudu andmeid sisestades esitatud deklaratsioonidega kaasnevate lisade statistikat 2019. aastal. Deklaratsioone kokku esitati 647 073, millest 596 342 olid esitatud koos lisa 1-ga (vt lisa 3). Lisaks lisa 1-le on sagedasemini esitatavad ka lisad 4, 6 ja 7 koos vormiga INF1.

Joonis 5. Rakenduses esitatud deklaratsioonide lisade jagunemine koguselisel 2019. aastal (Allikas: [24])

Lisa 1 osas Ia deklareeritakse residentidest füüsilistele isikutele tehtud palga väljamakseid isikustatult, st isikule tehtud väljamaksed on näidatud ridadena erinevate väljamakse liikide lõikes. Ridade arv oleneb isikute arvust ja väljamakse liikidest.

2019. aasta statistika näitab, et rakenduse kaudu andmeid sisestades esitatud deklaratsioonidel on keskmiselt deklareeritud lisa 1 osas Ia viis rida. Samas deklaratsiooni esitamisel rakenduse kaudu faili laadimisega on lisa 1 osas Ia keskmiselt deklareeritud 18 rida, mis on ootuspärane tulemus, sest ettevõtja halduskoormus ja eksimise risk on väiksem (vt joonis 6 ja lisa 4).

Joonis 6. Keskmise ridade arv TSD lisades 1 ja 2 deklaratsiooni esitamise liikide järgi 2019. aastal (Allikas: [24])

Ridade statistikast saab järeldada, et enamus ettevõtetest, kes TSD deklaratsioone esitavad on VKE ettevõtted - mikroettevõtted (kuni 10 töötajat) ja väikeettevõtted (10 - 49 töötajat). Väljavõte Statistikaameti andmebaasist kinnitab samuti, et Eesti ettevõtete koguarvust moodustavad mikroettevõtted 94% (vt lisa 5). On tavapärase praktika, et äritegevuse alustamisel ja väiksema mahuga tegevuse jätkamisel tegelevad (mikro)ettevõtjad sageli ise oma ettevõtte raamatupidamisega, sealhulgas ka maksude deklareerimisega. Algajad ettevõtjad ja mikroettevõtjad ei pruugi kasutada ettevõtte arvepidamiseks ERP lahendusi, mis hõlbustavad jooksvat arvepidamist ja deklareerimist. Pigem kasutatakse tabeleid ja muid käepäraseid vahendeid, deklaratsioonid esitatakse rakenduse kaudu sisestades.

Üheks olulisemaks deklaratsiooni täitmise printsiibiks on füüsilisele isikutele tehtud väljamaksete deklareerimine brutosummas (brutosumma on netopalk + isiku töötasult kinnipeetud maksud). Printsiip tuleneb tööseadusandlusest, millega on sätestatud, et tööandja peab kinni pidama töötasust seaduses ettenähtud maksud ja maksed, seega tuleb ka töötasus kokku leppida brutosummas kaitsmaks töötajat seadusemuudatustest tulenevatest võimalikest kahjudest netopalgas kokkuleppimise korral. Niisamuti on töötasu alammäär ja maksuvaba tulu määratud brutosummadena. Seega deklareerimisel peab klient olema teadlik selle printsiibi kohustuslikkusest ja kuidas brutopalk välja kujuneb. Samuti peab klient olema teadlik madalama maksumääraga dividendide deklareerimisel kaasnevast tulumaksu kinnipidamise erisusest füüsiliste isikute korral. Täisversioonis TSD esitamine on olemasolevaid võimalusi arvestades MTA infosüsteemis muudetud võimalikult kliendisõbralikuks – väljade eeltäitmine, erinevad õigused erinevatele kasutajatele jmt vähendamaks kliendi eksimusi deklareerimisel ja sellest tulenevaid võimalikke intressinõudeid, kuid selle eelduseks on kliendi teadlikkus deklaratsiooni võimalustest.

Kliendil on võimalik valida maksukohustuste tasumiseks erinevate mooduste vahel – kas kasutada maksukohustuste tasumiseks MTA keskkonnas Arvestus rakendust või tasuda makseid internetipanga kaudu, pangaautomaadis või pangakontoris maksekorraldusega.

TSD esitamine ja maksukohustuse tasumine MTA keskkonnas on käsiteldavad kahe erineva pika protsessina, millede läbimine eeldab rakenduste vahetamist. Olemasoleva lahenduse protsessid on täpsemalt kirjeldatud peatükis 5 Äriprotsesside analüüs.

Kokkuvõtvalt on täisversiooni murekohad järgmised:

- keerulisest maksuseadusandlusest tulenevalt on täisversioonis deklaratsiooni ülesehitus keeruline ja detailiderohke, eeldatakse, et klient teab iga lisa otstarvet;
- deklaratsiooni esitamisel on hõlmatud enamjaolt väike osa tervest deklaratsioonist – esitatakse deklaratsioonist mõni lisa, täidetakse mõned väljad;
- eeldatakse, et kasutaja tunneb kehtivat maksu- ja tööseadusandlust, on teadlik seadusandluse muudatustest (nt miinimumpalga summa muutumine jne) ja oskab seda rakendada palgamaksete ja ettevõtte kulude deklareerimisel;

2.4 Probleemipüstitus ja töö eesmärk

MTA on aastate jooksul kogunud lõppkasutajatelt tagasisidet ja vaadelnud TSD rakenduse kasutamise statistikat. Statistika alusel saab järeldada, et enamus deklaratsioone esitatakse rakenduse kaudu andmeid sisestades, deklaratsioone esitavad valdavalt VKE ettevõtted. Enamjaolt deklareeritakse palga väljamakseid, vähemal määral maksuintresse, dividende ja erisoodustusi. Saadud tagasiside põhjal on järeldatud, et maksude deklareerimine on keeruline, tekitab deklaratsiooni esitajates stressi, puudub võimalus maksude deklareerimiseks lihtsalt ja mugavalt. MTA üheks strateegiliseks suunaks on pakkuda kasutajatele lihtsaid ja mugavaid teenuseid, mille üks väljunditest on lihtsamad deklaratsioonid kohustuste täitmiseks.

Magistritöö kirjutamisel olid olemas äritelliija poolsed mõtted lihtsama deklaratsiooni loomiseks. Lihtsustatud deklaratsiooni pidepunktid on:

- uue visuaaliga;
- palga deklareerimine netoprintsiibil;

- kaasata olemasoleva lahenduse enimkasutatud lisad;
- deklaratsioon on ühel vormil;
- maksukohustuse tasumise algatamine samalt vormilt.

Magistritöös käsitletavat uurimisküsimused on järgmised:

- Kuidas lihtsustada tulu- ja sotsiaalmaksude deklareerimist väikeettevõtjate jaoks?
- Millise tehnoloogilise lahendusega on see teostatav?

Magistritöö eesmärgiks on pakkuda välja autori visioon lisanduva alternatiivse lahenduse loomiseks arvestades olemasolevate funktsionaalsustega ja lõppkasutajate huvidega. Maksu- ja Tolliamet saab kasutada käesolevat magistritööd ühe sisendina tulevases arendusprojekti.

2.5 Magistritöö skoop ja autori roll

Töö skoopis on olemasoleva tulu- ja sotsiaalmaksu deklaratsiooni lahendusele lisaks loodava alternatiivse versiooni eelanalüüs. Täiendava lahenduse pidepunktiks on deklareerimise lihtsustamine väikeettevõtjate jaoks.

Magistritöö raames tehakse järgmised tegevused:

- kaardistatakse hetkeolukord ja analüüsitakse olemasolevat lahendust;
- kirjeldatakse töös kasutatud metoodikaid;
- teostatakse huvitatud osapoolte analüüs;
- kogutakse nõudeid alternatiivse lahenduse jaoks;
- prioriseeritakse nõudeid;
- koostatakse protsessimudelid olemasoleva ja uue lisanduva lahenduse jaoks;
- kirjeldatakse funktsionaalsed nõuded;

- antakse ülevaade lisanduva lahendusega kaasnevatest tehnilisest muudatustest;
- koostatakse prototüüp;
- viiakse läbi prototüübi kasutatavuse testid;

Magistritöös ei käsitleta:

- e-MTA keskkonnas kasutaja autentimist;
- andmevahetust erinevate osapoolte vahel;
- protsessi mõõdikute määramist ja simulatsioone;
- mittefunktsionaalseid nõudeid;
- turvalisuse teemat, sest rakendub olemasoleva lahenduse ISKE keskmine turbetase (K2T2S2).

Magistritöö autor töötab arendusettevõttes MTA meeskonnas testija ametikohal. Varasemast on autoril pikaajaline töökogemus raamatupidamisvaldkonnast. Magistritöö raames võttis autor analüütiku rolli ja teostas taustauuringu, kogus nõudeid, joonistas prototüübid, viis läbi vaatlused, intervjuud ja kasutatavuse testid, teostas ärianalüüsi ja kirjeldas funktsionaalsed nõuded. Tehnilise lahenduse koostamisel konsulteeris töö autor arendusettevõtte tarkvara arhitektiga.

Magistritöös kajastatud teema on äritellijal eelanalüüsi ootavate arendustööde järjekorras. Johtuvalt kehtinud eriolukorrast on väheolulised arendustööd, mis ei tulene seadusandluses või valitsuse määrustes sätestatud ajalise kehtivuse nõuetest, jäetud ootele.

3 Ülevaade kasutatud analüüsi meetoditest

Magistritöö koostamist viiakse läbi mitmes osas. Esmalt teostatakse kirjutuslaua uuring info kogumiseks kliendi ja uurimisprobleemi määratlemiseks. Vaadeldakse naaberriikides kasutatavaid tööjõu- ja ettevõtte kulude deklareerimise rakendusi ja deklaratsioonide vorme. Lisanduv alternatiivne deklareerimislahendus ei nõua seadusandluse muutmist, seega kogutud info ja töö koostaja varasema erialase kogemuse baasil (raamatupidamine) teostatakse eelanalüüs, mille käigus kasutatakse disainmõtlemise printsiipe ja koostatakse madala täpsusega prototüüp, mille kohta uuritakse lõppkasutajate arvamust. Peatükis kirjeldatakse autori poolt kasutatud meetodikaid ja tehnikaid.

3.1 Kirjutuslaua uuring

Kirjutuslaua uuring (ing k *desktop search*) ehk sekundaarandmete uuring kasutab reeglina teistel eesmärkidel kogutud informatsiooni, mis aitab täpsemalt sõnastada uurimisküsimusi ja määratleda sobivaid meetodeid andmete kogumiseks, nende visualiseerimiseks ja sünteesimiseks. Kasutatakse uurimisprotsessi algpunktina vältimaks teadaolevate asjaolude taasavastamist uurimisprotsessis [25, p. 115]. Magistritöös kasutatakse allikatena erinevaid statistika aruandeid, seadusandlust, juhendeid jmt.

3.2 Vaatlus ja intervjuu

Vaatlus on uurimisviis, kus teabe saamiseks vaadeldakse ja mõtestatakse tegevusi. Kasutatakse vajaduste ja võimaluste väljaselgitamiseks, äriprotsesside mõistmiseks, lahenduste hindamiseks jmt. Vaatluseid on üldistavalt kahte liiki tulenevalt uurija osalemise aktiivsusest vaatlusprotsessis:

- aktiivne vaatlus – uurija osaleb vaatluses, tegevuste jälgimisel ja küsimuste tekkimisel intervjueeritakse tegevuse läbiviijat, mille tulemusena saab uurija kiiremini ülevaate ja mõistab paremini vaadeldavat tegevust, protsesse jmt;
- mitteaktiivne vaatlus - uurija ei sekku vaatlemisel tegevuse läbiviija töösse, küsimused esitatakse peale vaatluse lõppemist. Selle moodusega saab ülevaate tegevustest nagu on, võimaldab mõõta ajakulu ja tegevuse kvaliteeti [13, pp. 305-306].

Intervjuu on andmekogumise meetod, kus suheldakse vahetult intervjueeritavaga või grupiga – uurija/intervjueriija küsib küsimusi ja uuritavad/intervjueeritavad vastavad esitatud küsimustele. Intervjuu eesmärgiks on saada võimalikult palju teavet uurimisküsimuste kohta [26]. Intervjuu on enim kasutatavaid tehnikaid valdkonna, probleemi, olemasoleva lahenduse jmt tundma õppimiseks ja nõuete kogumiseks. Intervjuude abil on võimalik koguda täiendavat infot otsesest allikast, mida taustauuringuga ei saa (nt lõppkasutaja rahulolu kasutatava rakendusega). Saadav info on subjektiivne ning vajab täiendavat tõlgendamist [27, pp. 77-78].

Intervjuusid on kahte tüüpi:

- struktureeritud intervjuu ehk ankeetintervjuu, kus intervjueriija on ettevalmistanud küsimuste komplekti, millele vastata saab valikvastustega;
- struktureerimata intervjuu ehk avatud intervjuu, kus eelnevalt defineeritud vorm puudub, küsimused tekivad vestluse käigus olenevalt vestluse sisust;

Praktikas kasutatakse kahe liigi kombinatsioone olenevalt vestluse teemast, saadavatest vastustest jmt [13] [28].

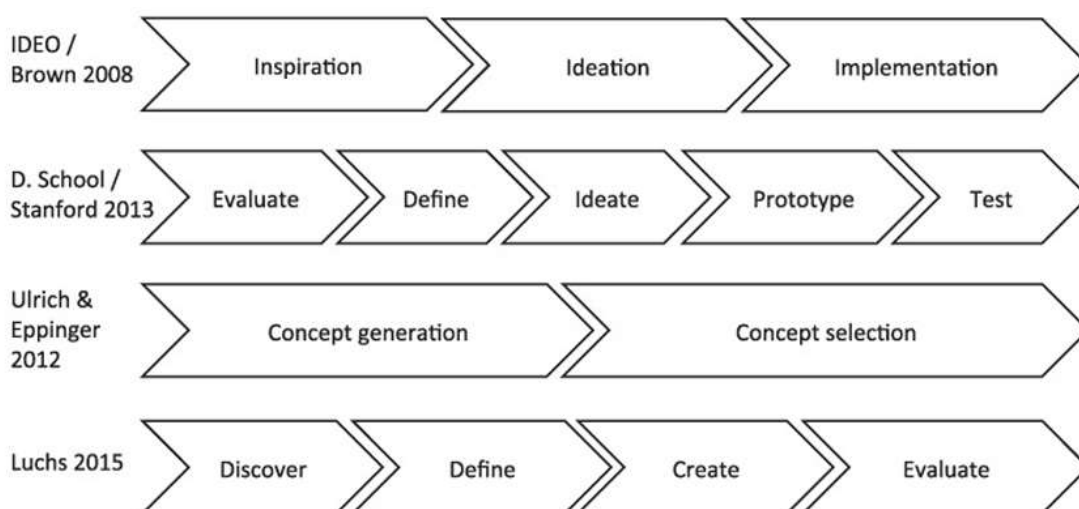
Naaberriikide rakenduste vaatlemisel osales töö autor aktiivse vaatlejana viies läbi struktureerimata intervjuud kasutajatega jooksvalt tekkinud küsimuste osas vaadeldud rakendustes. Nõuete kogumisel prototüübi abil kasutati struktureerimata intervjuu printsiipe, töö autoril olid ettevalmistatud küsimused, mis on ära toodud magistritöö lisas 7.

3.3 Disainmõtlemine

Disainmõtlemine (ing k *design thinking*) on loov probleemide lahendamise moodus, mille keskmes on inimene, kelle heaks lahendusi luuakse - kasutaja. Protsessi eesmärgiks on integreerida omavahel kasutajate vajadused, tehnoloogilised võimalused ja nõuded äri edukuse saavutamiseks [29].

Üldistades on disainmõtlemine parim meetod olukordades, kus probleemid või võimalused on ebamäärased ja kus uute ideedega kaasneb tuntav positiivne mõju, millega kaasneb näiteks oluline tulude kasv. Samuti võib neid printsiipe kasutada ka probleemide korral, mis on defineeritavad ja millega kaasneb väiksem positiivne mõju [30, p. 22].

Disainmõtlemise erinevatel koolkondade mudelites on protsesside jaotused erinevad, reeglina vahemikus kolm kuni seitse sammu. Ühes sammus võib olla üks või mitu tegevust [31]. Olenemata sellest, mitut protsessi sammu kasutatakse, on eesmärgiks luua tõestatud ja korratav protsess, mis sobib ärivajadustega ja lihtsustab kasutajatelt saadud tagasiside kasutamist otsuste tegemisel [32]. Võrdluseks on joonisel 7 ära toodud mõned disainmõtlemise mudelid.

Joonis 7. Disainmõtlemise erinevad mudelid (Allikas: [30, p. 162])

Joonisel 7 näidatud koolkondade protsesside mudelite etappe on kirjanduses nimetatud erinevalt, kuid oma olemuselt on neil kõigil sama eesmärk – iteratiivne arendusprotsess pideva õppimise teel, läbides etappe korduvalt jõudes parima võimaliku lahenduseni.

Disainmõtlemise meetodid on mittelineaarsed ja iteratiivsed. Kasutatava protsessi sammud ei pea olema läbitud järjestikku, disainer võib läbida ka mitut faasi paralleelselt (faaside järjekord pole oluline) ja korrata oma tegevusi sobivates faasides [33].

ISO standard 9241-201:2019 inimkeskne või kasutajakeskne disain (ing k *human centered design for interactive systems*) ütleb samuti, et kasutajakeskset lähenemist tuleks kasutada kõikides tarkvara arenduse elutsüklites ja neid võiks kasutada viisil, mis on kõige sobilikum konkreetse etapi kontekstis.

Standardis toodud peamised disainitegevused on järgmised:

- Lahendatava probleemi tausta konteksti mõistmine ja täpsustamine;
- Kasutaja nõuete täpsustamine;
- Disainlahenduse pakkumine;
- Disainlahenduse hindamine. [34]

IDEO koolkonna disainmõtlemise kolm olulist sammast on:

- Empaatia (ing k *empathy*) – lõppkasutajate tundma õppimine, nende vajaduste mõistmine, kelle jaoks disainitakse;
- Ideede genereerimine (ing k *ideation*) – genereeritakse palju ideid probleemi lahendamiseks ja milline võiks olla loodav lahendus;
- Katsetamine (ing k *experimentation*) – genereeritud ja väljavalitud ideede alusel prototüüpide koostamine ja nende kasutatavuse testide läbi viimine [35].

Hasso Plattner Institute of Design at Stanfordin (tuntud ka endise nimega d.School) viie sammuline protsess on selline:

- Mõista (ing k *emphatize*) – oluline on mõista lahendatava probleemi olemust kasutades erinevaid meetodeid (nt vaatlus, suhtled spetsialistidega, lõppkasutajatega jmt). Selles etapis kogutud info võimaldab liikuda järgmisse etappi ja mõista kasutajat, tema vajadusi ja probleeme. Alati on algetapiks;

- Määratle (ing k *define*) - 'Mõista' etapis kogutud info analüüsimine ja leitud probleemide defineerimine mingil ajahetkel, probleem määratletakse kasutaja vaatenurgast. Aitab koguda ideid funktsioonide jmt kohta, mis võiksid kaasa aidata probleemide lahendamisele;
- Mõttele (ing k *ideate*) – alustad paljude ideede genereerimist eelnevalt läbitud etappide tulemite alusel kasutades erinevaid tehnikaid (nt ajurünnak, kõige-kehvema-idee meetod). Oluline on, et etapi alguses oleks palju ideid, mille hulgast tehnikate abiga uurida ja testida genereeritud ideid;
- Prototüübi tegemine (ing k *prototype*) – väljavalitud ideede alusel koostatud prototüübid, mida saab testida eesmärgil, kas pakutud lahendused on sobivad (vt lisaks peatükk 2.4);
- Testi (ing k *test*) – prototüüpe testitakse, kas meeskonnasisesest, mõne välise spetsialistiga, lõppkasutajatega. Testimise eesmärk on leida parim võimalik lahendus. 'Testi' faasi tulemuste alusel defineeritakse vajadusel uuesti probleemid, õpitakse klienti enam tundma, luuakse uued lahendused ja prototüüp jne.

Tegevused käivad ringi ratas ja iga korraga muutub probleemi ja kasutaja defineerimine selgemaks ja lõpplahendus konkreetsemaks. Ka siin on faaside läbimine mittelineaarne ja vajaduspõhine [36].

Töö koostamisel kasutas autor disainmõtlemise printsiipe üldistades ja vajaduspõhiselt. Konkreetset koolkonda aluseks ei võetud.

3.4 Prototüüp ja prototüüpimine

Prototüüp on kontseptsiooni või protsessi testimiseks ehitatud esialgne proovtoode, mudel või versioon. Prototüüpe luuakse selleks, et näidata, kuidas nõuded hakkavad tootes välja nägema ja luua tooteid, mis on kasutaja jaoks intuiitiivsed ja lihtsalt kasutatavad. Prototüüpe võib kasutada ka disaini võimaluste katsetamiseks ja ideede genereerimiseks või tehnilise teostatavuse näitamiseks [37].

Prototüüpimine on kasutatav disaini tööriistana, eesmärgiga mängida läbi erinevad võimalikud disaini lahendusvariandid ja leida nende hulgast parimad. Prototüüpimise tulemusena lepitakse kokku:

- vajalik funktsionaalsus;
- info esitamiseks sobivate elementide valik ja kasutamine;
- kasutajaliidese elementide ja navigatsioonivahendite paigutus;
- kasutajaliidese kujunduspõhimõtted ja väljanägemine [38].

Prototüüpimine jaguneb:

- madala täpsusega (ing k *low fidelity*) – esmane roll on funktsionaalsuse testimine, toote visuaalne välimus on teisejärguline. Kaasatakse sisu põhielemendid, esitatud on mõned lõpptoote visuaalsed atribuudid (nt elementide kujundid). Kiire ja odav moodus prototüüpimiseks, näiteks paberprototüübid, raamistikud (ing k *wireframes*) jmt;
- kõrge täpsusega (ing k *high fidelity*) – töötavad võimalikult sarnasena tegeliku tootega, visuaalne kujundus on realistlik ja kujundus on detailne, sisu on enamikus sama, mis lõpptootes. Ajaliselt ja rahaliselt nõuab enam ressursse, näiteks kodeeritud prototüübid, digitaalsed prototüübid [39].

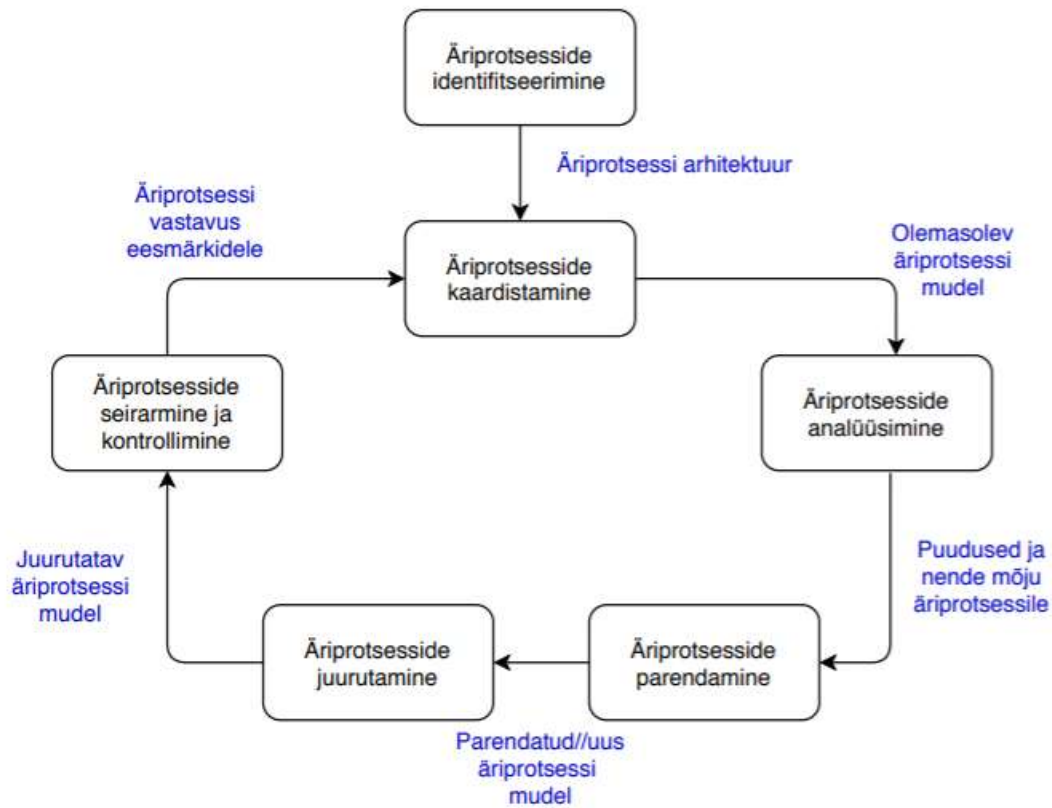
Prototüübid koostati madala täpsusega staatiliste ekraanivaadetenähtena peale taustauuringu, hetkeolukorra kaardistamise ja äritellijä soovidega tutvumist. Prototüüp koostati vabavaralise tarkvaraga *Pencil Project* kasutades nii tarkvara pakutud elemente kui ka kasutades MTA stiiliraamatut uue visuaaliga vaadete tegemiseks.

3.5 Äriprotsesside haldamine

Äriprotsess on vastastikku seotud mõjurite ja tegevuste kogum, mis lähtub kliendi vajadustest ja lõpeb kliendi vajaduste rahuldamisega [40]. Äriprotsessi on kaasatud palju osalejaid ja objekte, kes mõjurite ja tegevustega koostöös saavutavad tulemuse, mis loob väärtust vähemalt ühele kliendile [41, p. 5].

Äriprotsesside haldamine (ing k *Business Process Management*) on meetodite, tehnikate ja tööriistade kogum äriprotsesside kaardistamiseks, analüüsimiseks, parendamiseks, juurutamiseks ja jälgimiseks [41, p. 5]. See on juhtimisdistsipliin, mis eeldab, et

organisatsiooni eesmärgid saavutatakse keskendudes organisatsiooni äriprotsesside juhtimisele [42, p. 46].

Joonis 8. BPM elutsüklil Dumas *et al.* järgi (Allikas:[41, p. 21])

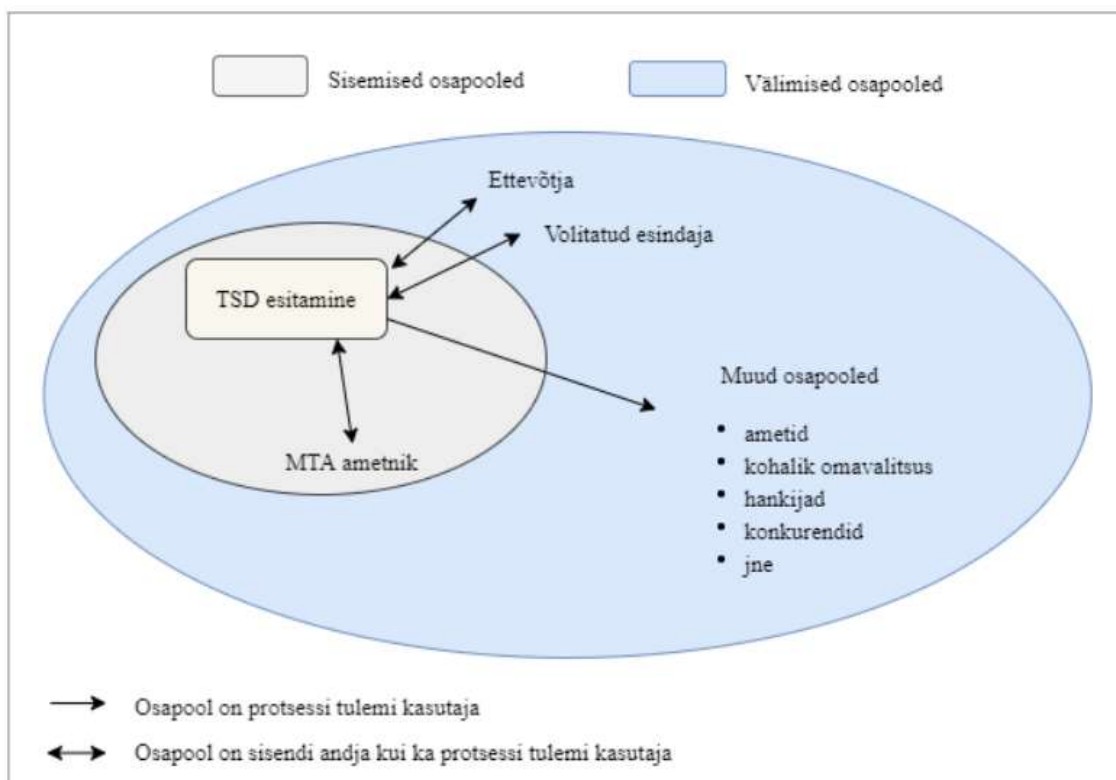
Joonisel 8 on kujutatud äriprotsesside haldamise elutsüklit, mis algab protsessi tuvastamisega ja probleemi täpsustamisega, selgitatakse seosed teiste protsessidega. Väljundiks on äriprotsesside uus või parendatud protsessi arhitektuur, mis annab ülevaate organisatsiooni äriprotsessidest ja nende omavahelistest seostest. Äriprotsesside kaardistamise etapis modelleeritakse olemasolevad protsessid ja väljundiks on üks või mitu olemasolevat äriprotsessi mudelit. Äriprotsesside analüüsimisel kogutakse ja prioriseeritakse olemasolevate äriprotsessidega seotud probleemid. Äriprotsesside parendamisel kujundatakse ümber olemasolevad protsessid lahendamaks tuvastatud probleeme. Väljundiks on loodud uued äriprotsesside mudelid. Äriprotsesside juurutamisel toimub üleminek olemasolevatelt äriprotsessidelt uutele parendatud äriprotsessidele. Juurutatud äriprotsesse jälgitakse ja kontrollitakse järgmises etapis, kas tehtud parendused vastavad püstitatud eesmärkidele [41, pp. 21-22]. Magistritöös kaardistati ja koostati mudelid olemasoleva lahenduse protsesside ja lisanduva lahendusega kaasnevate protsesside muudatuste kohta.

4 Ärianalüüs

Antud peatükis on kirjeldatud ärianalüüsi tulemused, sealhulgas huvitatud osapoolte kaardistamine, vaatluste- ja intervjuude tulemused, kirjeldatud ja prioriseeritud ärinõuded. Lisaks kirjeldatakse lisanduva lihtsustatud deklaratsiooni olekut.

4.1 Huvitatud osapooled

TSD deklaratsiooni esitamise protsessis on huvitatud osapooled – sisemised ja välimised. Välimised huvigrupid jagunevad omakorda kliendiga seotud huvigrupiks ja muud huvigrupid. Joonisel 9 on kujutatud huvitatud osapooled.

Joonis 9. Protsessi osapoolte diagramm (Allikas: autori koostatud)

Sisemiseks huvitatud osapoolteks on MTA ja MTA ametnik. MTA on huvitatud kliendi heast maksukäitumisest. MTA ametnik teostab toiminguid ametnikurakenduses.

Ametnikule on olemasolevas lahenduses antud õigused ettevõtja/tööandja esitatud pabervormil TSD alusel deklaratsioonile andmete sisestamiseks, deklaratsiooni vaatamiseks, muutmiseks, parandamiseks, kustutamiseks ja esitamiseks. Lisaks teostab ametnik vajadusel järelkontrolli. Lisanduva lihtsustatud deklaratsiooni korral pabervorm puudub, seega ametnikul on võimalik deklaratsiooni vaadata, sisestada, parandada, kustutada ja esitada vastavalt vajadusele.

Välimised osapooled on deklaratsioone esitavad väikeettevõtjad ja/või tema volitatud esindajad (edaspidi klient) ja muud välimised osapooled. Kliendid täidavad, muudavad, parandavad, esitavad ja kustutavad lihtsustatud versioonis esitatud deklaratsioone kliendirakenduses. Muud osapooled on lihtsustatud deklaratsiooni tulemi tarbijad oma tegevuse elluviimiseks või otsuste tegemiseks, kes saavad infot X-tee kaudu. Erinevad ametid kasutavad infot oma ülesannete täitmiseks (näiteks Töötukassa meetmete planeerimisel ja kujundamisel, Statistikaameti, MTA ja Eesti Panga ühisprojekti „Aruandlus 3.0“ tulemusena liiguvad edaspidi palga ja tööjõu andmed automaatselt XBRL-formaadis Statistikaametisse [43], millega kaob ettevõtjatele pandud halduskoormus tööjõuga seotud statistika esitamise kohta jne). Kohaliku omavalitsuse tulubaas sõltub omavalitsuse elukohajärgsest maksumaksjast (residendist füüsiline isik) ja tema maksustatavast tulust. Hankijad ja konkurendid saavad infot ettevõtte jätkusuutlikkuse ja maksukäitumise kohta.

Välja toodud osapooletest viidi läbi intervjuud ettevõtjatega, kes on potentsiaalsed lihtsustatud versiooni lõppkasutajad.

4.2 Lõppkasutaja vajadused

Alampeatükis antakse ülevaade läbi viidud intervjuudest ja tuuakse ära intervjuude tulemused.

4.2.1 Intervjuud

Intervjuu on enim kasutatavaid tehnikaid valdkonna, probleemi, olemasoleva lahenduse jmt tundma õppimiseks ja nõuete kogumiseks [27, pp. 77-78].

Intervjuudeks ettevalmistatud küsimused on ära toodud magistritöö lisan 7. Küsimused olid töö autorile läbitavate teemade määratlemiseks, olenevalt saadud vastustest küsiti täiendavaid küsimusi. Intervjuu oli üles ehitatud kaheosalisena, esimeses osas uuriti kasutaja arvamusi olemasoleva lahenduse kohta. Eesmärgiks oli uurida lõppkasutaja teadlikkust, nende arvamusi ja hoiakuid olemasoleva deklaratsiooni esitamise protsessi kohta ja nende peamisi tegevusi maksude deklareerimisel. Intervjuu teises pooles olid küsimused koostatud uue alternatiivse lahenduse prototüübi alusel, mille abil uuriti intervjuueeritavate arvamusi lihtsustatud deklaratsiooni võimalike funktsionaalsuste kohta. Lisaks oli tähelepanu suunatud ka uue alternatiivse deklaratsiooni vajalikkusele ja kas intervjuueeritavad näeksid ennast tulevaste kasutajatena.

Loodava alternatiivse lahenduse sihtgrupiks on peamiselt väikeettevõtjad, kes tegelevad oma ettevõtte arvepidamisega ise ja esitavad ka TSD deklaratsioone väliseid osapooli kaasamata. Sellest tulenevalt otsustas autor intervjuueerida sihtgruppi kuuluvaid väikeettevõtjaid. Ettevõtjad, kes kasutavad raamatupidamiseks ja deklareerimiseks sisseostetud teenust või raamatupidajat, jäid intervjuueeritavate hulgast välja.

Töö autor viis läbi 5 intervjuud. Intervjuueeritavate hulgast oli ettevõtjaid, kes kasutavad igapäevaselt arvepidamiseks kas Exceli tabelit või ERP lahendust (ettevõtluskogemused 3-7 aastat). Samuti ka ettevõtja, kes on alustanud arvepidamisega Exceli tabelis ja nüüdseks kasutab ERP lahendust (ligikaudu 18 aastase ettevõtluskogemusega). Autori arvates oli intervjuueeritavate hulk piisav, sest vastustes esines kordusi. Kahjuks ei õnnestunud leida ühtegi intervjuueeritavat algajate ettevõtjate ja esimesi kordi TSD deklareerijate hulgast, kellelt saadav info oleks pakkunud suuremat lisandväärtust.

Intervjuude tulemuste kokkuvõtte on ära toodud magistritöö lisan 7. Intervjuude tulemusena koostati lõppkasutaja tundma õppimiseks empaatia kaart, mida on käsitletud pikemalt järgmises alampeatükis.

4.2.2 Empaatia kaart

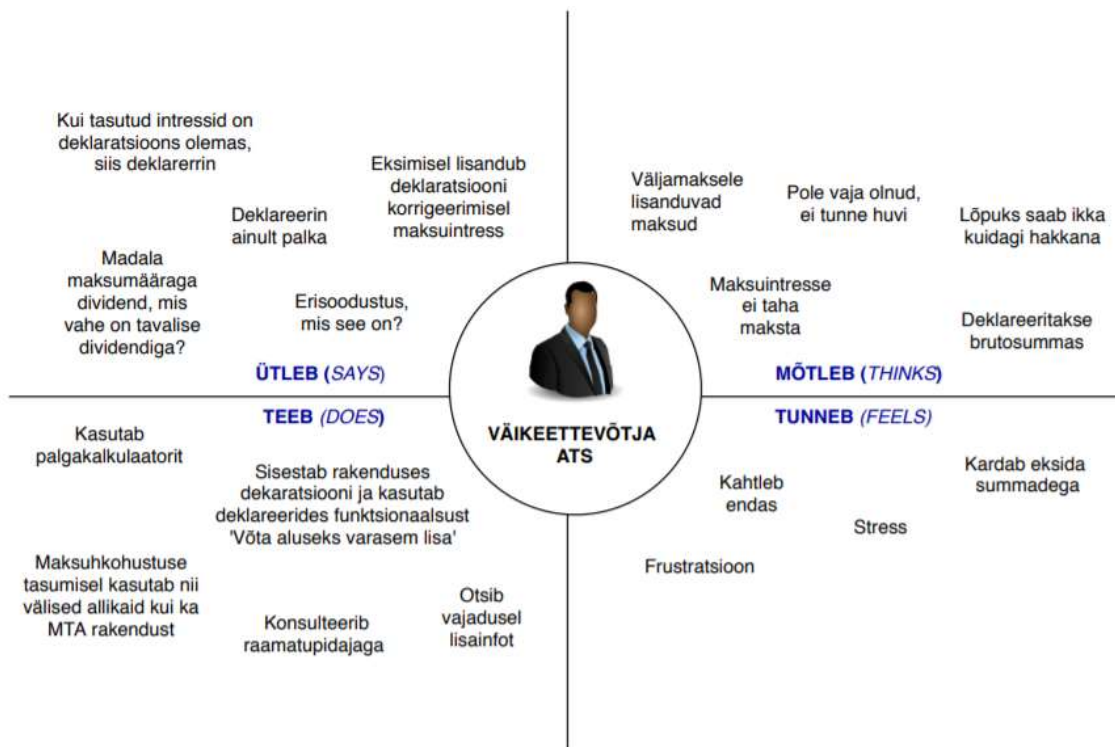
Empaatia kaart (ing k *empathy map*) on töövahend, mida kasutatakse lõppkasutaja vajaduste visualiseerimiseks ja mõistmiseks. Empaatia kaardi abil luuakse ühene arusaam kasutajate vajadustest, millele saab tugineda disainiotsuste tegemisel. Empaatia

kaardid ei ole kronoloogiliselt või järgnevuse alusel koostatud, vaid annavad ülevaate sellest, kes on kasutaja tervikuna [44]. Traditsiooniliselt koosneb empaatia kaart neljast ruudust, mis peegeldavad kasutaja põhiomadusi. Põhiomadused viitavad sellele, mida kasutaja intervjuul ütles, tegi, mõtles ja tundis [45]:

- Ütleb (ing k *says*) - kajastatakse seda, mida kasutaja intervjuus on välja öelnud valju häälega, ideaalis tsiteeritakse intervjuueeritavat sõna-sõnalt;
- Mõtleb (ing k *thinks*)- kajastatakse seda, mida kasutaja mõtleb ja arvab, mis on oluline kasutaja jaoks;
- Teeb (ing k *does*)– kajastatakse kasutaja poolt tehtud toiminguid, mida ta füüsiliselt teeb, kuidas ta neid tegevusi teeb;
- Tunneb (ing k *feels*)– kajastatakse kasutaja emotsionaalne seisund, mis teeb kasutajale muret, mis kasutajale meeldib jmt.

Empaatia kaarte koostatakse kas konkreetselt ühe kasutaja (intervjuueeritava) kohta või agregeerituna mitme kasutaja (kasutajasegmeni) kohta [44].

Magistritöö autor koostas agregeeritud empaatia kaardi intervjuude analüüsi tulemusena (vt joonis 10).

Joonis 10. Empaatiat kaart (Allikas: autori koostatud)

Joonisel 10 kujutatud empaatiat kaardil on välja toodud läbiviidud intervjuudel selgunud asjaolud (vt magistritöö lisa 8 Intervjuude tulemused). Üldiselt ollakse maksukuulekad, maksud deklareeritakse ja tasutakse tähtaegselt, sest kaasnevates kuludest (maksuintressid) ei olda huvitatud. Intervjuudest saab järeldada, et intervjuueeritavad on enda jaoks maksude deklareerimise selgeks teinud ja jätkavad sama tegevusmustrit. Kui ilmneb tagantjärele vajadus deklaratsiooni parandamiseks, siis selleks võetakse aega ja tegeletakse puuduste eemaldamisega. Olenevalt vajadusest otsitakse lisainfot või konsulteeritakse teadajatega, et maksuasjad oleksid korrektsed vältimaks edaspidi võimalikke ebameeldivusi. Valdavalt esitatakse deklaratsioonis ainult lisa 1 deklareeritud palga väljamakseid. Teatakse, et dividende saab deklareerida, kuid kahjuks polnud ükski intervjuueeritav viimastel aastatel dividende deklareerinud, seega polnud teadlikud dividendi liikide (dividend ja madalama maksumääraga dividend) erisustest. Erisoodustusi, vastuvõtukulusid jmt oli deklareerinud ainult üks ettevõtja, kellel oli kõige pikaajalisem ja kuni 10 töötajaga ettevõtte juhtimiskogemus, ülejäänud ei olnud selliste kulude deklareerimisega kokku puutunud. Netosummas deklareerimise võimalus tekitas huvi Exceli tabelit kasutavate ettevõtjate seas, sest sellisel juhul puuduks vajadus kasutada teisi väliseid rakendusi korrektselt deklaratsiooni esitamiseks.

Kokkuvõtvalt öeldes TSD deklaratsiooni täitmise oskus sõltub kasutaja teadlikkusest, kogemustest ja harjumustest. Üldine arvamus oli, et lõpuks kuidagi ikka hakkama saab, mis siis et ajakulu on suurem kui on arvestatud. Samuti arvati, et lihtsam deklaratsioon hõlbustab algajal väikeettevõtjal tööjõumakse deklareerida mugavamalt, kiiremalt ja ei kaasne eksimisvõimalusi.

4.3 Võrdlus naaberriikide analoogsete lahendustega

Magistritöö raames uuris autor, kuidas on korraldatud lähiriikides väljamaksete (sh palga väljamaksete) deklareerimine. Uurimistöö käigus tutvuti naaberriikide (Läti, Leedu, Soome ja Rootsi) maksuametite kodulehtedega ja erinevate internetist leitud allikatega. Lisaks kohtuti inimestega, kes on seotud välisriigis toimetavate ettevõtetega ja vastava riigi rakendusele ligipääsu olemasolul näitasid magistritöö koostajale erinevaid kasutajaliideseid (Läti, Rootsi). Uurimisküsimused olid järgmised:

- Millised printsiibid on erinevates riikides väljamaksete deklareerimisel kasutusel (kulude isikustamine, kassapõhisus, palga väljamaksete korral kasutatav printsiip (bruto vs neto)?
- Kuidas on lahendatud väljamaksete deklareerimised tehniliselt (üks vorm vs mitu vormi, maksukohustuste tasumine deklaratsioonilt)?

Uuringu kokkuvõtte on esitatud üldistavalt tabeli kujul. Võrdlustabelis on võrreldud Eesti olemasolevat lahendust naaberriikide lahendustega. Võrdluses ei ole lähemalt vaadeldud deklareerimise tähtaegu, deklaratsioonide esitamise sagedust, esitamise liike, väljamakse liike, maksumäärasid ja muid maksustamise korralduslikke detaile, v.a juhtudel, kui see on vajalik olulisemate erinevuste välja toomisel.

Tabel 1. Võrdlus naaberriikide analoogsete TSD lahendustega. (Allikas: autori koostatud)

	Eesti	Läti	Leedu	Soome	Rootsi
Nimetus	Tulu- ja sotsiaalmaksu deklaratsioon	Tööandja aruanne (läti k <i>darba devēja ziņojums (VSAOI un IIN)</i>) + ettevõtte tulumaksu deklaratsioon (läti k <i>uzņēmuma ienakuma nodokļa deklarācija</i>)	Kuu tuludeklaratsioon GPM313 (leedu k <i>mėnesinė pajamų mokesčio deklaracija</i>) + erinevad ettevõtte tulumaksu deklaratsioonid (avansiline tulumaks, tulumaks dividendidelt, aastane tulumaks)	Palgadeklaratsioon (soome k <i>palkkatietoilmoitus</i>) + tööandja deklaratsioon (soome k <i>työnantajan erillisilmoitus</i>)	Tööandja deklaratsioon (rootsi k <i>arbetsgivardeklaration</i>)
Kassapõhine deklareerimine	jah	ei, deklareeritakse eelmise kuu arvestatud palka	Jah	jah	jah
Isikupõhine deklareerimine – palga väljamaksed	jah	jah	Jah	jah	jah
Palga väljamaksete deklareerimise printsiip (bruto/neto)	bruto	bruto	bruto, deklaratsioonil näidatakse ka netopalk	bruto, deklaratsioonil näidatakse ka netopalk	bruto

Isikupõhine deklareerimine – ettevõtte kulud	ei	ei	ei	jah	jah
Deklaratsiooni lisade/vormide paljusus	ühel deklaratsoonil 8 täidetavat lisa	üks deklaratsoon 1 vormil tabelina	üks deklaratsoon 1 vormil tabelina	deklaratsooni vorm koosneb kolmest järgnevast osast	deklaratsooni vorm koosneb neljast järgnevast osast
Tasumine võimalik deklaratsooni vormilt	ei; tasumine Arvestus rakenduse või panga kaudu	ei; tasumine Maksed rakenduse või panga kaudu	ei	ei; tasumine OmaVero rakenduse või panga kaudu	ei; tasumine Maksukonto rakenduse või panga kaudu
Märkused	aasta jooksul TSD-des deklareeritud ettevõtte kulude isikustamine kord aastas INF14 [46]deklaratsooni niga	Igakuiselt tööandja aruanne + aastane deklaratsoon füüsilisele isikule tehtud palga väljamaksete koond + ettevõtte tulumaksu deklaratsoon, millega deklareeritakse maksustatav kasum, sh dividendid, kingitused jmt kord aastas	Igakuiselt kuu tuluaruanne + ettevõtte tulumaksu deklareerimiseks eraldi deklaratsoonid (aastane ja kvartaalsed)	palgadeklaratsooni deklareeritakse ühe töötaja ühel palgapäeval saadud rahaline tulu ja tööandja deklaratsooni deklareeritakse arvestatud sotsiaalmaksu summa haigusraha komponent kord kuus	tööandja lihtsustatud deklaratsoon erateenuste kasutamise deklareerimiseks;

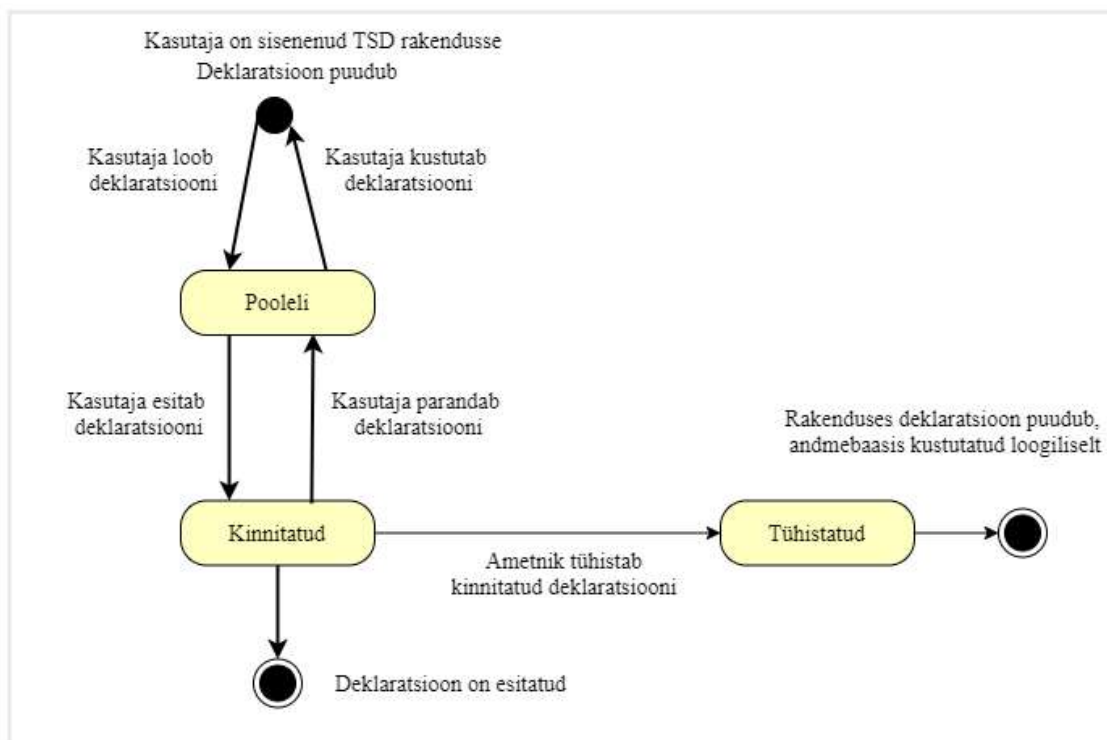
Allikad: [47] [48] [49] [50] [51] [52] [53] [54] [55]

Ilmnes, et kõikides vaadeldud riikides on kasutusel palga väljamaksete deklareerimisel brutoprintsiip, st maksustamise aluseks on palga brutosumma, Soomes ja Leedus tuuakse palgadeklaratsioonil ka väljamakse netosumma välja. Väljamaksed deklareeritakse valdavalt väljamakse alusel kassapõhiselt, v.a Läti, kus näidatakse arvestatud töötasu. Eesti TSD vorm oli vaadeldutest kõige mahukam ja keerulisem deklaratsioon, millega kogutakse kokku tulu- ja sotsiaalmaksud, kogumispensioni ja töötuskindlustusmaksed. Lätis on erinevatel maksuobjektidel erinevad deklareerimisvormid, mille ülesehitus on tabelipõhine, maksimaalselt 20 sisendvälja ja mõne üksiku arvutatud väljaga. Leedu vormid on sarnased Läti vormidele. Töö autorile meeldis, et Läti ja Leedu vormid olid piiratud infohulgaga ja olemuselt lihtsad. Soome ja Rootsi vormid on ülesehituselt sarnased – andmete sisestamine erinevatel järjestikustel osadel, sisendväljadega, arvutatavaid välju on vähe. Soome ja Rootsi vormidel isikustatakse maksustatavad kulud igakuiselt, Eestis kord aastas vormiga INF14, Lätis ja Leedus kulusid ei isikustata. Eesti deklaratsioonil summeeritakse lisadel näidatud maksusummad liigiti koondvormil, Soomes ja Rootsis viimasel osal. Lätis ja Leedus deklaratsiooni vormil kokku real. Deklaratsiooni vormilt tasumise algatamise võimalust ei pakutud üheski riigis. Vaadeldud riikides on sarnane süsteem Eestiga - tasumine on võimalik teostada teise rakenduste kaudu või internetipangas iseseisvalt.

Kogutud info alusel jäeldab autor, et riigiti on deklareerimise lahendused üles ehitatud lähtudes kohalikust maksuseadusandlusest ja maksukogumise praktikast. Lisanduva lihtsustatud versiooni korral on eelanalüüsi üheks lähtepunktiks olemasoleva lahenduse funktsionaalsuste taaskasutamine, seega naaberriikide lahendustest pole võimalik juhinduda. Töö autorile meeldis Läti lähenemine – palju väiksemahulisi deklaratsioone kahe kuni kolme maksuobjekti deklareerimiseks (nt palga deklaratsioon ja ettevõtte tulumaksu deklaratsioonid on eraldi vormid). Seega ka lisanduv lihtsustatud deklaratsioon Eestis on deklareerija jaoks kasutajasõbralikum ja korraga hoomatav.

4.4 Deklaratsiooni olekud

Loodavale lihtsustatud TSD versioonile kehtivad samad olekud nagu on TSD täisversioonil. Uusi olekuid ei lisandu. Joonisel 11 kujutatakse lihtsustatud versiooni olekuid. Kasutaja võib olla nii klient kui ka ametnik. Pooleli staatuses olevat deklaratsiooni saavad kustutada klient ja ametnik. Kinnitatud deklaratsiooni tühistamise õigus kliendil puudub.

Joonis 11. Lihtsustatud TSD olekudiagramm (Allikas: autori koostatud)

4.5 Ärinõuded lihtsustatud deklaratsioonile

Kogutud nõuete analüüsimise tulemusel selgusid lihtsustatud deklaratsiooni ärinõuded, mis on ära toodud tabeli kujul.

Kasutaja – juriidiline isik või tema volitatud esindaja.

Ametnik – MTA ametnik.

Tabel 2. Lihtsustatud deklaratsiooni ärinõuded (Allikas: autori koostatud)

Ärinõude jrk nr	Kirjeldus
ÄN 1	Lihtsustatud deklaratsiooni versiooni saab täita ainult kliendirakenduses kasutajaliidese kaudu esitades. Muud deklaratsiooni esitamise võimalused (paberil, faili laadimine, x-tee kaudu) puuduvad.
ÄN 2	Deklaratsiooni loomisel saab valida, millist versiooni soovitakse täita, kas täisversiooni või lihtsustatud versiooni.
ÄN 3	Deklaratsiooni loomisel määratakse ära deklaratsiooni periood (kuu ja aasta).
ÄN 4	Deklaratsioonide loetelus kuvatakse lihtsustatud deklaratsiooni korral samad andmed nagu täisvormi korral. Deklaratsioonide loetelu veerus Vorm kuvatakse lihtsustatud TSD korral tunnust 'LTSD' infomärkega.
ÄN 5	Lihtsustatud deklaratsiooni staatused on Pooleli. Kinnitatud, Tühistatud.
ÄN 6	Deklaratsiooni on võimalik kinnitada/esitada juhul, kui andmevormil pole ühtegi viga, st kõik kontrollid on läbitud edukalt ja vigu ei esine.
ÄN 7	Vigade olemasolul kuvatakse veateateid, veateated on ainult sõnalised (puuduvad väljade koodid ja lisade numbrid).
ÄN 8	Lihtsustatud deklaratsiooni saab avada deklaratsioonide loetelust vaatamis- ja muutmisrežiimis.
ÄN 9	Lihtsustatud deklaratsiooni muutmisel ja parandamisel saab klient valida, kas soovib muudatusi teha lihtsustatud versioonil või minna üle lihtsustatud versioonilt täisversioonile. Muutmisel avaneb aken versioonide linkidega valiku tegemiseks. Lingi valimisel avaneb soovitud versioon salvestatud andmetega.
ÄN 10	Kui deklaratsiooni parandamisel on lisatud täisversioonis andmeid osadele, mida ei ole lihtsustatud versiooni kaasatud, siis ei ole enam võimalik versiooni muutmise tagasi täisversioonist lihtsustatud versiooniks. Sama kehtib juhul kui lisas 1 on muudetud esialgseid brutosummasid.
ÄN 11	Kasutaja ja ametnik saab kustutada 'Pooleli' staatusega lihtsustatud deklaratsiooni. 'Kinnitatud' staatusega lihtsustatud deklaratsiooni saab kustutada/tühistada ainult ametnik.
ÄN 12	Versiooni täitmisel saab aluseks võtta varasemal perioodil esitatud ja

	kinnitatud lihtsustatud deklaratsiooni.
ÄN 13	Lihtsustatud versioon on ühel lehel, lisad ja osad puuduvad.
ÄN 14	Lihtsustatud versioon on liigendatud vaikumisi suletud plokkidega (4 tk), mis avanevad lõõtsadena. Plokkidel on kuvatud pealkirjad: <ul style="list-style-type: none"> • Väljamaksed füüsilisele isikule • Erisoodustused • Intressid ja trahvid • Dividendide väljamaksed
ÄN 15	Lihtsustatud deklaratsiooni andmeväljade juures väljade koode ei kuvata.
ÄN 16	Väljamaksete liigid kuvatakse pikkade nimetustega (nt töötasu, teenustasu, haigusraha, dividendid jne), väljamakse liikide koode ei kuvata.
ÄN 17	Veergudes 'A1/E101' riik peab saama valida riiki, v.a Eesti.
ÄN 18	Deklaratsioonis peab isikule tehtud väljamaksetega seotud plokkides saama lisada uut rida. Salvestamata rida peab saama eemaldada.
ÄN 19	Deklaratsioonis peab isikule tehtud väljamaksetega seotud plokkides saama salvestatud rida kopeerida, muuta ja kustutada.
ÄN 20	Plokis 'Väljamaksed füüsilisele isikule' lisatud ridade all kuvatakse 'Kokku kõik' rida, milles summeeritakse veergude ridadel näidatud summad.
ÄN 21	Deklaratsioonis peab isikule tehtud väljamaksetega seotud plokkides ridu grupeerima isikute lõikes.
ÄN 22	Plokis 'Väljamaksed füüsilisele isikule' sisestatakse deklareeritavale isikule tehtud palga väljamakse netosummas. Brutosumma ja maksud arvutab süsteem.
ÄN 23	Plokis 'Väljamaksed füüsilisele isikule' peab olema võimalus isiku maksuvaba tulu summa kajastamiseks. Peab saama kasutada maksuvaba tulu isiku kohta kuus brutosummana kas 0€ või 500€. Kasutaja saab valida valikmenüüst sobiva variandi. Vahepealsete summade sisestamine ei ole võimalik.
ÄN 24	Plokis 'Erisoodustused' on sisestatavad ja eeltäidetud väljad, maksude summad arvutab välja süsteem.
ÄN 25	Plokis 'Intressid ja trahvid' kuvatakse eeltäidetuna MTA andmetel seadusandluse alusel valitud perioodis tasutud trahvid, intressid ja tasud. Kasutajal on võimalik sisestada täiendavaid summasid. Maksustatava

	summa, tasutava ja tagastatava tulumaksu arvutab välja süsteem.
ÄN 26	Plokis 'Dividendide väljamaksed' eeltäidetakse alamplokk 'Jaotatud kasumi arvestus madalama maksumäära kohaldamiseks' juhul, kui on olemas alus madalama maksumääraga dividendide väljamaksmiseks.
ÄN 27	Plokis 'Dividendide väljamaksed' on väli 'Väljamakstud dividendid' sisestatav väli, Ülejäänud väljad on süsteemi poolt arvutatavad.
ÄN 28	Plokis 'Dividendide väljamaksed' kuvatakse vaikumisi suletud alamplokki 'Dividendide saajad'. Alamplokk on lõõtsana avatav.
ÄN 29	Ploki 'Dividendide väljamaksed' alamplokis 'Dividendide saajad' kuvatakse dividendide liigid pikkade nimetustega, dividendi liikide koode ei kuvata: <ul style="list-style-type: none"> • Dividendid; • Madalama maksumääraga dividendid.
ÄN 30	Kinnitatud/esitatud lihtsustatud deklaratsioonil saab algatada maksukohustuse tasumist.
ÄN 31	Lihtsustatud deklaratsiooni versiooni ei saa trükkida, XML-failist laadida ja deklaratsiooni ei saa eksportida ja importida.
ÄN 32	Lihtsustatud deklaratsiooni peaks saama esitada nutiseadmetes.
ÄN 33	Deklaratsioonil võiks saada ridu sorteerida.
ÄN 34	Dividendide saajate lisamisel võiks süsteem ise arvutada välja dividendide summad ja eeltäita dividendide summa välja.
ÄN 35	Deklaratsioonil peaks olema kuvatud maksukohustused maksuliikide lõikes.
ÄN 36	Deklaratsioonil peaks olema ka võimalus deklareerida kingitusi/annetusi ja vastuvõtukulusid.
ÄN 37	Kasutaja ja ametnik saavad muuta/parandada 'Pooleli' staatuses deklaratsioone.

4.6 Ärinõuete prioriseerimine

Intervjuude tulemusena selgusid mitmed ärinõuded, millest kõiki ei realiseerita lähtudes süsteemi olemasolevatest piirangutest ja funktsionaalsustest. Nõuete prioriseerimine on vajalik täpsustamaks tööde hulka ja järjekorda. Töö autor kasutas arendusettevõttes praktiseeritavat prioriseerimise tehnikat - MoSCoW meetodit.

MoSCoW meetodiga saavad huvitatud osapooled hinnata nõuete olulisust. MoSCoW on akronüüm, mis on moodustunud kategooriate nimede esitähtedest. Selle meetodi järgi klassifitseeritakse nõudeid järgmiselt:

- *Must have* (M) (peab olema) – defineeritakse nõuded, mis on kriitilised ja ilma milleta ei ole toodet olemas, vastasel korral on projekt ebaõnnestunud;
- *Should have* (S) (peaks olema) – nõuded, mida peetakse tähtsateks, kuid pole kriitilised toote vaates;
- *Could have* (C) (võiks olla) – nõuded, mis on soovitatavad, kuid mitte vajalikud täiendused tootesse;
- *Won't have* (W) (ei pea olema) – nõuded, mida võib kaasata edaspidi või jätta kaasamata.

Iga nõue klassifitseeritakse, klassifitseeritud nõuded järjestatakse oma kategoorias kriteeriumide alusel, mille tulemusena selgub nõude prioriteetsus. Kriteeriumiks võib olla äririsk, realiseerimise keerukus, aeg jmt. Uute nõuete ilmnemisel või olemasolevate täpsustumisel, ajaraamistiku muutumisel tuleb vajadusel nõuded uuesti hinnata [56, pp. 229-232].

Alljärgnevas tabelis on töö autor teostanud ärinõuete prioriseerimise MoSCoW mudeli järgi:

Tabel 3. Ärinõuete prioriseerimine (Allikas: autori koostatud)

Ärinõue	<i>Must have</i>	<i>Should have</i>	<i>Could have</i>	<i>Won't have</i>	Ärinõue	<i>Must have</i>	<i>Should have</i>	<i>Could have</i>	<i>Won't have</i>
ÄN 1	X				ÄN 19	X			

ÄN 2					ÄN 20		X		
ÄN 3	X				ÄN 21		X		
ÄN 4		X			ÄN 22	X			
ÄN 5	X				ÄN 23	X			
ÄN 6	X				ÄN 24	X			
ÄN 7	X				ÄN 25	X			
ÄN 8	X				ÄN 26	X			
ÄN 9		X			ÄN 27	X			
ÄN 10	X				ÄN 28	X			
ÄN 11	X				ÄN 29		X		
ÄN 12		X			ÄN 30	X			
ÄN 13	X				ÄN 31	X			
ÄN 14	X				ÄN 32			X	
ÄN 15		X			ÄN 33				X
ÄN 16		X			ÄN 34			X	
ÄN 17	X				ÄN 35		X		
ÄN 18	X				ÄN 36				X
					ÄN 37	X			

Töö autor prioriseeris ärinõudeid nende olulisuse järgi loodavas lisalahenduses arvestades olemasolevate funktsionaalsuste taaskasutamise võimalusega ja arendamisele kuluva ajaga. Iteratsioonide koosseis kujuneb prioriseerimise kategooriatest lähtuvalt - esimene iteratsioon koosneb *Must have* kategoorias olevatest ärinõuetest, teine *Should have* kategoorias olevatest ärinõuetest jne. *Won't have* kategooria ärinõudeid ei realiseerita.

5 Äriprotsesside analüüs

Alljärgnevas peatükis antakse ülevaade olemasoleva täisversiooni lahendusega seotud protsessidest. Analüüsi tulemusena koostatakse loodava alternatiivse lahenduse protsessimudelid. Protsesse on kirjeldatud kliendi vaatest, sest loodav lisalahendus realiseeritakse ainult kliendirakendusse. Protsesside joonised on koostatud BPMN 2.0 (ing k *Business Process Management and Notation*) notatatsioonis tarkvaraga *Bizagi Modeler*.

5.1 Täisversiooni protsessid

Täisversioonis on töövoog alates deklaratsiooni esitamisest maksukohustuse tasumiseni vaadeldav kahe erineva protsessina:

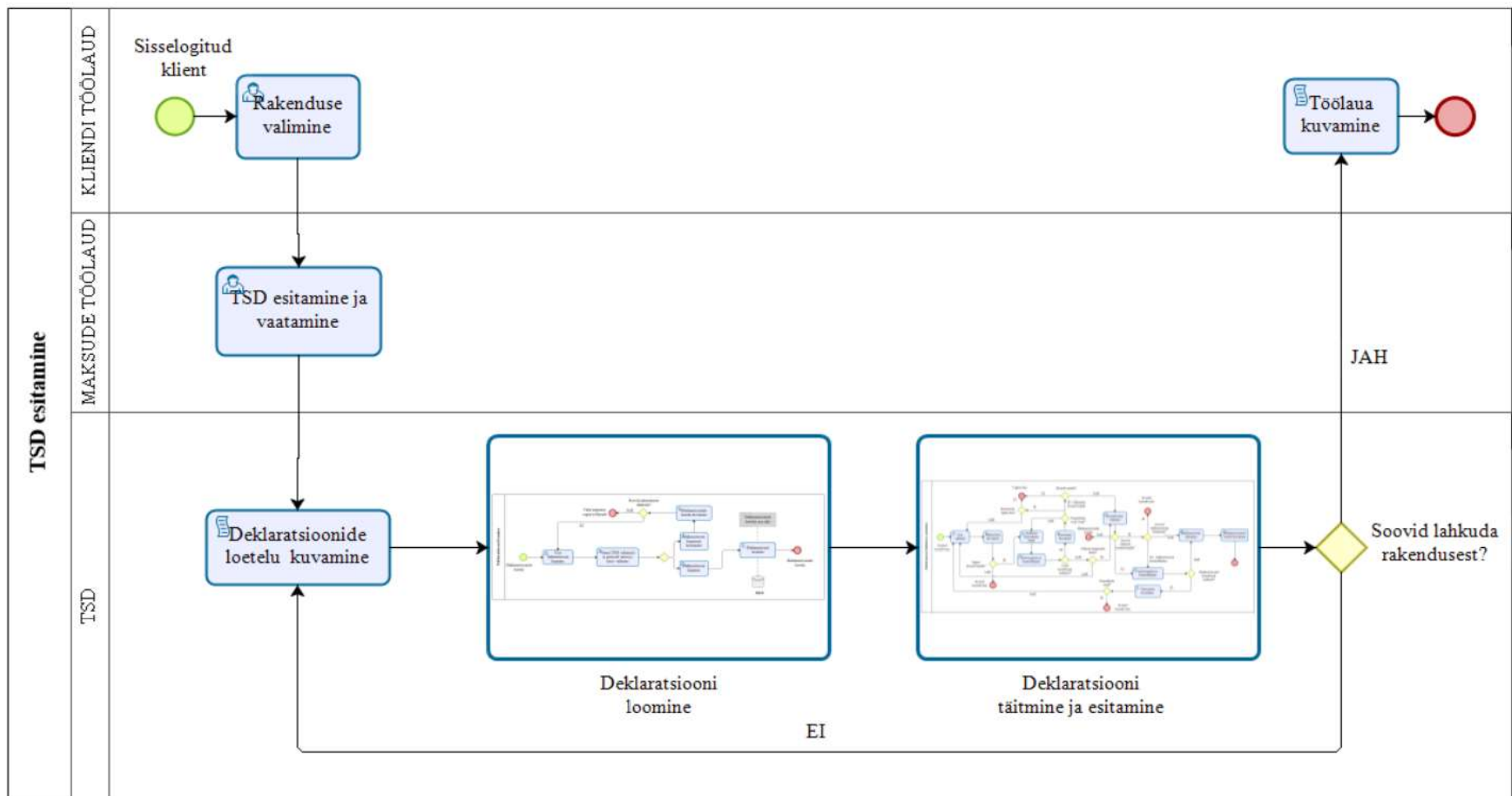
- P1: TSD esitamine (maksukohustuste deklareerimine) – juriidilise isiku väljamaksete ja kulusid puudutavate andmete vastuvõtmine ja arvestusse kandmine.
- P2: Maksukohustuse tasumine - juriidilisele isikule maksukohustuse tasumise võimaluse (sh ülevaade maksunõuetest jmt) pakkumine deklareerimisega samas süsteemis.

MTA keskkonna kasutamiseks peab olema kasutaja autentitud. Mõlemad protsessid algavad kliendi globaalselt töölaualt, millelt liigutakse sobivale rakendusele.

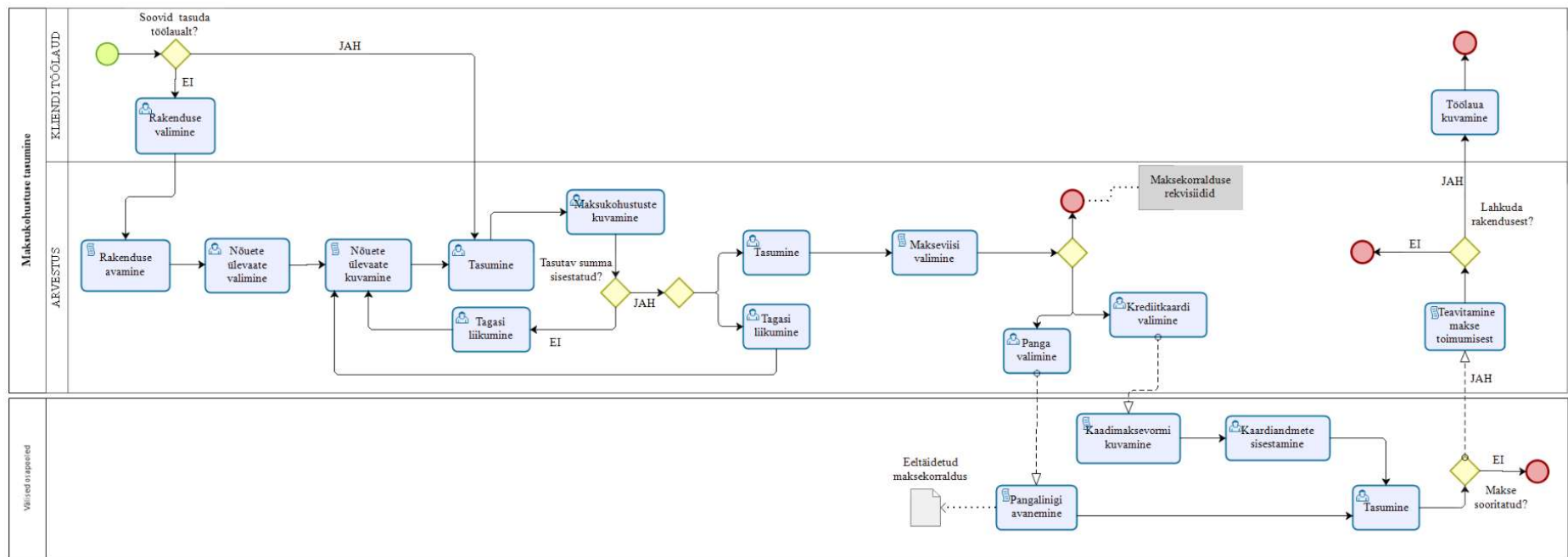
TSD täisversioon esitatakse TSD rakenduses. Deklaratsiooni täitmisel on vajalik navigeerimine erinevate deklaratsiooni lisade ja koondvormi vahel, erinevatel lisadel deklareeritakse erinevaid väljamaksete ja kulude liike. Vältimaks sihitut ekslemist

deklaratsiooni erinevate vormide vahel peab deklareerija teadma maksuseadusandlustest tulenevaid maksuobjekte ja tundma deklaratsiooni struktuuri. Deklaratsiooni saab kinnitada ainult koondvormilt. Protsess on kujutatud joonisel 11, alamprotsessid 'Deklaratsiooni loomine ja 'Deklaratsiooni täitmine ja esitamine' on ära toodud magistritöö lisades 9 ja 10.

Maksukohustuste vaatamine ja nende tasumine toimub Arvestus rakenduses. Kui kasutaja on deklareerinud väljamakseid ja esitanud deklaratsiooni, siis kasutades maksukohustuse tasumiseks MTA süsteemi väljub TSD rakendusest ja liigub Arvestus rakendusse maksukohustuse tasumiseks. Lisaks on maksukohustust võimalik tasuda ka pangakontoris või internetipanga kaudu MTA süsteemi väliselt. Maksukohustuse tasumise aja määrab klient vastavalt vajadusele ise olenemata kasutatavast süsteemist. Tähtjaks tasumata võlgnevuse summalt arvestatakse maksuintresse (tavaolukorras 0,06% päevas). Reeglina ei ole ettevõtjad huvitatud kaasnevatest rahalistest kohustustest ja on huvitatud maksude tähtajalisest tasumisest. Kirjeldatud protsess on kujutatud joonisel 12.

Joonis 12. TSD esitamine (Allikas: autori koostatud)

Joonis 13. Maksukohustuse tasumine (Allikas: autori koostatud)

5.2 Lihtsustatud versiooniga kaasnevad protsesside muudatused

Täisversiooniga seotud protsessidest enamus seoses lisanduva alternatiivse versiooniga ei muutu (va. deklaratsiooni loomine). Deklaratsiooni täisversioonis saab jätkuvalt esitada TSD deklaratsiooni olemasoleva lahendusega sisseharjunud viisil.

Lisanduva alternatiivse versiooniga väheneb lõppkasutaja tegevuste hulk väljamaksete ja kulude deklareerimisel. Lihtsustatud versiooni esitamisel kaasnevad protsessides järgmised muudatused:

- Deklaratsiooni loomine – deklaratsiooni liigi valimisele lisandub versiooni valimine, mille eesmärgiks on tagada lõppkasutaja teadlik valik sobiva versiooni valimisel (vt lisa 11);
- Deklaratsiooni täitmine ja esitamine – täidetakse ühte vormi, täidetavaid välju on vähem, puudub vajadus liikuda erinevate deklaratsiooni lisade vahel;
- Maksukohustuse tasumine – maksmist saab algatada lihtsustatud deklaratsiooni vormilt lahkumata, puudub vajadus navigeerimiseks erinevate rakenduste vahel;
- Lihtsustatud deklaratsiooni muutmine/parandamine – deklaratsiooni saab muuta kahel viisil
 - lihtsustatud deklaratsiooni saab muuta/parandada samas versioonis;
 - lihtsustatud versioonina loodud deklaratsiooni muutmisel/parandamisel on võimalik vahetada esitatava deklaratsiooni versioon lihtsustatud versioonilt täisversioonile, versiooni vahetamisel on täisversioon eeltäidetud lihtsustatud versioonis salvestatud andmetega (nt on tekkinud vajadus täiendavate andmete lisamiseks, kuid lihtsustatud versioonis taoliste andmete lisamine pole võimalik).

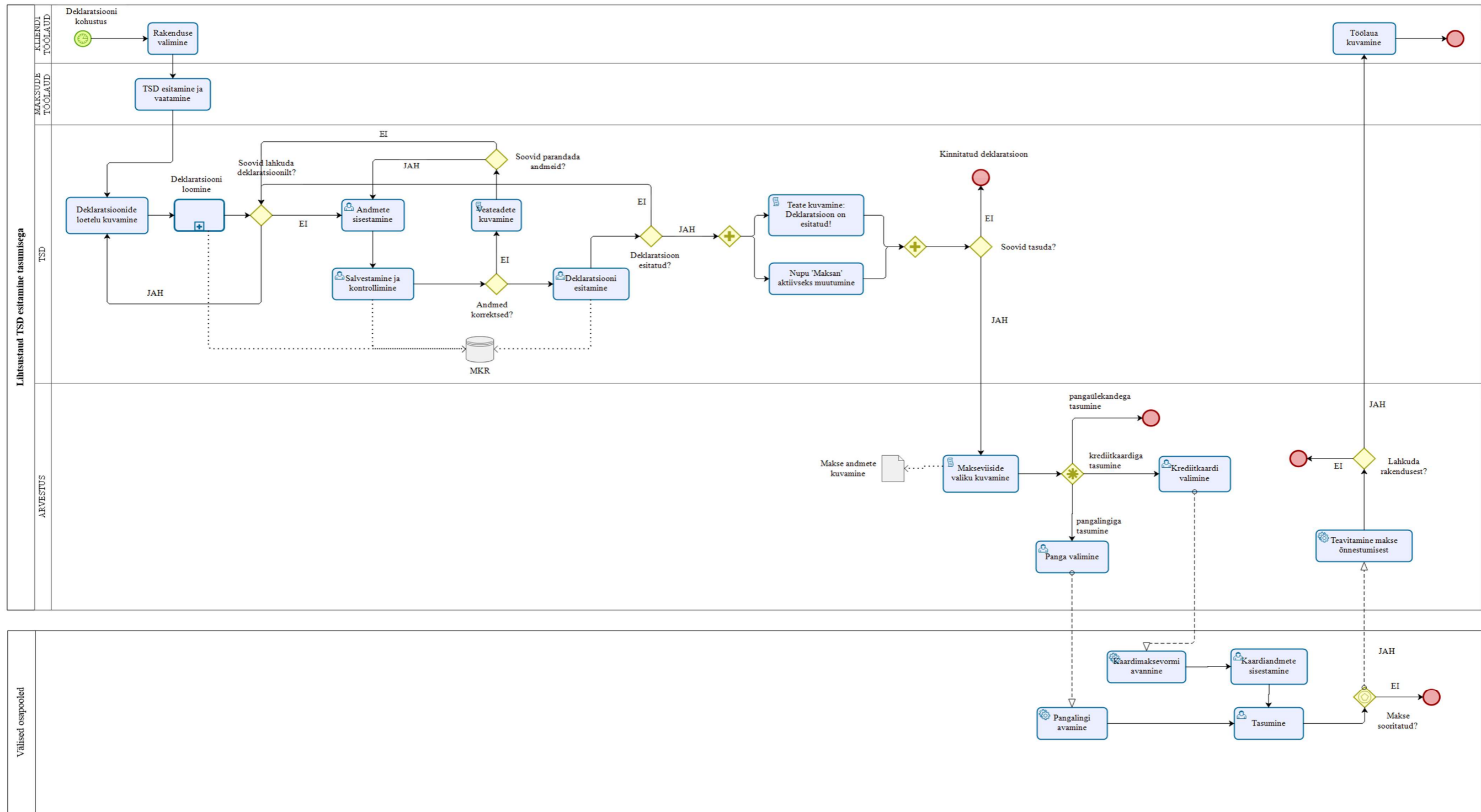
Täiversioonis deklaratsiooni muutmise järjestikused tegevused on järgmised:

- deklaratsioonide loetelust valitakse muudetav deklaratsioon, mille juures vajutatakse nupule Paranda;
- avaneb muudetava deklaratsiooni koondvorm.

Täisversioonis loodud deklaratsiooni korral jääb muutmisprotsess endiseks ja versiooni vahetamise võimalust ei lisandu.

Lihtsustatud versioonis loodud deklaratsiooni muutmise korral lisandub protsessi deklaratsiooni versiooni valimine. Magistritöö lisa 11 on mudeldatud muutunud alamprotsess 'Deklaratsiooni loomine', milles on lisandunud versiooni valimise ja loomise tegevused. Lisa 12 on kujutatud deklaratsiooni muutmise protsessi. Rohelised tegevused markeerivad lisandunud tegevusi deklaratsiooni loomisel ja muutmisel.

Joonisel 14 on näidatud lihtsustatud deklaratsiooni esitamisega kaasnevad tegevused.

Joonis 14. Lihtsustatud TSD esitamine tasumisega samalt vormilt (Allikas: autori koostatud)

6 Funktsionaalsed ja mittefunktsionaalsed nõuded

Käesolevas peatükis on kirjeldatud lihtsustatud versiooni funktsionaalsed nõuded. Mittefunktsionaalsed nõuded jäävad magistritöö skoobist välja.

6.1 Funktsionaalsed nõuded

Funktsionaalne nõue kirjeldab, milliseid ülesandeid peab tarkvara täitma. Need määratlevad kasutatava süsteemi skoobi, toote piirangud ja seosed teiste süsteemidega.

Nõuete kogumisele järgneb kasutusmallide kirjeldamine. Kasutusmallid on kindla struktuuriga dokumendid, mis kirjeldavad tegutseja (ing k *actor*) ja süsteemi vahelist infovahetust - mida teeb tegutseja ja kuidas süsteem sellele reageerib. Kasutusmallide väärtus seisneb selles, et need on huvitatud osapooltele arusaadavad tegevuste kirjeldused ja vähendab arusaamatuste tekkimise riski [57].

Lisanduvast lahenduses tegutsejad ehk aktorid (ing k *actor*) on:

- klient – juriidilise isiku esindaja, kellel on juriidilise isiku esindusõigus;
- volitatud isik - isik, kes on volitatud kliendi poolt kliendi ettevõtet esindama;
- ametnik – MTA ametnik, kellel on õigused kliendi deklaratsioonide muutmiseks, parandamiseks, kustutamiseks ja esitamiseks.

Klient, volitatud isik ja ametnik on süsteemi vaates lõppkasutajad.

Lihtsustatud versiooni funktsionaalsed nõuded on loetletud kasutusmallidena alljärgnevalt parema ülevaate saamiseks koondtabelis.

Tabel 4. Kasutusmallide lühikirjeldused (Allikas: autori koostatud).

Kasutusmall	Lühikirjeldus
UC01 Deklaratsiooni lisamine	Kasutaja saab luua ja lisada deklaratsiooni soovitud versioonis.
UC02 Deklaratsiooni muutmise või parandamine	Kasutaja soovib muuta/parandada Pooleli/Kinnitatud staatuses deklaratsiooni, kasutaja kas loobub, muudab deklaratsiooni versioonist olenevalt versiooni või jääb versioon samaks.
UC03 Deklaratsiooni kustutamine	Kasutaja saab kustutada Pooleli staatuses lihtsustatud deklaratsiooni deklaratsioonide loetelust.
UC04 Rea lisamine	Kasutaja saab lisada lihtsustatud deklaratsioonil uue rea (plokkides 'Väljamaksed füüsilisele isikule' ja 'Dividendide väljamaksed').
UC05 Rea salvestamine	Kasutaja saab salvestada lisatud rida.
UC06 Salvestamata rea eemaldamine	Kasutaja saab eemaldada salvestamata rida.
UC07 Salvestatud rea muutmise	Kasutaja saab muuta salvestatud rida.
UC08 Salvestatud rea kopeerimine	Klient saab eelnevalt salvestatud rida kopeerida. Kopeeritud real eeltäidetakse väli Isikukood sama isikukoodiga, mis on kopeeritaval real. Ülejäänud väljad jäävad tühjaks.
UC09 Salvestatud rea kustutamine	Kasutaja saab kustutada salvestatud rida.
UC10 Ploki 'Erisoodustused' täitmine	Kasutaja saab sisestada plokkis 'Erisoodustused' summad sisestusväljadele. Süsteem arvutab maksustatava summa ja erisoodustusmaksud.
UC11 Ploki 'Intressid ja trahvid' täitmine	Kasutaja saab sisestada andmeväljadele summad. Süsteem eeltäidab väljad tasutud trahvide ja intresside kohta, arvutab välja maksustatava summa ja tasutava või tagastatava tulumaksu summa.
UC12 Deklaratsiooni salvestamine ja kontrollimine	Kasutaja saab salvestada lihtsustatud deklaratsioonile sisestatud andmed ja kontrollida deklaratsiooni vastavust reeglitele.

UC13 Deklaratsioonilt lahkumine	Kasutaja saab liikuda ära lihtsustatud deklaratsiooni vormilt.
UC14 Deklaratsiooni esitamine	Kasutaja saab kinnitada ja esitada lihtsustatud deklaratsiooni.
UC15 Maksukohustuste tasumine vormilt	Klient saab algatada lihtsustatud deklaratsioonilt tekkinud maksukohustuste tasumise ja sooritada tasumine välistes kanalites.
UC16 Deklaratsiooni tühistamine	Ametnik saab tühistada Kinnitatud staatuses lihtsustatud deklaratsiooni.
UC17 Rea lisamine ploki 'Väljamaksed füüsilisele isikule'	Klient deklareerib füüsilisele isikule netosummas tehtud palga väljamakset ja valib maksuvaba tulu määra. Süsteem arvutab välja ja täidab väljad väljamakse brutosumma ja maksude summade kohta.
UC18 Rea lisamine ploki 'Dividendide väljamaksed' alamploki 'Dividendide saajad'	Kasutaja deklareerib tehtud dividendide väljamakseid juriidilisele ja füüsilisele isikule.
UC19 Varasema lihtsustatud deklaratsiooni aluseks võtmine	Kasutaja soovib lihtsustatud deklaratsiooni täita võttes aluseks varasem kinnitatud deklaratsioon.
UC20 Lõõtsade avamine ja sulgemine	Klient avab ja sulgeb lihtsustatud deklaratsioonil olevaid plokke.
UC21 Maksuliigiti maksude summade kuvamine	Klient on maksekorralduse lehel ja liigub maksusumma peale. Avaneb aken, milles kuvatakse maksuliikide lõikes summad, mis summeerituna võrduvad maksukohustuse summaga.

Magistritöö autor on kirjeldanud kuus kasutusmalli tekstiliselt. Kirjeldatavate kasutusmallide valimisel sai määravaks asjaolu, kas funktsionaalne nõue on uus või muutub olemasolev funktsionaalsus. Olemasolevad funktsionaalsused on varasemalt dokumenteeritud. Vajadusel teostada ülejäänud kasutusmallide tekstiline kirjeldamine tulevases arendusprojektis. Alljärgnevalt on näidatud kasutusmallide UC01 ja UC02

tekstilised kirjeldused. Ülejäänud kirjeldatud kasutusmallid (UC08, UC15, UC17, UC21) on magistritöö lisas 13.

Kasutusmallide tekstilisel kirjeldamisel on võetud aluseks Fowleri soovitusel kasutusmallide koostamiseks [15].

Tabel 5. Kasutusmalli tekstiline näide UC01 (Allikas :autori koostatud)

Nimetus:	UC01 Deklaratsiooni lisamine
Tegutseja:	Klient või tema volitatud esindaja
Kirjeldus:	Klient on TSD rakenduses, valib pakutud deklaratsiooni versioonidest lihtsustatud versiooni ja lisab TSD deklaratsiooni lihtsustatud versioonina soovitud perioodi.
Eeltingimused:	Klient on sisenenud TSD rakendusse. Kuvatakse deklaratsioonide loetelu. Perioodi deklaratsioon on esitamata.
Järeltingimused:	Perioodi lihtsustatud deklaratsioon on lisatud. Perioodi lihtsustatud deklaratsiooni ei lisatud.
Töövoog:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Klient vajutab nupule 'Lisa uus deklaratsioon'. 2. Süsteem avab dialoogi akna deklaratsioonivormi ja perioodi valimiseks. 3. Klient valib dialoogi aknas deklaratsiooni vormi 'TSD', määrab kuu ja aasta ja vajutab nupule 'Lisa'. 4. Süsteem sulgeb dialoogi akna ja kuvab TSD deklaratsiooni versioonide valikuid linkidena – Tulu- ja sotsiaalmaksu deklaratsiooni lisamine ja Lihtsustatud tulu- ja sotsiaalmaksu deklaratsiooni lisamine. 5. Kasutaja klõpsab lingil Lihtsustatud tulu- ja sotsiaalmaksu lisamine. 6. Süsteem genereerib lihtsustatud deklaratsiooni. 7. Süsteem kuvab deklaratsioonide loetelus rida loodud lihtsustatud deklaratsiooni andmetega. 8. Süsteem avab lihtsustatud deklaratsiooni versiooni vormi.

Alternatiivne töövoog 1:	<p>3a. Kasutaja valib dialoogi aknas deklaratsiooni vormi 'TSD', kuu ja aasta ja vajutab nupule 'Loobu'.</p> <p>4a. Süsteem sulgeb dialoogi akna.</p> <p>7a. Süsteem ei genereeri deklaratsiooni.</p> <p>8a. Süsteem kuvab deklaratsioonide loetelu.</p>
Alternatiivne töövoog 2:	<p>5b. Kasutaja klõpsab lingil Tulu- ja sotsiaalmaksu deklaratsiooni lisamine.</p> <p>6b. Süsteem avab deklaratsiooni täisversiooni vormi.</p> <p>7. Süsteem genereerib täisversioonis deklaratsiooni.</p> <p>8b. Süsteem kuvab deklaratsioonide loetelus rida loodud TSD deklaratsiooni andmetega.</p>

Kasutusmalli UC01 on kujutatud lihtsustatud versiooniga kaasneva alamprotsessi 'Deklaratsiooni loomine' joonisel (vt lisa 11).

Tabel 6. Kasutusmalli tekstiline näide UC02 (Allikas: autori koostatud)

Nimetus:	UC03 Deklaratsiooni muutmine ja parandamine
Tegutseja:	Klient või tema volitatud esindaja
Kirjeldus:	Kasutaja soovib muuta/parandada Pooleli/Kinnitatud staatuses deklaratsiooni. Kasutaja kas loobub, muudab deklaratsiooni versioonist olenevalt versiooni või jääb versioon samaks.
Eeltingimused:	Deklaratsioon on lisatud ja andmed on salvestatud.
Järeltingimused:	<p>Kasutaja loobub versiooni valimisest.</p> <p>Deklaratsiooni versioon on muudetud.</p> <p>Deklaratsiooni versioon jääb samaks.</p> <p>Täisversioonis deklaratsiooni korral avatakse kohe deklaratsioon.</p>
Töövoog:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutaja vajutab deklaratsioonide loetelus valitud deklaratsiooni real nupule Muuda. 2. Süsteem kontrollib, millises versioonis on deklaratsioon loodud. 3. Süsteem kuvab lihtsustatud deklaratsiooni korral uue akna deklaratsiooni versioonide valikutega. 4. Kasutaja loobub ja vajutab aknas sulgemise nupule.

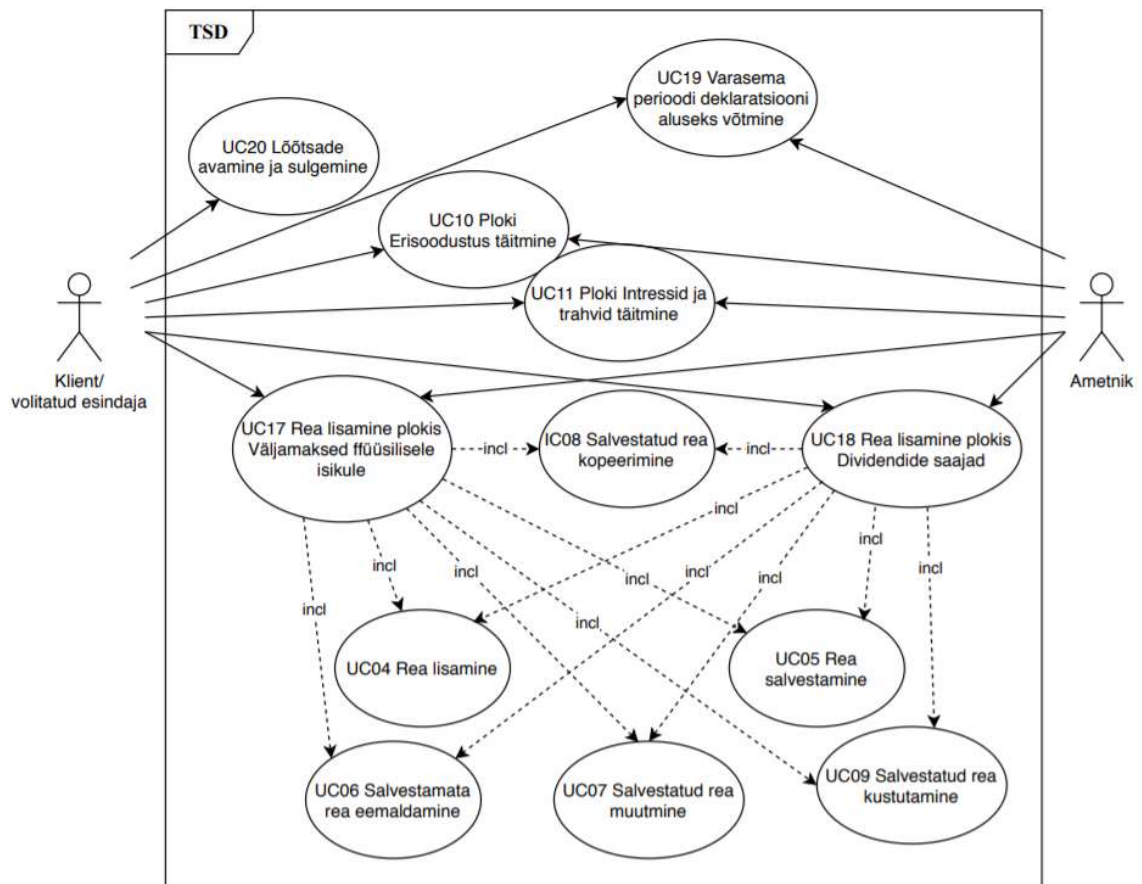
	5. Süsteem sulgeb akna ja kuvatakse deklaratsioonide loetelu.
Alternatiivne töövoog 1:	4a. Kasutaja valib täisversiooni. 5a. Süsteem avab ja kuvab deklaratsiooni täisversioonis salvetatud andmetega.
Alternatiivne töövoog 2	4b. Kasutaja valib lihtsustatud versiooni. 5b. Süsteem avab ja kuvab deklaratsiooni lihtsustatud versioonis salvetatud andmetega.
Alternatiivne töövoog 3:	3c. Täisversioonis loodud deklaratsiooni korral süsteem avab ja kuvab deklaratsiooni täisversiooni salvestatud andmetega

Kasutusmalli UC02 on kujutatud lihtsustatud versiooniga kaasneva alamprotsessi 'Deklaratsiooni muutmine' joonisel (vt lisa 12).

Funktsionaalsete nõuete alusel koostati kasutusmallide diagrammid. Kasutusmallide diagramm kirjeldab tegevuste kogumeid (kasutusmalle), mida süsteem peaks tegema koostöös süsteemi väliste tegutsejatega [58]. Kasutusmallide diagrammid on koostatud UML (ing k *Unified Modeling Language*) modelleerimiskeeles vabavaralise tarkvara *diagrams.net* abil.

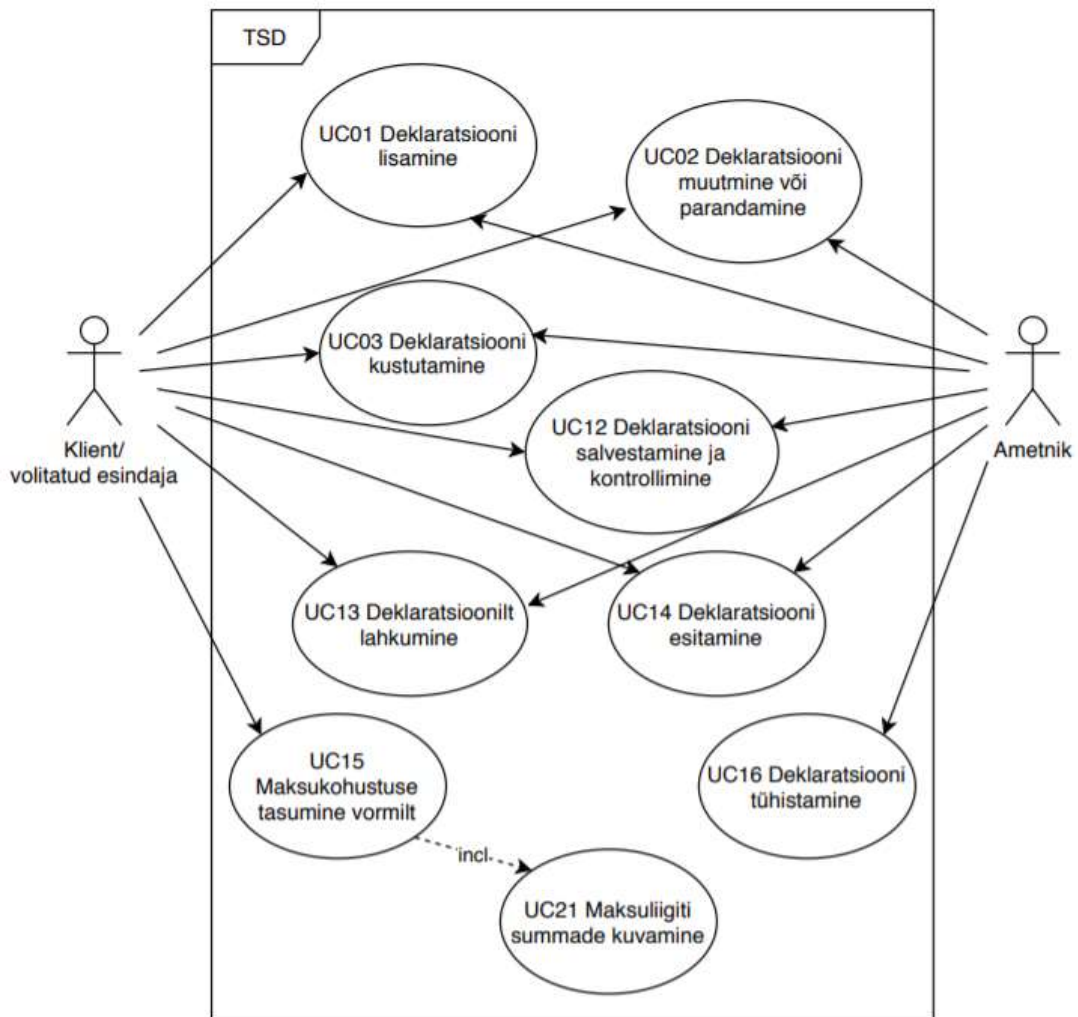
Kasutusmallide parema loetavuse eesmärgil jagati kasutusmallid kaheks – deklaratsiooni tegevustega ja deklaratsiooni täitmisega seotud kasutusmallid.

Joonisel 15 on kujutatud deklaratsiooni täitmisega seotud tegevused. Kasutusmallide vahel esinev relatsiooniline suhe *Include* näitab ühe kasutusmalli sisaldumist teises kasutusmallis.

Joonis 15. Kasutusmallide diagramm - deklaratsiooni täitmisega seotud tegevused (Allikas: autori koostatud)

Joonis 16 annab ülevaate deklaratsiooniga seotud tegevuste kasutusmallidest.

Joonis 16. Kasutusmallide diagramm – deklaratsiooniga tehtavad tegevused (Allikas: autori koostatud)

6.2 Mittefunktsionaalsed nõuded

Uue alternatiivse lahenduse mittefunktsionaalseid nõudeid põhjalikult ei vaadelda, sest olemasoleva TSD täisversiooni mittefunktsionaalsed nõuded laienevad ka lisanduvale lihtsustatud versioonile.

7 Tehniline lahendus

Käesolevas peatükis antakse ülevaade olemasoleva TSD rakenduse ja lisanduva lahendusega kaasnevatest muudatustest arhitektuuris. Joonis on koostatud vabavaraalse tarkvaraga *diagrams.net*.

7.1 Olemasolev lahendus

7.1.1 Funktsionaalne kirjeldus

TSD rakendus omab avalikku kliendirakendust ja ametnikurakendust.

Kliendirakenduse kaudu saab ettevõtja deklareerida tehtud väljamakseid ja kulusid, muuta ja kustutada deklaratsioone.

Ametniku rakenduse kaudu saavad ametnikud sisestada andmeid, muuta, esitada ja kustutada deklaratsiooni ning teostada järelvalvet maksuarvestuse korrektsuse kohta.

7.1.2 Arhitektuur

TSD rakenduses on kolmetasandiline MVC-arhitektuur (ing k *Model-View-Controller*), mis kirjeldab kolmekihilist arhitektuuri.

Mudel – talletab info, mis on saadud kontrolleri käskluste järgi ning mida kuvatakse vaate abil kasutajale.

Vaade – on päritud info esitus, määrab kasutajaliidese välimuse ja teabe esituse liidese;

Kontroller – sisend kasutajalt, reageerib kasutaja käsklustele, teeb muudatusi mudelis, mis omakord tagastab uuendatud info [59] [60] [61].

Tarkvara rakendus on realiseeritud Spring MVC raamistikus.

Olemasolevad kasutajaliidesed on realiseeritud nn üheleherakendusena (ing k *SPA - single-page application*), mis laetakse esimese laadimisega kasutaja brauserisse ning edasise käigus toimub vaid kuvatavate andmete pärimine rakendusest [62].

Rakenduse vormidele vajalik dünaamika on realiseeritud kasutades Ajax (Asynchronous Javascript and XML) tehnoloogiat, vahetades rakendusega JSON sõnumeid üle selleks loodud teenuste. Süsteemi andmebaasiks on Oracle andmebaas.

7.2 Täiendus olemasolevale lahendusele

7.2.1 Lisanduv funktsionaalsus

Ametnikurakenduses uue kasutajaliidese loomine pole otstarbekas, sest ametnikud on pädevad ja oskavad kasutada TSD täisversiooni lihtsustatud versiooni ulatuses.

Kliendirakenduses lisandub välisele kasutajale lihtsustatud versioonis deklaratsiooni esitamiseks uus kasutajaliides. Uue kasutajaliidese loomisel plaanitakse kasutusele võtta *Reacti* raamistik ja liidestada see tagarakendusega lisades olemasolevale äriloogikale vajalikud REST teenused.

7.2.2 Tehnilised nõuded

Lisanduva TSD versiooniga arhitektuurilisi muudatusi ei kaasne, v.a lisanduv kliendi kasutajaliides. Sellest johtuvalt ei ole magistritöö skoobis TSD arhitektuurilise lahenduse täpsem kajastamine.

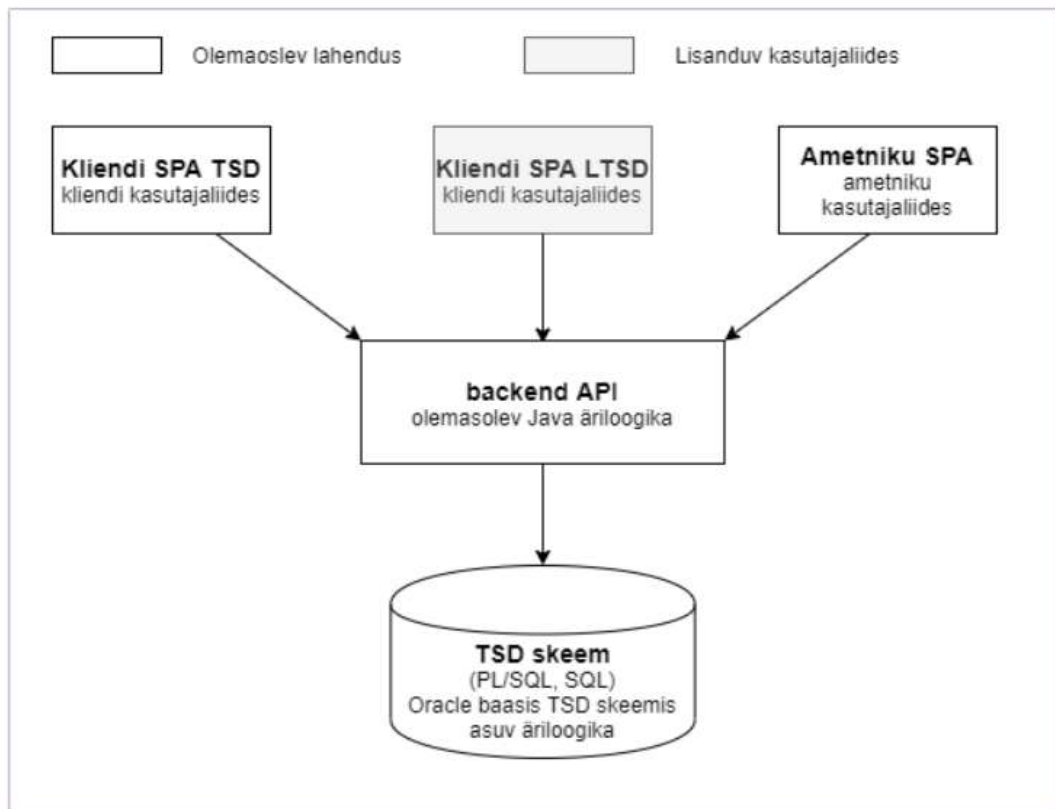
MKR andmebaasi TSD skeemis hoitakse TSD deklaratsioonidel deklareeritud andmeid. Lisanduva alternatiivse lahenduse korral TSD skeemi olemeid juurde ei lisandu ja seosed olemite vahel ei muutu. Lisalahenduses kasutatakse sisestatud andmete salvestamisel samu olemeid ja nendega seotud välju nagu kasutatakse täisversiooni korral (nt deklareerides erisoodustusena töötaja tasemeõppe ja täienduskoolituse kulude katmist väljal 4110 salvestatakse andmed TSD lisa 4-ga seotud tabelisse TSD.TSD_L4_0 väljale C_4110_KO_KULU jne), v.a sisestatava palga väljamakse netosumma korral.

Loodava lisaversiooni jaoks on vajalik:

- lisada uus algdokumendi liik 'LTSD';
- lisada tunnus lihtsustatud deklaratsiooni korral versiooni muutmise märgistamiseks;

- uued väljad VM_NETOSUMMA tabelitesse TSD.TSD_L1_0, TSD.TSD_L1_A_ISIK, TSD.TSD_L1_A_VM, TSD.TSD_L2_0, TSD.TSD_L2_A_ISIK, TSD.TSD_L2_A_VM.

Joonisel 17 on kujutatud lihtsustatud kujul TSD rakenduse arhitektuuri konteksti diagrammina.

Joonis 17. TSD rakenduse lihtsustatud arhitektuuri konteksti diagramm (Allikas: [63])

8 Prototüüp

Prototüüpimist kasutatakse huvitatud osapoolte vajaduste väljaselgitamiseks ja valideerimiseks. Prototüüpimise käigus luuakse mudel, veebilehe raamistik, maketid jmt, mille abil selgitatakse välja kujundus ja nõuded kasutajaliidesele [13, p. 323].

Töö autor mõtleb prototüübi all koostatud ekraanivaateid lihtsustatud TSD vormile. Ekraanivaated on koostatud MTA uue visuaaliga stiiliraamatu alusel. Protoüüpide koostamiseks kasutati vabavaralist tarkavara *Pencil Project* kasutades nii tarkvara pakutud kui ka MTA stiiliraamatus toodud elemente ekraanivaadete tegemiseks.

Lähtudes disainmõtlemise printsiipidest koostas töö autor prototüübid eesmärgiga kasutada neid lõppkasutajate intervjuudes nõuete kogumiseks. Korrigeeritud prototüüpe magistritöö raames ei koostatud, sest arendusprojekt jäi tulenevalt eriolukorrast ootele ning puudus võimalus äritellijaga prototüüpe täpsustada.

Alljärgnevalt (joonis 18) on lisatud lihtsustatud deklaratsiooni vormi üldine vaade, mis on koostatud ilma raamita. Kujutatud üldine vaade avaneb kasutajale deklaratsiooni avanedes. Deklaratsiooni plokid on lõõtsadena avatavad ja deklaratsioonil tehtavaid tegevusi saab teostada ühel ja samal vormil. Nupu 'Loobun' abil saab liikuda deklaratsioonilt deklaratsioonide loetelusse. Nupp 'Salvestan ja kontrollin' teostab vormi kontrollid, puuduste korral kuvatakse vajalikud hoiatused ja veateated, vigade puudumisel salvestatakse andmed. Nupuga 'Esitan' kinnitatakse ja esitatakse deklaratsioon. Nupp 'Maksan' on aktiveerimata, sest deklaratsioon on lisatud, kuid pole esitatud staatuses.

Lihtsustatud tulu- ja sotsiaalmaksu deklaratsioon jaanuar 2019

+	Väljamaksed füüsilisele isikule
+	Erisoodustused
+	Intressid ja trahvid
+	Dividendide väljamaksed

Loobun Salvestan ja kontrollin Esitan
Maksan

Joonis 18. Lihtsustatud deklaratsiooni vormi üldine vaade (Allikas: autori koostatud).

Ülejäänud ekraanivaated on leitavad magistritöö lisa 14. Töö autori eesmärk oli prototüüpide abil uurida deklaratsiooni vormi ja deklaratsiooni plokkidesse kavandatud funktsionaalsuste asjakohasust lõppkasutaja vaatenurgast. Sellest johtuvalt koostas autor plokile 'Väljamaksed füüsilisele isikule' mitu prototüüpi varieeruvate detailidega olulisemate elementide väljaselgitamiseks. Näiteks maksude kuvamine ridadel - maksusummad liigiti või maksude koondsumma, isikute grupeerimine – isikute üksikud read kuvatakse detailridadena, juhul kui isikule on deklareeritud mitu rida, siis vaikimis kuvatakse koondrida suletuna. Lisaks on kujutatud prototüübid plokkidele 'Erisoodustus' ja 'Intressid ja trahvid'. Ploki 'Dividendid' ekraani vaates antakse ülevaade ploki kujundusest, kus on lihtsustatud versioonis ühendatud täisversiooni lisa 7 ja vormi INF 1 funktsionaalsused valitud dividendiliikide lõikes. Vormi üldvaatel vajutades nupule 'Maksan' avaneb vaade Makseviisi valik (vt lisa 14 vaade 8). Ekraanivaadetelt puudus nupp 'Võta aluseks varasem deklaratsioon', täisversioonis on funktsionaalsus 'Võta aluseks varasem lisa'. Kõik intervjuueeritavad olid arvamusel, et taoline funktsionaalsus peab lihtsustatud versioonil kindlasti olema.

9 Järeldused

Magistritöös teostatud eelanalüüsi põhjal jõudis autor järgmistele järeldustele:

1. Lihtsustatud deklaratsioon on vajalik, sest lihtsustab väikeettevõtjate jaoks väljamaksete deklareerimist, eeliseks on lihtne üheleheline vorm, millega küsitavate andmete hulk on piiratud ja mis võimaldab kõik deklaratsiooni esitamisega seotud tegevused läbi viia ühes kohas;
2. Lihtsustatud deklaratsiooni esitamine võiks olla võimalik ka nutiseadme kaudu;
3. Erisoodustuse plokk vajab täiendavat analüüsi, millised väljad olemasolevalt lahenduselt kaasata lihtsustatud deklaratsiooni, sest olemasoleval lahendusel on erisoodustuse liike palju ja lihtsustatud vormil ei ole kõik liigid asjakohased;
4. Netosummas deklareerimise võimaldamine annab ettevõtjale kindluse deklareerimise õigsuses ja puudub vajadus kasutada väliseid abivahendeid brutosumma tuletamiseks;
5. Maksuvaba tulu summa kasutamise võimalus (0 või kuupõhiselt 500€) on jäik ja ei rahulda ettevõtjaid. Väikeettevõtja jaoks on oluline kasutada maksuvaba tulu. Praktikas ei pruugi ettevõtjal olla igakuiselt rahalisi vahendeid palga väljamaksmiseks ja soovib maksta palka mitme kuu eest korraga. Sellisel juhul saab kasutada ainult ühe kuu maksuvaba tulu määra, kaasneb see, et palgasaaaja peab ootama järgmise aasta füüsilise isiku tuludeklaratsiooni esitamiseni, saamaks tagasi enam kinnipeetud tulumaksu. Kaasneb fiktiivsete deklaratsioonide esitamise risk, millega on võimalik reguleerida kättesaadavat raha hulka. Samuti juhtudel, kui väljamakstav summa on vahemikus 0 kuni 500 €, ei ole võimalik kasutada maksuvaba tulu osa. Analüüsida variante:

- analüüsida ja täiendada olemasolevat funktsionaalsust, nt eeltäita kasutaja sisendi alusel maksuvaba tulu väli summaga, mis on võimalik maksuarvestuse printsiipe järgides;
 - muuta tulumaksuvaba summa väli sisestatavaks ja jätta vastutus füüsilise isiku tulumaksu vaba osa kasutamise eest deklareerijale;
 - uus reegel, mis kontrolliks kalendriaastal esitatud deklaratsioone ja lubatud max maksuvaba summa kattuks esitamata kuude maksuvaba summaga, nt lihtsustatud deklaratsioon on esitatud 01/2020 perioodi kohta, kasutatud on 500€ maksuvaba tulu, järgmine deklaratsioon esitatakse 04.2020 perioodi kohta, kasutada saab 3*500€ maksuvaba tulu (perioodid veebruar-märts-aprill) jne.
6. Dividendide deklareerimise funktsionaalsus on keeruline ja kasutusel on erinevad printsiibid. Lõppkasutaja peab olema teadlik madala maksumääraga dividendide väljamaksmisel kaasnevast maksustamise erisusest füüsilise ja juriidilise isiku suhtes. Olemasoleva täisverisooni lisa 7+INF1 vormi kasutatakse dividendide väljamaksmise otsuste koostamisel kalkulaatorina, et deklareerimisel ei tekiks ebakõlasid. Võimalusel analüüsida, kas oleks võimalik muuta dividendide deklareerimist lihtsamaks ka madalama maksumääraga dividendide korral (olenemata dividendi liigist deklareeritakse netoprintsiibil).
7. Füüsiliste isikute väljamaksete ploki rida muuta lühemaks, vähendada ridadel olevate väljade arvu, ettepanek on näidata maksubaasina kuvatud väljamakse brutosummat ja mitte kuvada maksuliikide lõikes maksubaaside summasid.
8. Äritellijale ettepanek kasutada lihtsustatud deklaratsiooni väikeettevõtjate teadlikkuse tõstmiseks maksuseadusandlusega kaasnevate kohustuste kohta. Näiteks intervjuudest tuli välja, et erisoodustust reeglina ei deklareerita, ei teata, mis see on ja ei olda ka huvitatud selle näitamisest kaasneva maksukohustuse tõttu. Samas on olemas risk, et järelkontrolli raames leitud puuduste korral lisandub lisaks erisoodustusmaksudele ka intressikohustus.

10 Kokkuvõte

Magistritöö eesmärgiks oli luua autori visioon lihtsustatud maksudeklaratsiooni TSD alternatiivse versiooni loomiseks. Probleemi olemus seisneb olemasoleva lahenduse keerukuses, mis tuleneb maksuseadusandlusest, kuidas muuta deklareerimist lihtsamaks väikeettevõtjate jaoks. Lihtsustatud versioonil on võimalik palga väljamakseid deklareerida netosummas ja tasuda maksukohustuse eest ühel ja samal vormil. Lihtne ja mugav deklareerimine loob võimaluse maksukuulekuse kasvuks.

Eelanalüüs viidi läbi kasutades disainmõtlemise printsiipe eesmärgiga kaasata arendusprotsessi lõppkasutajaid. Valdavalt on TSD arendused olnud pigem äritellijate kesksed.

Nõuete kogumiseks joonistas töö autor madala täpsusega prototüübid erinevate lahendusvõimalustega ja viis läbi kasutatavuse testid intervjuudena valideerimaks sobivaid lahendusvariante. Intervjuud kinnitasid kahtlusi, et TSD deklaratsiooni esitamine võib lõppkasutajate jaoks olla keeruline ja tuua kaasa eksimishirmu. Lisaks uuris autor naaberriikide analoogseid lahendusi ideede saamiseks. Analüüsi käigus mudeldati lahenduste äriprotsessid, kirjeldati funktsionaalsed nõuded ja anti ülevaade kaasnevatest tehnilistest muudatustest. Analüüsi tulemusena kirjeldas töö autor järeldused ja ettepanekud.

Käesoleva töö tulemusena valminud eelanalüüsi saab MTA kasutada tulevases eelanalüüsi projektis sisendina arenduse planeerimisel ja eelarvestamisel. Eelanalüüsis kasutatud meetodikate abil sai töö autor praktilise kogemuse, kuidas edaspidi rakendada omandatud oskusi. Magistritöö eesmärk sai täidetud.

Kasutatud allikad

- [1] Ajax, Vikipeedia, [Võrgumaterjal]. Available: <https://et.wikipedia.org/wiki/Ajax>. [Kasutatud 15. 05. 2020].
- [2] Maksuarvestuse info ja teenused e-MTAs, Maksu- ja Tolliamet, [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.emta.ee/et/e-maksuametie-tolli-info-ja-uudised/e-teenuste-kasutamise-juhendid/maksuarvestuse-info-ja-teenused-e>. [Kasutatud 07. 05. 2020].
- [3] [ÕS] Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2018, Eesti Keele Instituut, [Võrgumaterjal]. Available: <http://www.eki.ee/dict/qs/index.cgi?Q=dividend&F=M>. [Kasutatud 07. 05. 2020].
- [4] Maksu- ja Tolliamet, „Selgitused erisoodustuste deklaratsiooni TSD lisa 4 täitmise kohta,“ [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.emta.ee/et/ariklient/tulu-kulu-kaivekasum/erisoodustused/selgitused-erisoodustuste-deklaratsiooni-tds-lisa-4>. [Kasutatud 25. 01. 2020].
- [5] e-äriregister, RIK Registrate ja Infosüsteemide Keskus, [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.rik.ee/et/e-ariregister>. [Kasutatud 07. 05. 2020].
- [6] Füüsiline isik, Vikipeedia, [Võrgumaterjal]. Available: https://et.wikipedia.org/wiki/F%C3%BC%C3%BCsiline_isik. [Kasutatud 07. 05. 2020].
- [7] Riigi Teataja, „Maksukohustuslaste registri põhimäärus,“ 07. 03. 2019. [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.riigiteataja.ee/akt/112032019012>. [Kasutatud 13. 01. 2020].
- [8] Infosüsteemide turvameetmete süsteem ISKE, Riigi Infosüsteemi Amet, [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.ria.ee/et/kuberturvalisus/infosusteemide-turvameetmete-susteemisike.html>. [Kasutatud 14. 05. 2020].
- [9] 3.3 Juriidiline isik, ÕPIK, [Võrgumaterjal]. Available: <https://ettevotlusope.weebly.com/33-juriidiline-isik.html>. [Kasutatud 07. 05. 2020].
- [10] Riigi Teataja, „Raamatupidamise seadus,“ Riigi Teataja, 08. 06. 1994. [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.riigiteataja.ee/akt/28680>. [Kasutatud 07. 05. 2020].
- [11] Füüsilise isiku residentsuse määramise juhend, Maksu- ja Tolliamet, [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.emta.ee/et/eraklient/maksukorraldus-maksususteem/residentsus/fuusilise-isiku-residentsuse-maaramise-juhend>. [Kasutatud 07. 05. 2020].
- [12] Infosüsteem: Mitteresidentide register (MRR), Riigi Infosüsteemi Haldussüsteem, [Võrgumaterjal]. Available: https://vana.riha.ee/riha/main/inf/mitteresidentide_register#1588862660314pjwVKPfnCLOgUhb. [Kasutatud 07. 05. 2020].
- [13] IIBA. International Institute of Business Analysis, %1 *BABOK v3. A guide to the business analysis body of knowledge*, IIBA, 2015, p. 500.
- [14] Veebiteenus, Vikipeedia, [Võrgumaterjal]. Available: <https://et.wikipedia.org/wiki/Veebiteenus>. [Kasutatud 15. 05. 2020].
- [15] M. Fowler, UML Distilled. A Brief Guide to the Standard Object Modeling Language., Third toim., Boston: Addintin-Wesley, 2004, p. 175.
- [16] XML, Vikipeedia, [Võrgumaterjal]. Available: <https://et.wikipedia.org/wiki/XML>. [Kasutatud 07. 05. 2020].

- [17] XBRL, VikipeediA, [Võrgumaterjal]. Available: <https://et.wikipedia.org/wiki/XBRL>. [Kasutatud 07. 05. 2020].
- [18] Andmevahetuskiht X-tee, Riigi Infosüsteemi Amet, [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.ria.ee/et/riigi-infosusteem/andmevahetuskiht-x-tee.html>. [Kasutatud 07. 05. 2020].
- [19] Loov Eesti, [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.looveesti.ee/alusta-ettevotlusega/maksud/>. [Kasutatud 02. 02. 2020].
- [20] Riigi Teataja, „Maksukorralduse seadus,“ 20. 02. 2002). [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.riigiteataja.ee/akt/107122018005?leiaKehtiv>. [Kasutatud 07. 02. 2020].
- [21] Maksu- ja Tolliamet, [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.emta.ee/et/kontaktid-ja-ametist/ameti-struktuur-ulesanded-strateegia/tutvustus>. [Kasutatud 30. 12. 2019].
- [22] Maksu- ja Tolliamet, „Maksu- ja Tolliameti arengukava 2019,“ [Võrgumaterjal]. Available: https://www.emta.ee/sites/default/files/kontaktid-ja-ametist/ameti-struktuur-ulesanded-strateegia/strateegia/arengukava_2019_loplik.pdf/. [Kasutatud 13. 01. 2020].
- [23] Riigi Infosüsteemi haldussüsteem, „Infosüsteem: Tulu- ja sotsiaalmaksu, kohustusliku kogumispensioni makse ja töötuskindlustusmakse deklaratsioon (TSD),“ [Võrgumaterjal]. Available: https://vana.riha.ee/riha/main/inf/tulu-ja_sotsiaalmaksu_kohustusliku_kogumispensioni_makse_ja_tootuskindlustusmakse_deklaratsioon_tsd#157895076171701abvw4z5XueHjm. [Kasutatud 13. 01. 2020].
- [24] Makus- ja Tolliamet teabeosakond, „MTA TSD esitamise statistika 2019. aastal“.
- [25] Stickdorn, M., Hormess, M., Lawrence, A., Schneider, J., This is service design doing, applying service design thinking in the real world : a practitioners' handbook, Sebastopol: O'Reilly Media, 2018, p. 541.
- [26] S. Virkus, „Mis on intervjuu?,“ Tallinna Ülikool, 2016. [Võrgumaterjal]. Available: https://www.tlu.ee/~sirvir/Intervjuu_vaatlus_ja_sisuanals/mis_on_intervjuu.html. [Kasutatud 21. 03. 2020].
- [27] A. Lamsweerde, Requirements Engineering. From System Goals to UML Models to Software Specifications, A John Wiley and Sons , Ltd, Publication, 2009, p. 682.
- [28] S. Virkus, „Intervjuu liigid,“ Tallinna Ülikool, 2016. [Võrgumaterjal]. Available: https://www.tlu.ee/~sirvir/Intervjuu_vaatlus_ja_sisuanals/intervjuu_liigid.html. [Kasutatud 21. 03. 2020].
- [29] IDEO DESIGN THINKING, [Võrgumaterjal]. Available: <https://designthinking.ideo.com/#design-thinking-in-context>. [Kasutatud 20. 03. 2020].
- [30] Luchs, M. G, Swan, K. S, Griffin, A., Design thinking : new product development essentials from the PDMA, Hoboken, New Jersey: Wiley, 2016, p. 490.
- [31] Friis Dam, R, Teo, Y.S, „Design Thinking: A Quick Overview,“ INTERNATIONAL DESIGN FOUNDATION, [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.interaction-design.org/literature/article/design-thinking-a-quick-overview>. [Kasutatud 20. 03. 2020].
- [32] Sidebench, „Design Thinking Isn't Just For Your Product Development Team,“ ProductCoalition.com, 16 10 2017. [Võrgumaterjal]. Available: <https://productcoalition.com/design-thinking-isnt-just-for-your-product-development-team-e8e25f713643>. [Kasutatud 21. 03. 2020].
- [33] INTERACTION DESIGN FOUNDATION, „DESIGN THINKING,“ [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.interaction-design.org/literature/topics/design-thinking>. [Kasutatud 21. 03. 2020].
- [34] Ergonomics of human-system interaction - Part 210: Human-centered design for interactive systems. ISO standard EVS-EN ISO 9241-210:2019, [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.evs.ee/et/evs-en-iso-9241-210-2019>. [Kasutatud 21. 03. 2020].
- [35] IDEO U, „What is Design Thinking?,“ [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.ideo.com/blogs/inspiration/what-is-design-thinking>. [Kasutatud 20. 03. 2020].

- 2020].
- [36] Friis Dam, R, Tea, Y.S, „5 Stages in the Design Thinking Process,“ INTERNATIONAL DESIGN FOUNDATION, [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.interaction-design.org/literature/article/5-stages-in-the-design-thinking-process>. [Kasutatud 21. 03. 2020].
- [37] Konno, M, „Prototüüpimine: mida ja miks,“ Tallinna Ülikool, [Võrgumaterjal]. Available: https://www.tlu.ee/opmat/tp/prototyypimine2/prototipimine_mida_ja_miks.html. [Kasutatud 21. 03. 2020].
- [38] Konno. M., „Prototüüpimine disaini alternatiivide avastamiseks,“ Tallinna Ülikool, [Võrgumaterjal]. Available: https://www.tlu.ee/opmat/tp/prototyypimine2/prototipimine_disaini_alternatiivide_avastamiseks.html. [Kasutatud 21. 03. 2020].
- [39] N. Babich, „Prototyping 101: The Difference between Low-Fidelity and High-Fidelity Prototypes and When to Use Each,“ Adobe, 11 11 2017. [Võrgumaterjal]. Available: <https://theblog.adobe.com/prototyping-difference-low-fidelity-high-fidelity-prototypes-use/>. [Kasutatud 22 03 2020].
- [40] Ettevõtlike Arendamise SA, „Organisatsiooni käsiraamat. Protsessid,“ [Võrgumaterjal]. Available: https://www.eas.ee/images/doc/sihtasutusest/trukised/organisatsiooni_kasiraamat/14.pdf. [Kasutatud 08. 05. 2020].
- [41] Dumas, M., La Rosa, M., Mendling, J, Reijers H. A, Fundamentals of Business Process Management, Berlin Heidelberg: Springer-Verlag, 2013, p. 399.
- [42] Benedict, T., Bilodeau, N., Vitkus, P., Powell, E., Morris, D., Scarsig, M., Lee, D., Field, G., Lohr, T., Saxena, R., „BPM CBOK. Version 3.0,“ Association of Business Process Management Professionals International, 2013.
- [43] Maksu- ja Tolliamet, „MTA, Statistikaameti ja Eesti Panga ühisprojekt „Aruandlus 3.0“,“ [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.emta.ee/et/ariklient/tulu-kulu-kaive-kasum/mta-statistikaameti-ja-eesti-panga-uhisprojekt-aruandlus-30#1>. [Kasutatud 26. 02. 2020].
- [44] S. Gibbons, „Empathy Mapping: The First Step in Design Thinking,“ Nielsen Norman Group, 14. 01. 2018. [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.nngroup.com/articles/empathy-mapping/>. [Kasutatud 28. 04. 2020].
- [45] Rikke Dam, F, Teo, Y, S., „Empathy Map – Why and How to Use It,“ Interaction Design Foundation, [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.interaction-design.org/literature/article/empathy-map-why-and-how-to-use-it>. [Kasutatud 28. 04. 2020].
- [46] EY, „Mokėjimo terminai ir mokesčių deklaracija,“ [Võrgumaterjal]. Available: <https://vedlys.ey.com/mokescio-mokejimo-ir-deklaravimo-terminai>. [Kasutatud 15 05 2020].
- [47] K. Käär, Interviewee, *Rootsi rakenduse tutvustus*. [Intervjuu]. 03. 01. 2020.
- [48] K. Vislapuu, Interviewee, *Läti rakenduse tutvustamine*. [Intervjuu]. 07. 02. 2020.
- [49] Skatteverket, „Svar på vanliga frågor - Skatteavdrag,“ [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.skatteverket.se/foretagochorganisationer/sjalvservice/svarpavanligafragor/skatteavdrag.4.ed340c11d3fb2d88680004258.html>. [Kasutatud 29. 02. 2020].
- [50] Verohallinto, „Näin maksat veroja OmaVerossa,“ 03. 11. 2017. [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.youtube.com/watch?v=kQv8LfOd9sU>. [Kasutatud 01. 05. 2020].
- [51] Verohallinto, „Näin ilmoitat rahapalkat tulorekisteriin,“ 27. 04. 2018. [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.youtube.com/watch?v=BVXLicna5e4>. [Kasutatud 01. 05. 2020].
- [52] Verohallinto, „Näin annat palkkatietoilmoituksen tulorekisteriin,“ 31. 12. 2018. [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.youtube.com/watch?v=xnz9BAcdY1M>.

- [Kasutatud 01. 05. 2020].
- [53] C. Haimi, „Soomes keerati palga maksmise süsteem pea peale,“ *Äripäev*, 09. 02. 2019.
- [54] O. Lilleberg, „Balti riikide maksusüsteemide konkurentsivõime,“ *Sisekaitseakadeemia*, 2019. [Võrgumaterjal]. Available: <https://digiriul.sisekaitse.ee/bitstream/handle/123456789/2259/Lilleberg.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. [Kasutatud 15. 05. 2020].
- [55] Valstybinė Mokesčių Inspekcija, „Aktuali informacija Lietuvos vienitams apie gyventojų pajamų mokesčių,“ [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.vmi.lt/cms/gyventoju-pajamu-mokestis3>. [Kasutatud 15 05 2020].
- [56] Cadle, J., Paul, D., Turner, P, *Business Analysis Techniques. 99 essential tools for success.*, Swindon: BCS Learning and Development Ltd, 2014, p. 324.
- [57] E. Whitney, „Introduction to gathering requirements and creating use cases,“ *Code Magazin*, [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.codemag.com/Article/0102061/Introduction-to-Gathering-Requirements-and-Creating-Use-Cases>. [Kasutatud 11. 04. 2020].
- [58] K. Fakhroudinov, „UML 2.5 Diagrams Overview,“ [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.uml-diagrams.org/uml-25-diagrams.html>. [Kasutatud 11. 04. 2020].
- [59] STATS, Cybernetica AS, [Võrgumaterjal]. Available: <https://stats.cyber.ee/term/4029>. [Kasutatud 08 05 20].
- [60] R. Laanemets, „Veebirakenduste raamistikud,“ Tartu Ülikool, 2005. [Võrgumaterjal]. Available: https://courses.cs.ut.ee/2005/tvt/uploads/Main/RaivoLaanemets_raamistikud.pdf. [Kasutatud 08. 05. 2020].
- [61] Mittal, A, „Learning MVC - Part 1: Introduction to MVC Architecture and Separation of Concerns,“ *CODE PROJECT*, 17. 03. 2015. [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.codeproject.com/Articles/620195/Learning-MVC-Part-Introduction-to-MVC-Architectu>. [Kasutatud 08. 05. 2020].
- [62] Riigi infosüsteemi haldussüsteem, „Kütuse käitlemise andmekogu,“ [Võrgumaterjal]. Available: https://www.riha.ee/Infos%C3%BCsteemid/Vaata/kks#dokumentatsioon/KKS_arhitektuur.pdf. [Kasutatud 24. 04. 2020].
- [63] Icefire OÜ, git repository, [Võrgumaterjal]. Available: <https://git.icefire.mta/tsd/tsd2015/-/blob/release-intkk/docs/new/tsd2-container-intermediate.md>. [Kasutatud 24. 04. 20].
- [64] Maksu- ja Tolliameti kliendirakendus, [Võrgumaterjal]. Available: <https://maasikas.emta.ee/tsd2/client/declaration/7428228/appendix5/show/>. [Kasutatud 07. 02. 2020].
- [65] Riigi Teataja, „Tulumaksuseadusest, sotsiaalmaksuseadusest, kogumispensionide seadusest ja töötuskindlustuse seadusest tulenevate deklaratsioonide ja tõendite vormide kinnitamine ning nende täitmise ja esitamise korrad,“ *Rahandusministri määrus*, 29. 11. 2010. [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.riigiteataja.ee/akt/131122019024>. [Kasutatud 24. 01. 2020].
- [66] Tankler, L., „Tulu- ja sotsiaalmaksudeklaratsiooni koostamise praktiline juhend näidistehingutega,“ Tallinna Tehnikaülikool, 2015. [Võrgumaterjal]. Available: <https://digikogu.taltech.ee/et/Item/80239d77-e22f-41d4-8c12-4807326694cb/>. [Kasutatud 25. 01. 2020].
- [67] Maksu- ja Tolliamet, „TSD lisa 3 täitmise kord alates 01.01.2019,“ [Võrgumaterjal]. Available: https://www.emta.ee/sites/default/files/ariklient/tulu-kulu-kaive-kasum/maksudeklaratsioonid/tsd-esd-ja-toendid/2019/tsd_lisa_3_taitmise_kord_2019.pdf. [Kasutatud 25. 01. 2020].
- [68] Maksu- ja Tolliamet, „TSD lisa 5 täitmise juhend,“ [Võrgumaterjal]. Available:

- https://www.emta.ee/sites/default/files/ariklient/tulu-kulu-kaive-kasum/maksudeklaratsioonid/tsd-esd-ja-toendid/2015/Vorm_TSD_lisa_5_juhend_2015.pdf. [Kasutatud 25. 01. 2020].
- [69] Maksu- ja Tolliamet, „TSD lisa 6 täitmise kord alates 01.01.2019,“ [Võrgumaterjal]. Available: https://www.emta.ee/sites/default/files/ariklient/tulu-kulu-kaive-kasum/maksudeklaratsioonid/tsd-esd-ja-toendid/2019/tsd_lisa_6_taitmise_kord_2019.pdf. [Kasutatud 25. 01. 2020].
- [70] Maksu- ja Tolliamet., „Selgitused dividendide, omakapitali väljamaksete ja muude maksustamist mõjutavate asjaolude deklaratsiooni vormi TSD lisa 7 täitmiseks,“ [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.emta.ee/et/ariklient/tulu-kulu-kaive-kasum/tsd-2016/selgitused-dividendide-omakapitali-valjamaksete-ja-muude#1.2>. [Kasutatud 25. 01. 2020].
- [71] Eesti Statistikaamet, [Võrgumaterjal]. Available: <http://andmebaas.stat.ee/Index.aspx?DataSetCode=ER025>. [Kasutatud 10. 02. 2020].
- [72] Eesti Statistikaamet, [Võrgumaterjal]. Available: <http://andmebaas.stat.ee/Index.aspx?DataSetCode=RR01>. [Kasutatud 04. 05. 2020].

Lisa 1 - TSD deklaratsiooni lisad ja nende jaotus

1. Vorm TSD *Tulu- ja sotsiaalmaksu, kohustusliku kogumispensioni makse ja töötuskindlustusmakse deklaratsioon* (koondvorm).
2. Lisa 1 *Residendist füüsilistele isikutele tehtud väljamaksed, kinnipeetud tulumaks, kohustusliku kogumispensioni makse ja töötuskindlustusmakse ning arvutatud sotsiaalmaks ja tööandja töötuskindlustusmakse.*
 - Ia. Väljamaksete ja maksukohustuste deklareerimine
 - Ib. Tagastatud või tasaarveldatud väljamaksete ja maksukohustuste deklareerimine
 - II. Laevapere liikme erikord. Väljamaksete ja maksukohustuste deklareerimine (alates 01.07.2020)
3. Lisa 2 *Mitteresidendist füüsilistele või juriidilistele isikutele tehtud väljamaksed, kinnipeetud tulumaks ja töötuskindlustusmakse ning arvutatud sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmakse. Aktsiaseltsifondidele või lepingulistele investeerimisfondidele tehtud väljamaksed ning kinnipeetud tulumaks.*
 - Ia. Väljamaksete ja maksukohustuste deklareerimine;
 - Ib. Tagastatud või tasaarveldatud väljamaksete ja maksukohustuste;
 - II. Väljamakse saanud lepingulise investeerimisfondi andmed
 - III. Laevapere liikme erikord. Väljamaksete ja maksukohustuste deklareerimine (alates 01.07.2020)
4. Lisa 3 *Mitteresidendist juriidilise isiku püsivast tegevuskohast välja viidud kasum ning krediidasutuse avansiline tulumaks kasumilt.*
 - I. Rahalises või mitterahalises vormis Eestisse toodud vara ning välja viidud kasum;
 - II. Topeltmaksustamise vältimine;
 - III. Maksuarvutus;
 - IV. Ühinemine või jagunemine;
 - V. Varjatud kasumieraldised.
5. Lisa 4 *Erisoodustused.*
6. Lisa 5 *Kingitused, annetused ja vastuvõtukulud.*
 - I. Täidab residendist juriidiline isik (välja arvatud tulumaksuseaduse (edaspidi TuMS) § 11 lõikes 1 nimetatud nimekirja kantud isik) ja

mitteresidendist juriidiline isik, kellel on Eestis püsiv tegevuskoht
(TuMS § 49 lõige 1 ja § 53 lõige 3)

II. Täidab TuMS § 11 lõikes 1 nimetatud nimekirja kantud isik (TuMS § 49 lõige 6)

7. Lisa 6 *Ettevõtluse ja põhikirjalise tegevusega mitteseotud kulud ja muud väljamaksed ning maksustamise ebakõla põhjustanud summa.*
I. Täidab äriühing, riigitulundusasutus (RMK), mittetulundusühing, sihtasutus ja juriidilisest isikust usuline ühendus, mitteresidendist juriidilise isiku Eestis asuv püsiv tegevuskoht, krediidasutus ning mitteresidendist krediidasutuse Eesti äriregistrisse kantud filiaal (TuMS § 2 lõiked 3 ja 4);
Ia. Residendist juriidilise isiku, mitteresidendist juriidilise isiku püsiva tegevuskoha ja äriregistrisse kantud mitteresidendi krediidasutuse filiaali ning nendega seotud isikute vaheliste tehingute väärtuse vahe (siirdehind). Saamata tulu või kandmata kulu summa.
8. Lisa 7 *Dividendid ja muud kasumieraldised, väljamaksed omakapitalist ja nendega seotud õigused, varjatud kasumieraldised, välismaiste kontrollitavate äriühingute kasum, tulumaks lahkumisel ning krediidasutuse avansiline tulumaks kasumilt.*
I. Maksustatavad dividendid ja muud kasumieraldised, väljamaksed omakapitalist, varjatud kasumieraldised, välismaiste kontrollitavate äriühingute kasum ning tulumaks lahkumisel
Ia. Omakapitali sisse- ja väljamaksed
Ib. Välisriigis kinnipeetud või tasutud tulumaks
II. Maksuvabad dividendid ja väljamaksed omakapitalist
III. Õiguste üleandmine ühinemisel või jagunemisel
IV. Ühinemisel või jagunemisel saadud õigused
9. Vorm INF1 *Dividendide, omakapitalist tehtud väljamaksete ja varjatud kasumieraldiste saajate deklaratsioon.*
I. Maksustamisperioodil väljamakstud dividendide, omakapitali väljamaksete ja varjatud kasumieraldiste saajad
II. Maksustatud omakapitali väljamakse osatähtsus kogu väljamakstud omakapitalis
10. Lisa 8 Kaupade või reisijate rahvusvahelisest meritsi veost saadud tulu (alates 01.07.2020)

(Allikas: [7] [64] [65])

Lisa 2 - Ülevaade maksudeklaratsiooni üldistest printsiipidest

Deklaratsiooni osa/lisad	Kommentaar
Lisa 1 Lisa 2	<p>Deklareeritakse perioodil tehtud tasude väljamakseid residentidele ja mitteresidentidele ning võimaldatakse varasematel perioodidel deklareeritud maksete korrigeerimist.</p> <p>Tasudeks loetakse palk, lepingulised tasud, erinevad hüvitised, haigusrahad jmt. Tasu deklareerimisel tuleb valida korrektne väljamakseliik, sest erinevate liikide korral võivad olla maksuserisused (lisas 1 on väljamakse liike 48, lisas 2 on 74).</p> <p>Väljamaksed tehakse netosummades, kuid maksubaasiks loetakse ja väljamakseid deklareeritakse brutosummades isikute lõikes.</p>
Lisa 3	<p>Täidab Eestis püsivat tegevuskohta omav mitteresidendist juriidiline isik Eestis teenitud kasumi väljaviimise jm kohta.</p> <p>Mitteresidendist krediidasutuse Eesti filiaal deklareerib kvartaalselt eelmises kvartalis teenitud Tulumaksuseaduse §-s 471 sätestatud kasumi..</p>
Lisa 4	<p>Maksunduses mõistetakse erisoodustuse all igasugust rahaliselt hinnatavat hüve, mida tööandja annab töötajale (töö)suhtest tulenevalt, kuid mis ei kuulu tema (töö)tasu koostisesse. Erisoodustus kui maksuobjekt kuulub maksustamisele tulu- ja sotsiaalmaksuga, ei maksta töötuskindlustusmakset ja kogumispensioni makseid. Näiteks tööandja tasub töötaja eest kommunaalkulusid ja tasutud summa on maksubaasiks.</p> <p>Deklareeritakse netosummas ja väljamakse tegemise perioodil.</p>
Lisa 5	<p>Deklareeritakse tehtud kingitused ja annetused ning kulud külaliste või koostööpartnerite toitlustamiseks, transpordiks, majutamiseks või meelelahutuseks.</p> <p>Deklareeritakse netosummas ja kassapõhiselt.</p> <p>Äriettevõttel on õigus deklareerida külaliste vastuvõtukulusid maksuvabalt summa ulatuses, mis kujuneb valemi $((12 \text{ kuu sotsiaalmaksuga maksustatud palgafond} * 2\%) + 32\text{€}/\text{kuus (akumuleerub)})$ alusel.</p>

Lisa 6	<p>Ettevõtlusega mitteseotud kulud on defineeritud Tulumaksuseaduses. Üldistades kulu ja väljamakse ei ole ettevõtlusega seotud, kui see ei vasta ettevõtlustulu saamise eesmärgile, ei ole vajalik ega kohane ettevõtluse arendamiseks ja säilitamiseks ning juhul kui maksumaksja ei suuda põhjendada kulu seost ettevõtlusega (nt Maksekorraldusseaduse alusel tasutavad trahvid, dokumenteerimata kulud jmt).</p> <p>Täidetakse kassapõhiselt ja netosummas.</p>
Lisa 7	<p>Lisa erinevate osade täitmisel on erisused deklareerijate õiguslikest vormidest lähtudes (nt osas V deklareeritakse krediitiasutuse kvartaalne kasum).</p> <p>Täidetakse kassapõhiselt, väljamakse võib olla rahaline või mitterahaline (nt tasaarvestus, vahetamine vms), netosummas.</p>
INF 1	<p>Täidetakse juhul kui Lisas 7 on deklareeritud väljamakseid, INF 1-s isikustatakse väljamaksete saajad.</p> <p>Füüsilistelt isikutel peetakse dividendide väljamaksmisel kinni 7% dividendi netosummalt. Juriidiliste isikute korral erinevad tulumaksu määrad (14/76 ja 20/80) jmt erisused.</p> <p>Täidetakse kassapõhiselt ja netosummades.</p>
Lisa 8	<p>Kaupade või reisijate rahvusvahelisest meritsi veost saadud tulu.</p>

Allikad: [66] [67] [4] [68] [69] [70]

Lisa 3 - Statistika esitatud TSD-de kohta 2019. aastal

LIHK	OSAKAAL	KOKKU	L1	L2	L3	L4	L5	L6	L7	INF1
Sisestatud rakenduses	69,77%	647 073	596 342	15 881	32	83 388	17 215	90 734	33 612	35 896
Laaditud failiga	29,29%	271 627	268 726	10 738	16	60 021	14 037	36 790	13 061	13 817
X-tee kaudu	0,82%	7 623	6 889	444	0	564	112	1 057	257	262
Paberdeklaratsioon	0,13%	1 175	1 102	33	1	86	14	27	27	27
KOKKU:	100,00%	927 498	873 059	27 096	49	144 059	31 378	128 608	46 957	50 002

Allikas: [24]

Lisa 4 - Statistika deklaratsiooni lisades 1 ja 2 täidetud ridade kohta 2019. aastal deklaratsiooni esitamise liikide lõikes

LIHK	L1	L1A_RIDU	KESKM. RIDU L1A	L1B_RIDU	L2	L2A_RIDU	KESKM. RIDU L2A	L2B_RIDU
Sisestatud rakenduses	596 342	3 088 661	5	718	15 881	47 008	3	30
Laaditud failiga	268 726	4 805 917	18	1 975	10 738	45 507	4	35
X-tee kaudu	6 889	23 510	3	2	444	464	1	0
Paberdeklaratsioon	1 102	7 531	7	2	33	58	2	0

Allikas: [24]

Lisa 5 - ER025: Statistilise profiili kuuluvad ettevõtted töötajate arvu ja tegevusala (EMTAK 2008) järgi 2019. aastal

Dataset:ER025: Enterprises in the statistical profile by number of employees and economic activity (EMTAK 2008)

Reference period			Osakaal	2019
Economic activity (EMTAK 2008)	Number of employees			
Economic activities total	Total			133784
	250 and more	suuretevõtte	0,14%	184
	50-249	keskmise ettevõtte	0,87%	1159
	10-49	väiketevõtte	5,07%	6779
	Less than 10	mikroetevõtte	93,93%	125662

Data extracted on 10 veebr 2020 11:49 UTC (GMT) from Statistika andmebaas

Allikas: [71]

Lisa 6 - RR01: Riigieelarvesse laekunud maksud 2019. aastal
(tuhat eurot)

Maksu liik	osakaal	2019
Sotsiaalkindlustusmaksed	45,5%	3705927,25
Käibemaks	30,2%	2462415,19
Aktsiisimaks	13,1%	1066055,91
Tulumaks	10,1%	825316,72
Tollimaks	0,6%	52051,18
Hasartmängumaks	0,4%	29797,01
Raskeveokimaks	0,1%	5223,84
KOKKU	100,0%	8146787,10

Allikas: [72]

Lisa 7 - Intervjuu küsimused

Olemasoleva lahenduse kohta

Olete ettevõtja, kes esitab oma ettevõtte maksudeklaratsioonid ise, st ei kasuta sisseostetavat teenust. Palun kirjeldage oma tegevusi TSD esitamisel ja tekkinud maksukohustuse tasumisel (välja arvatud MTA keskkonda sisselogimine, rakenduse valimine). Alustage kirjeldamist TSD deklaratsioonide loetelust.

- Millisel viisil deklaratsiooni esitatakse? Täpsustage, mis põhjusel kasutate just seda moodust.
- Olete avanud soovitud perioodi deklaratsiooni. Milliseid deklaratsiooni lisasid Ta TSD-l reeglina täidate? Millised lisad on need, mida täidate harva?
- Milliseid olemasolevaid lisafunktsioone Te deklaratsiooni täitmisel kasutate? Nt faili import jmt deklaratsioonil pakutud lisafunktsioonid. Palun loetle. Mis põhjusel Te neid kasutate?
- Teil on vaja muuta/parandada kinnitatud deklaratsiooni. Muutmisel uusi lisasid ei lisandu, parandad eelnevalt esitatud deklaratsiooni lisal. Kas deklaratsiooni parandamine on keeruline?
- Kui täidate deklaratsiooni lisa, mida ei ole varem täitnud/on jäänud pikk vahe jmt, siis kuidas Te ennast tunnete. Kirjeldage oma emotsioone?
- Olete esitatava deklaratsiooni kinnitanud ja soovite tasuta tekkinud maksukohustusi. Millised on Teie tegevused maksukohustuse tasumiseks? Milliseid meetodeid Te tavaliselt maksukohustuse tasumisel kasutate?
- Teil, ettevõtja ja TSD esitajana, on mõtteid/parandusettepanekuid, mida muuta olemasolevas TSD lahenduses? Millised funktsionaalsused võiksid veel lisaks olla? Millised olemasolevatest pole Teie jaoks olulise/vajalikud.

Olevalt saadavatest vastusest küsimusele 'Milliseid lisasid sa täidad?' mõned täpsustavad küsimused nende lisade kohta., milledele vastustes on viidatud.

- Kas olete oma deklareerimise ajaloo jooksul otsinud välist abi deklaratsiooni korrektseks täitmiseks? Milliseid abi saamise mooduseid olete kasutanud? Kirjeldage neid.
Kas olete teadlik, et MTA on koostanud erinevaid juhendeid deklaratsiooni ja selle lisade täitmiseks? Olete neid kasutanud ja kas nendest on olnud abi?

Lisanduva lahenduse kohta

- Teie, kogemusega TSD esitaja, kuulete, et on võimalik esitada lihtsamat TSD deklaratsiooni. Lisaks on teada, et on tekkinud võimalus deklareerida tehtud palga väljamakseid netosummas. Milline oleks Teie esialgne arvamus sellise võimaluse kohta? Palun kirjeldage.
- Teile avaneb selline vaade (üldine vaade, plokid suletud). Kuidas arvate, kas oskate lehel liikuda? Milliseid tegevusi on võimalik teha? Milliseid andmeid Teie käest oodatakse. Kas Teie kui ettevõtja jaoks on midagi olulist puudu? Mis meeldib/ei meeldi antud lahenduse juures?
- Teie ettevõtjana soovite deklareerida füüsilisele isikule tehtud palga väljamakset. Vaadates kasutajaliidest kas tuleksite toime? Kirjeldage oma tegevusi vaadates prototüüpi. Mis on hästi/halvasti? Mis on puudu/üleliigne? Kirjeldage palun.
- Soovite deklareerida erisoodustust. Kirjeldage oma tegevusi prototüübi alusel. Kas deklaratsiooni täitmine on intuiitiivne? Mis puudub, mis on üle? Kas on mõni kindel erisoodustuse liik, mida kindlasti sooviksite reeglina deklareerida.
- Soovite deklareerida MKS alusel tasutud interesse ja avate ploki Intressid ja trahvid. Kirjeldage oma teekonda seda plokki täites. Mis võiks olla teisiti? Mis meeldib?
- Olete teinud dividendide väljamakseid ja Teil on vaja deklareerida DK ja MDK (dividendid) makseid. Milliseid tegevusi on võimalik läbi teha? Kas olemasoleva lahendusega saaksite dividendid deklareeritud? Selgitage palun laiemalt.
- Olete kinnitanud deklaratsiooni. Milliseid tegevusi teeksite järgmiseks? Põhjendage palun.

Kui valisite maksmise vormilt, siis kas pakutud tasumise lahendus on piisav?

Täiendav küsimus deklaratsiooni muutmise aspektist:

- Oletame, et olete korduvalt kasutanud lihtsustatud TSD versiooni väljamaksete deklareerimiseks. Tagantjärei ilmneb, et te pole deklareerinud kõiki andmeid ning esitatud deklaratsioon on puudulik, deklareerida tuleb andmeid, mida lihtsustatud deklaratsiooni koosseisus pole võimalik deklareerida. Milline variant meeldib rohkem, kas kustutada olemasolev/esitatud deklaratsioon ja luua uus täisversioon või muuta muudetava deklaratsiooni versiooni? Kuidas arvate, kas selline funktsionaalsus on vajalik?

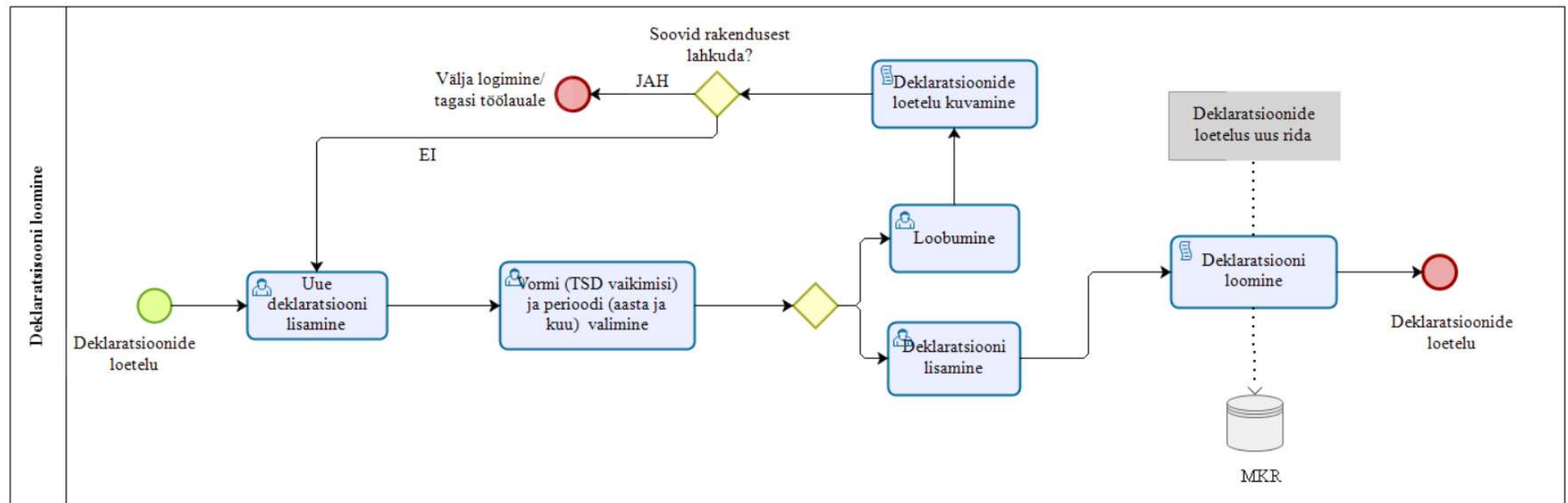
Lisa 8 - Intervjuude tulemused

Intervjuude tulemuste kokkuvõte on alljärgnev:

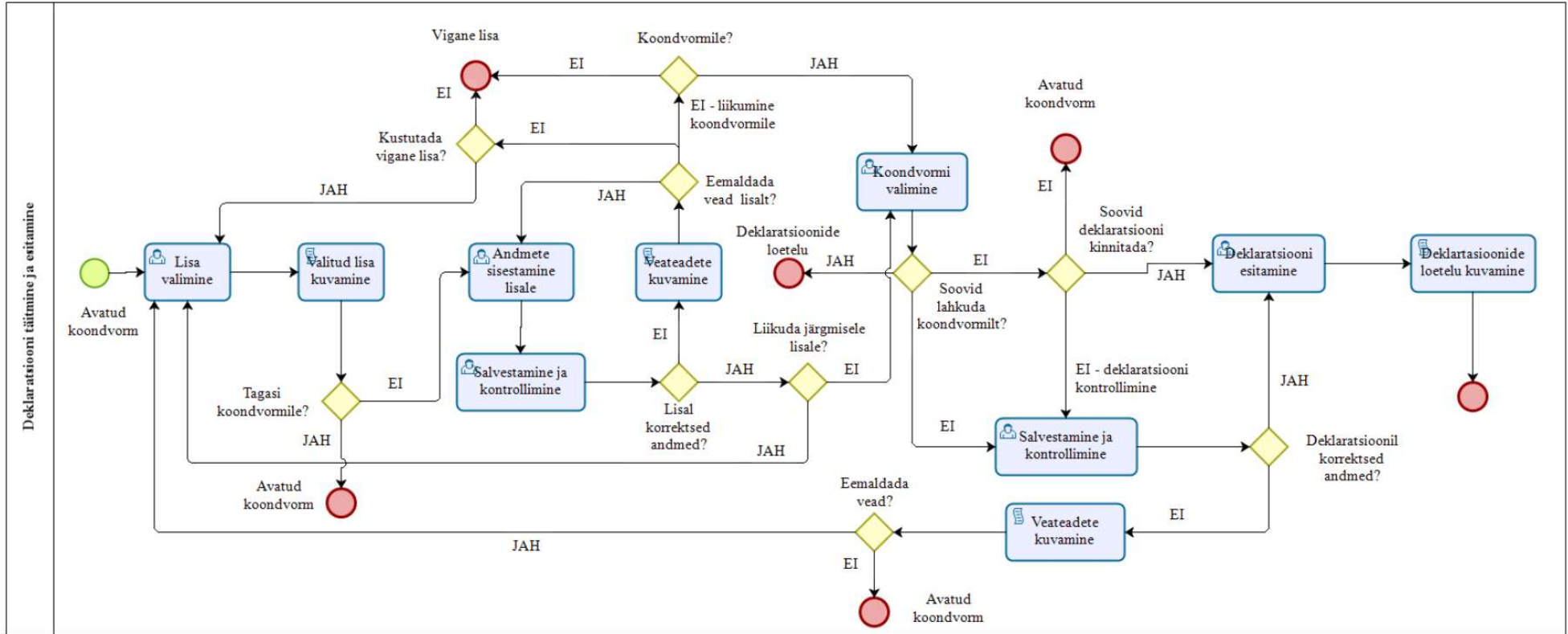
1. Deklaratsioonide sisestamise mooduse valikul ilmnes, et arvepidamiseks Exceli tabelit kasutav ettevõtja esitab deklaratsioone reeglina rakenduse kaudu käsitsi sisestades, töötajaid on vähe (1-2 tk) ja sisestatavate andmete hulk on väike. ERP lahendust kasutav ettevõtja enamjaolt esitab deklaratsioone lisa 1 esitamisel XML-faili laadimise teel, sest see on mugav. Esineb ka segameetodit (nt deklaratsiooni lisa 1 imporditakse XML-failiga, lisa 4 sisestatakse rakendusest jne).
2. Enamus intervjuueeritud väikeettevõtjatest deklareerib ainult palga väljamakseid lisal 1. Juhul kui on tasutud maksuintresse, siis on lisas 6 intressisummad eeltäidetud, eeltäidetud summasid ei muudeta ja deklareeritakse nagu on.
3. Intervjuueeritud ettevõtjad on teadlikud neto- ja brutosummade erinevusest, deklareeritavate brutosummade arvutamiseks kasutatakse vajadusel väliseid rakendusi, nt palgakalkulaator. Palgakalkulaatorit kasutab ERP-i mittekasutav ettevõtja. Palgakalkulaatori abiga saab ettevõtja kindluse, et maksuarvestus on korrektne ning tulevikus ei ole vaja deklareeritud andmeid parandada, millega võib kaasneda intressikohustus.
4. Ettevõtjad, kes maksavad dividende harva, ei ole teadlikud dividendide maksustamisega kaasnenud muudatustest ja tõenäoliselt dividendide deklareerimisel võib osutada vajalikuks täiendava info otsimine või välise abi kaasamine. Kogenumad dividendide väljamaksjad kasutavad TSD deklaratsiooni vormi INF1 ennem dividendide väljamakseid ja dividendi otsuste koostamist maksude kalkulaatorina.
5. Maksukohustuste tasumisel kasutatakse nii MTA poolt pakutud tasumise lahendust kui ka internetipanka. Valitud maksukohustuse tasumise moodus sõltub nii harjumustest (nt on salvestatud andmetega maksekorraldus internetipangas) kui ka rahaliste vahendite olemasolust (kas tasumine on võimalik täielikult või osaliselt).

6. Deklareerimisel tekkinud küsimuste korral otsitakse iseseisvalt lisainfot (nt Google otsing, konsulteeritakse sotsiaalmeedias vastavates gruppides) või pöördatakse spetsialistide poole. MTA poolt koostatud juhendeid vajadusel loetakse, kuid olenevalt lugejast on juhendite mõistmise tase erinev ja nende kasutegur ettevõtja jaoks võib olla ebapiisav.
7. Võimalus palga väljamakseid deklareerida netoprintsiibil tekitab huvi, sest maksuseadusandluse muutumisel lihtsustab see deklareerimist eriti juhtudel, kui väljamakstavad summad on igakuiselt erinevad. Samas oli oluline, et maksuvaba tulu summa kasutamine oleks võimalik.

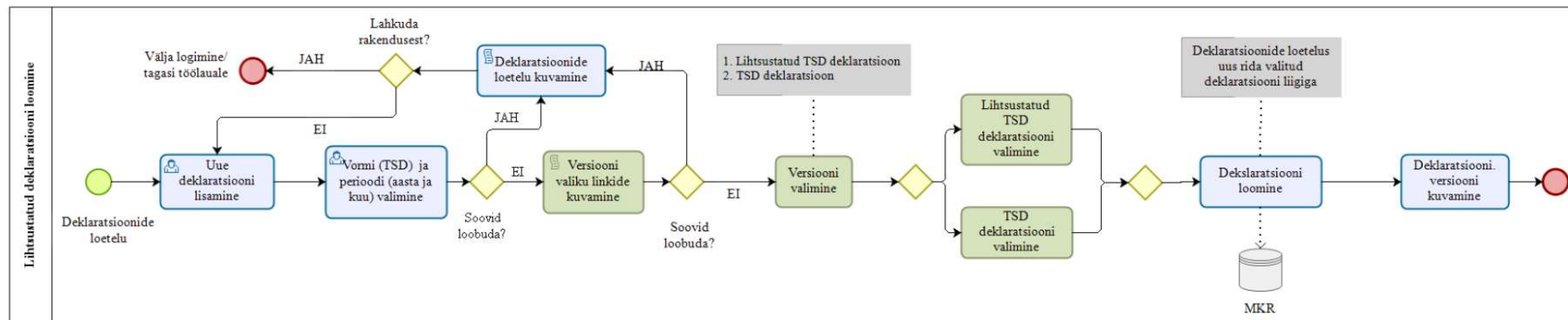
Lisa 9 - Täisversiooni alamprotsess 'Deklaratsiooni loomine'

Lisa 10 - Täisversiooni alamprotsess 'Deklaratsiooni täitmine ja esitamine'

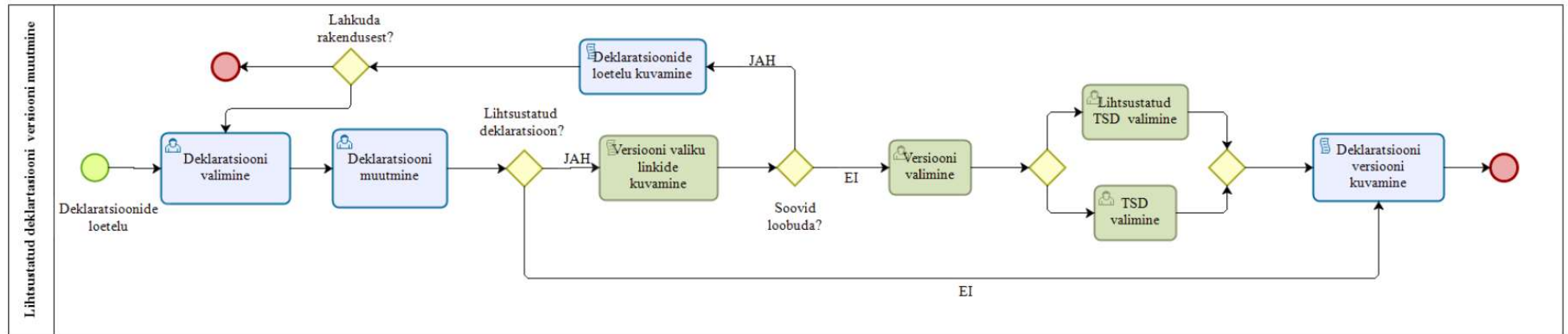
Lisa 11 - Lihtsustatud versiooniga kaasnev alamprotsess 'Deklaratsiooni loomine'

Olemasolev lahendus

Kaasneb lisanduva lahendusega

Lisa 12 - Lihtsustatud versiooniga kaasnev alamprotsess 'Deklaratsiooni muutmine'

Olemasolev lahendus

Kaasneb lisanduva lahendusega

Lisa 13 - Kasutusmallide tekstilised kirjeldused

Nimetus:	UC08 Salvestatud rea kopeerimine
Tegutseja:	Klient või tema volitatud esindaja
Kirjeldus:	Kasutaja kopeerib salvestatud rea ja kopeeritavas plokis kuvatakse mitut sama isikuga seotud rida.
Eeltingimused:	Plokis on salvestatud rida.
Järeltingimused:	Plokis on mitu sama isikuga seotud rida. Rida ei kopeerita.
Töövoog:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutaja vajutab kopeeritava rea lõpus nupule Kopeeri. 2. Süsteem lisab plokki uue avatud rea andmete sisestamiseks. 3. Süsteem eeltäidab kopeeritud real välja 'Isikukood' sama isikukoodiga nagu on kopeeritava real.
Alternatiivne töövoog:	<ol style="list-style-type: none"> 2a. Kopeeritud rida ei lisata. 3a. Süsteem kuvab veateate.

Nimetus:	UC15 Maksukohuste tasumine vormilt
Tegutseja:	Klient või tema volitatud esindaja
Kirjeldus:	Kasutaja saab alata lihtsustatud deklaratsioonilt tekkinud maksukohustuste tasumise ja sooritada tasumise väliste kanalite kaudu. Makse õnnestumisel kuvatakse teade makse sooritamise kohta.
Eeltingimused:	Deklaratsioon on kinnitatud ja esitatud.
Järeltingimused:	Tekkinud maksukohustus on tasutud
Töövoog:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutaja vajutab nupule 'Maksan'. 2. Süsteem avab ekraanivormi Makseliigi valik. 3. Süsteem kuvab ekraanivormil Makseliigi valik makse detailandmeid ja makseviise. 4. Kasutaja valib makseviisi Maksan pangalingiga ja vajutab soovitud panga logole. 5. Süsteem kuvab valitud panga sisselogimisvaadet. <p>Kasutaja teostab pangas/välises süsteemis eeltäidetud maksekorralduse alusel makse tasumise, makse õnnestub. Kasutaja lahkub pangast.</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Süsteem kuvab teadet: Makse õnnestus!
Alternatiivne töövoog 1:	<ol style="list-style-type: none"> 4a. Kasutaja valib makseviisi Maksan pangalekandega. 5a. Süsteem kuvab täidetud maksekorraldust. <p>Kasutaja läheb MTA süsteemi väliselt internetipanka ja sooritab seal makse.</p>

Alternatiivne töövoog 2:	4b. Kasutaja valib makseviisi 'Maksan krediitkaardiga'. 5b. Süsteem kuvab kaardivormi andmete sisestamiseks. Kasutaja sisestab vajalikud andmed ja teostab makse. 6. Süsteem kuvab teadet: Makse õnnestus!
---------------------------------	---

Nimetus:	UC17 Rea lisamine plokis 'Väljamaksed füüsilisele isikule'.
Tegutseja:	Klient või tema volitatud esindaja, Ametnik
Kirjeldus:	Kasutaja lisab uue rea, sisestab reale andmed ja salvestab rea.
Eeltingimused:	Deklaratsioon on loodud ja deklaratsioon on avatud.
Järeltingimused:	Rida on lisatud ja salvestatud. Rida ei lisatud.
Töövoog:	1. Kasutaja vajutab nupule '+Uus rida'. 2. Süsteem avab plokis rea andmete sisestamiseks. 3. Kasutaja sisestab väljale 'Isikukood' isikukoodi. 4. Süsteem kontrollib, kas sisestatud isikukood vastab nõuetele. 5. Kasutaja valib vajadusel väljal 'A1/E101 riik' riikide loetelust sobiva riigi, valib väljal 'Väljamakse liik' loetelust sobiva väljamakse liigi, sisestab väljale 'Väljamakse netosumma' summa ja valib väljal 'Maksuvabatulu summa' soovitud valiku (kas 0 või 500€). 6. Süsteem arvutab ja eeltäidab välja 'Väljamakse brutosumma' ja järgnevad väljad maksuliikide lõikes vastavalt etteantud reeglitele. 7. Kasutaja vajutab rea lõpus olevale nupule 'Salvesta'. 8. Süsteem kontrollib real olevate andmete vastavust nõuetele ja vastuolude puudumisel salvestatakse andmed ja plokis kuvatakse lisatud rida andmetega.
Alternatiivne töövoog 1:	8a. Süsteem kontrollib real olevate andmete vastavust nõuetele ja vastuolude olemasolul kuvatakse veateade. Rida on korrigeerimiseks avatud.
Alternatiivne töövoog 2:	7b. Klient vajutab rea lõpus olevale nupule 'Eemalda'. 8b. Süsteem kirjet ei salvesta ja rida ei kuvata. tagastab real olevate andmete kontrollimisel vea(d). Lisatav rida jääb avatuks andmete korrigeerimiseks.

Nimetus:	UC21 Maksuliigiti maksude kuvamine
Tegutseja:	Klient või tema volitatud esindaja
Kirjeldus:	Kasutaja olles makseviisi valiku vaates liigub üle kuvatud summa, summa kohal kuvatakse uues aknas maksusummasid maksuliikide lõikes
Eeltingimused:	Lihtsustatud deklaratsioon on kinnitatud ja kasutaja viibib maksliigi valik vaates.
Järeltingimused:	Summad kuvatakse makseliikide lõikes.
Töövoog:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasutaja liigub hiirega üle maksukohustuse summa. 2. Süsteem kuvab akent summadega maksuliikide lõikes. 3. Kasutaja liigub maksusumma pealt ära. 4. Süsteem akent ei kuva.
Alternatiivne töövoog :	-

Lisa 14 - Prototüübid

Lihtsustatud tulu- ja sotsiaalmaksu deklaratsioon jaanuar 2019

+ Väljamaksed füüsilisele isikule

Isik	A1/E101 riik	Väljamakse liik	Väljamakse netosumma	Väljamakse bruto summa	Palgafond	Makaud kokku	
MÄIDU MÄO 36605210295		Palgatulu	1500,00	1945,02	2602,44	657,42	
Maarja Kuusik 3272899021	Leedu	Teenustasu	250,00	300,00	300,00	300,00	

Isikukood

+ Erisoodustused

+ Tasutud intressid ja trahvid

+ Dividendide väljamaksed

Loobun Salvestan ja kontrollin Esitan

Vaade 1. Plokk "Väljamaksed füüsilisele isikule" raamita, andmete sisestamine, veergudega maksud kokku ja palgafond.

Tulu- ja sotsiaalmaksu deklaratsioon jaanuar 2019

Poolik Deklaratsioon on poolik.

Väljamaksed füüsilisele isikule

Isik	A1/E101 riik	Väljamakse liik	Väljamakse netosumma	Väljamakse brutosumma	Palgafond	Maksud kokku
Martja Kuusk 0072009001		Paik	1000,00	1252,59	1675,96	675,96
Tanel Kaasik 0072009001		Paik	1000,00	1252,59	1675,96	675,96
Robert Hooplaia 0072009001		3 makast	1000,00	1252,59	1675,96	675,96
		Paik	1000,00	1252,59	1675,96	675,96
		Paik	1000,00	1252,59	1675,96	675,96
		Paik	1000,00	1252,59	1675,96	675,96
Asti Nielenen 0072009001		3 makast	1000,00	1252,59	1675,96	675,96
Tii Tamonik 0072009001		Paik	1000,00	1252,59	1675,96	675,96
Kokku kõik			1000,00	1252,59	1675,96	675,96

[Uus rida](#)

Erisoodustused

Intressid ja trahvid

Dividendide väljamaksed

[Loobun](#)
[Salvestan ja kontrollin](#)
[Eitan](#)
[Makset](#)

Vaade 2. Plokk “Väljamaksed füüsilisele isikule” raamiga, grupeerimine isikute lõikes.

Lihtsustatud tulu- ja sotsiaalmaksu deklaratsioon jaanuar 2019

+ Väljamaksed füüsilisele isikule

Isik	A1/E101 riik	Väljamakse liik	Väljamakse netosumma	Maksuvaba tulu summa	Väljamakse brutosumma	Sotsiaalmaks	Kogumispension	Tööandja töötus-kindlustusmaks	Töötaja töötus-kindlustusmaks	Tulumaksu määr	Kinnipeetud tulumaks
Maarja Kuusik <small>3272899021</small>		VÕS tasu	1000,00	0,00	1296,68	427,90	25,93	10,37	20,75		250,00
Kodanik Mitteresident <small>60005278</small>	Soome	Teenustasu	266,40		333,00					20,00	66,60
Kokku kõik			1266,40		1629,68	427,90	25,93	10,37	20,75		383,20

+ Uus rida

+ Erisoodustused

+ Intressid ja trahvid

+ Dividendide väljamaksed

Loobun

Salvestan ja kontrollin

Eiitan

Maksan

Vaade 3. Plokk “Väljamaksed füüsilisele isikule” raamita, maksude liigiti kuvamine.

Tulu- ja sotsiaalmaksu deklaratsioon jaanuar 2019

Probleem Deklaratsioon on poolis.

+ Väljamaksud füüsilisele isikule

+ Erisoodustused

Lorem ipsum	<input type="text" value="4,75"/>
Lorem ipsum	<input type="text"/>
Lorem ipsum	<input type="text" value="5,25"/>
Lorem ipsum	<input type="text" value="5,00"/>
Erisoodustuste summa kokku ⓘ	15,00
millest ei maksustata Eestis tulumaksuga	<input type="text"/>
millest ei maksustata Eestis sotsiaalmaksuga	<input type="text"/>
Tulumaks ⓘ	3,75
Sotsiaalmaks ⓘ	6,19
Sotsiaalmaksuga maksustatavad erisoodustused ⓘ	18,75

+ Intressid ja trahvid

+ Dividendide väljamaksud

Loobun

Salvestan ja kontrollin

Edasi

Makson

Vaade 4. Plokk “Erisoodustused” raamiga.

Tulu- ja sotsiaalmaksu deklaratsioon jaanuar 2019

Poleli Deklaratsioon on poleli.

+ Väljamaksed füüsilisele isikule

+ Erisoodustused

+ Intressid ja trahvid

Seaduse alusel määratud trahvid ja sunniraha	100
sealhulgas Maksu- ja Tolliametile tasutud trahvid ja sunniraha	0,00
Maksukorralduse seaduse alusel tasutud intressid	22
sealhulgas Maksu- ja Tolliametile tasutud intressid	0,00
Kõrgendatud määra järgi tasutud keskkonnatasu või tekitatud kahju hüvitamise tasu	9,00
sealhulgas Maksu- ja Tolliametile tasutud tasud	0,00
Maksustatav summa kokku ⓘ	131,00
Tasutav tulumaks ⓘ	32,75
Tagastatav tulumaks ⓘ	

+ Dividendide väljamaksed

Loobun

Salvestan ja kontrollin

Enitan

Muutun

Vaade 5. Plokk "Intressid ja trahvid" raamiga.

Tulu- ja sotsiaalmaksu deklaratsioon jaanuar 2019

Prüüki Deklaratsioon on pooleli.

+ Väljamaksud füüsilise isikule

+ Erihoodused

+ Intressid ja trahvid

+ Dividendide väljamaksud

Summa

Jäetud kasumi arvestus madalama maksuäära kohaldamiseks.

Summa

Väljamaksud dividendid

Madalama maksuääraga maksustatud dividendid

Tavamaärage maksustatud dividendid

Tulumaksu arvutuskäik

Summa

Tulumaks dividendidele

Tulumaksu vähendamine välisriigis kinnipeetud või tasutatud tulumaksu võrra

Tasutatav tulumaks

* Dividendide saajad

Loobun

Salvestan ja kontrollin

Esitan

Makstan

Vaade 6. Plokk "Dividendide väljamaksud" _1 raamiga.

Tulu- ja sotsiaalmaksu deklaratsioon jaanuar 2019

Probleem Deklaratsioon on postit.

Väljamaksed füüsilisele isikule

Etsoodustused

Intressid ja trahvid

Dividendide väljamaksed

Summa

✓ Jätkatud kasumi arvetus maksatama maksuandja kollektiivile

Summa

Väljamakstud dividendid

2388,00

Makstama maksuandjaga makustatud dividendid

1722,00

Tasumääraga makustatud dividendid

666,00

Tulumaksu arvutuskaik

Summa

Tulumaks dividendidelt

710,83

Tulumaksu vähendamise väärriigi kimppeetud või tasutud tulumaks võrre

Tasutat tulumaks

710,83

+ Dividendide saajad

Isik	A1-E101 isik	Väljamaks liiki	Väljamaks summa	Kimppeetud tulumaksu määr	Kimppeetud tulumaks	
Marek Kinnit 027289021		Makstama maksuandjaga dividendid	1800,00	7,00	126,00	
Tiid Tammiik 027289021		Dividendid	666,00			
TOFOE KIPST 00111445	Kreeka	Makstama maksuandjaga dividendid	222,00			

 Lisa veel

Loobun

Salvestan ja kontrollin

Edasi

 Abi

Vaade 7. Plokk "Dividendide väljamaksed"_2 raamiga.

Makseviisi valik

Makse detailandmed

Makse saaja	Maksu- ja Tolliamet	Viitenumber	01023497
Selgitus	Makse teostamine e-maksuametist	Ettemaksukonto omanik	AKTSIASSELTS "A & L"
Summa	90 952,60 €		

Makseviisid

- Maksan pangalingiga
- Maksan krediitkaardiga
- Maksan pangaülekandega

Pangalingiga maksmiseks vajutage Teile sobiva panga logole, misjärel suunatakse Teid internetipanka, kus on juba olemas täidetud maksekorraldus. Pärast makse sooritamist vajutage kindlasti nupule "Tagasi kaupmehe juurde".

Vaade 8. "Makseviisi valik".